

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE OKUL DENEYİMİ VE
ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSLERİNİN TAKİP
SÜRECİ VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLER**

İbrahim Can GÜNGÖR

Danışman

Prof. Dr. Serpil SÜRMEİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haziran, 2018

TELİF HAKKI

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : İbrahim Can

Soyadı : Güngör

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Takip Süreci ve Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşler

İngilizce Adı : Views about the Follow-Up Period and Assessment Method of School Experience and Teaching Practice Courses in Social Studies Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: İbrahim Can Güngör

İmza:

KABUL VE ONAY

İbrahim Can GÜNGÖR tarafından hazırlanan “**Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Takip Süreci ve Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşler**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **İlköğretim** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Prof. Dr. Serpil SÜRMEĒİ)

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Başkan: (Prof. Dr. Serpil SÜRMEĒİ)

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye: (Doçent Dr. Emine ALTUNAY ŞAM)

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Amasya Üniversitesi)

Üye: (Doçent Dr. Nevin ÖZDEMİR)

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin **İlköğretim** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Anneme ve Babama...

TEŐEKKÖRLER

Bu tez oldukça zorlu bir çalıŐma sűrecinin sonunda oluŐturulmuŐtur. Bu sűrete baŐta deęerli hocam ve tez danıŐmanım Prof. Dr. Serpil SÖRMELİ olmak űzere, bilgi birikimlerini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen AraŐtırma Gōrevlisi Pınar TAĒRİKULU'na, Dr. Őęretim Ŭyesi Murat Bayram YILAR'a, Doçent Dr. Alper KESTEN'e ve Doçent. Dr. Nevin ŐZDEMİR hocama teŐekkűr ederim. Ayrıca bu 2 yıllık sűrete benimle birlikte yaŐadığım tűm zorluklara katlanan, sevgilerini ve bana karŐı inançlarını hiçbir zaman kaybetmeyen, eęitim ve bilimin yol gōstericilięini her ūeyin űzerinde tutan çok deęerli anneme ve babama sonsuz minnettarım.

**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE OKUL DENEYİMİ VE
ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSLERİNİN TAKİP
SÜRECİ VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLER**

Yüksek Lisans Tezi

İbrahim Can Güngör

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2018

ÖZ

Ülkemizde öğretmen olabilmek için 4 yıllık bir lisans eğitiminden geçmek gerekmektedir. Öğretmen adayları bu süreçte edindikleri bilgi ve becerileri ancak okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile okullarda etkin şekilde uygulama fırsatı bulmaktadır. Bu araştırmanın amacı; sosyal bilgiler eğitimde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve bu derslerin değerlendirme yöntemine yönelik görüşleri anlamaktır. Nitel durum çalışması modelindeki bu araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiş ve araştırmanın çalışma grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapmakta olan 5 öğretim elemanı ve bu programda öğrenim görmekte olan 6 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile Samsun İli Atakum İlçesi'nde yer alan Atakent ve Bayındır Ortaokullarında görev yapmakta olan 6 uygulama öğretmeni olmak üzere toplamda 17 kişi oluşturmaktadır. Görüşme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, veri toplanma aracı olarak yarı yapılandırılmış sorular içeren 2 adet görüşme kılavuzu kullanılmış ve görüşmeler sonucunda ulaşılan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarınca okullarda gerçekleştirilmesi gereken etkinlikler hakkında uygulama öğretmenlerinin herhangi bir bilgisinin olmadığı ve bu çalışmalarını sadece öğretim elemanları ile öğretmen adayları arasında bir faaliyet olarak gördükleri belirlenmiştir. Dosya

VII

düzenlemelerinin bu süreçte, öğretim elemanlarınca gerekli bulunduğu, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarınca gerekli bulunmadığı anlaşılmıştır. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirme yönteminde bir standart olmadığı, not verme konusunda sorumlularına oldukça esneklik sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Okul deneyimi, öğretmenlik uygulaması, takip süreci, değerlendirme yöntemi

Sayfa Sayısı : 143

Danışman : Prof. Dr. Serpil Sürmeli

İkinci Danışman :

**VIEWS ABOUT THE FOLLOW-UP PERIOD AND ASSESSMENT
METHOD OF SCHOOL EXPERIENCE AND TEACHING
PRACTICE COURSES IN SOCIAL STUDIES EDUCATION**

MS Thesis

İbrahim Can Güngör

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June, 2018

ABSTRACT

In our country, a 4-year-long undergraduate education is required to be a teacher. Prospective teachers can only apply the information and skills they gain during this process through school experience and teaching practice courses in schools. The purpose of this study is to describe the follow-up process of school experience and teaching practice courses in social studies education and to find out the views about the method of assessing these courses. In this study, which has a qualitative case study model, one of the purposive sampling methods, criterion sampling method, was used. This study was conducted during the 2017-2018 Academic Year and the study group consists of a total of 17 individuals, 5 instructors working at Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Department of Social Studies Teaching, 6 prospective teachers studying in this program and 6 practice teachers working at Atakent and Bayındır Secondary Schools of İlkadım town of Samsun province. In this study, which used interview method, 2 interview guides including semi-structured questions were used as data collection tool and the data reached as a result of the interviews were analyzed with descriptive analysis methods. As a result of the study, it was found that practice teachers did not have any information about the activities that prospective teachers had to carry out in schools and they considered that these activities were only between instructors and prospective teachers. It was understood that files were considered as necessary by instructors, while they were not considered as necessary by practice teachers and prospective teachers. It was found that there were

no standards in the assessment method of school experience and teaching practice courses and those responsible for scoring were found to be very flexible in scoring.

Key Words : School experience, teaching practice, follow-up process, assessment method

Number of Pages : 143

Advisor : Prof. Dr. Serpil Sürmeli

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	4
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Sayıtlar	5
1.5 Sınırlılıklar	5
1.6 Araştırmanın Temel Kavramları.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1 Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenliğin Önemi	8
2.2 Sosyal Bilgiler.....	9
2.2.1 Sosyal Bilgilerin Tanımı	9
2.2.2 Sosyal Bilgiler Sosyal Bilimler İlişkisi.....	10
2.2.3 Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları.....	13
2.3 Fakülte ve Okul İşbirliği	14
2.4 Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması	16
2.4.1 Okul Deneyimi Dersi	17
2.4.2 Öğretmenlik Uygulaması Dersi	19
2.5 Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Takibi ve Değerlendirmesi.....	21
2.5.1 Öğretmen Adaylarının Derse Devam Süreci.....	21
2.5.2 Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Etkinlikleri.....	22
2.5.3 Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzunu Göre Okul Deneyimi Dersinin Takibi ve Değerlendirilmesi.....	26

2.5.4 Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takibi ve Değerlendirilmesi	28
2.5.5 OMÜ Eğitim Fakültesi Okullarda Uygulama Çalışmaları Yönergesine Göre Okullarda Uygulama Çalışmalarının Esasları	31
2.6 İlgili Araştırmalar	33
2.6.1 Literatür	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
III. YÖNTEM	41
3.1 Araştırma Deseni	41
3.2 Çalışma Grubu.....	42
3.3 Veri Toplama Araçları.....	46
3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	50
IV. BULGULAR.....	50
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	50
4.1.1 Öğretim Elemanlarının Okul Deneyimi Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri	50
4.1.2 Uygulama Öğretmenlerinin Okul Deneyimi Dersi Takip Sürecine İlişkin Görüşleri	55
4.1.3 Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri	59
4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	65
4.2.1 Öğretim Elemanlarının Okul Deneyimi Dersi Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri	65
4.2.2 Uygulama Öğretmenlerinin Okul Deneyimi Dersi Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri	70
4.2.3 Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersinin Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri	74
4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	78
4.3.1 Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri	78
4.3.2 Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri	82
4.3.3 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri	86
4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	91
4.4.1 Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri	91
4.4.2 Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersi Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri	96

4.4.3 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri.....	101
BEŞİNCİ BÖLÜM	106
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	106
5.1 Sonuçlar.....	106
5.1.1 Okul Deneyimi.....	106
5.1.2 Öğretmenlik Uygulaması	108
5.2 Tartışma	110
5.3 Öneriler	117
KAYNAKÇA	120
EKLER.....	128

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1: Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerin Benzerlik ve Farklılıkları	12
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları Hakkında Bilgiler	43
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Uygulama Öğretmenleri Hakkında Bilgiler	44
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmen Adayları Hakkında Bilgiler	45

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
OMÜ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
MEBBİS	Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
OD	Okul Deneyimi
ÖU	Öğretmenlik Uygulaması

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve konu ile ilgili temel kavramlar ele alınmıştır

1.1 Problem Durumu

Öğretmen eğitimi konusu, tarihi süreç içinde ele alındığında güncelliğini önemli ölçüde koruyan ve neredeyse toplumun tamamına yakınına doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren bir konudur. Bu konunun toplumun geniş kitlelerini ilgilendirmesinin temel nedenlerinden biri toplumdaki bireylerin okullardan dolayısıyla da bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerden eğitim ve öğretim faaliyetleri çerçevesinde bir şekilde beklenti içinde olmasından dolayıdır.

Bu konunun -bireyler farkında olsun ya da olmasın- geniş kitleleri ilgilendirmesinde aslında öğretmenlerin asli görevleri rol oynamaktadır. Öğretmenlerin elbette hem sınıf içinde hem de sınıf dışında birçok farklı boyutta çeşitli görevleri bulunmaktadır ancak bunların en önemlisi şüphesiz öğretmenlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin ana unsuru olması, diğer bir deyişle resmi makamlarca belirlenen eğitim programları, ders kitapları vb. referansları temel olarak öğretimi gerçekleştirir.

Diğer taraftan okullarda iyi bir eğitimin verilebilmesi ancak eğitimin niteliğinin artırılmasına bağlıdır. Dolayısıyla kaliteli bir eğitim için de şüphesiz şu bir gerçektir ki nitelikli öğretmenlere sahip olmak gerekir (Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu, 2010). Böylesine önemli bir meslek grubunun, niteliğe öncelik verilerek çağın gerekleri doğrultusunda alanlarında yetkin bir öğretmen olarak eğitilmeleri ve özellikle de ileride çalışma ortamı olacak olan okullarda, mesleki deneyimler elde ederek öğretmen eğitimi programlarından mezun olmaları yukarıda ifade edildiği üzere, öğretimin niteliği ve okullardaki eğitim kalitesi açısından oldukça önemlidir. Okullardaki eğitim kalitesi ise öğretmenlerin lisans eğitimleriyle, dolayısıyla da bu eğitim sürecinde karşılaştıkları derslerle yakından ilişkilidir.

Lisans eğitimleri sürecinde öğretmenler ülkemizde Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından belirlenen bir takım teorik ve uygulama dersleri alarak bu programlardan mezun olmaktadır. Bu derslere ilişkin olarak 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun (1973) 43. maddesinde “*Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır*” ibaresine yer verilmektedir. Öğretmen adaylarının mesleki deneyim kazanmaları, ileride görevlerini icra edecekleri yerleri mesleğe başlamadan tanımaları, okul işleyişine yönelik belirli işleyişleri kavramaları, okul iklimini tanımaları, gerçek ortamlarda öğrenciler ile hizmete başlamadan önce iletişim kurmaları ve sistemli ders faaliyetleri yürütmeleri onlara tüm lisans eğitimleri boyunca iki ana ders ile sağlanmaktadır. Bu dersler ise okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleridir.

Pedagojik formasyon dersleri ve uygulamalı dersler grubu içinde yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin ana hedefi öğrencileri öğretmenlik mesleğini hazırlamak ve öğretmen adaylarının mesleğini gerçek ortamlarda tanınmasına yarar sağlamaktır (Yeşil, 2014). Bu dersler uygulama üzerine inşa edildiğinden faaliyetlerin doğal olarak okul ortamında yapılması gerekmektedir. Ancak burada bahsi geçen dersler, üniversitelerde değil Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda gerçekleştirilmektedir. Bu sürecin hem ana unsurlarından biri hem de uygulamaları gerçekleştirecek olan öğretmen adayları da Milli Eğitim Bakanlığı'na değil üniversite yani YÖK sistemine bağlıdırlar. Bu noktada ortaya çıkacak sorunları en aza indirme amacıyla 1998'de YÖK ve Dünya Bankası işbirliği ile Milli Eğitimi Geliştirme Projesi oluşturularak eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Bu projenin “*hizmet öncesi öğretmen eğitimi*” kapsamında derslerden istenilen faydanın sağlanabilmesi ve derslerin amacına ulaşabilmesi için fakülte ve okullar arasında zorunlu bir iş birliğini geliştirmiştir. Fakülte ve okullar arasındaki işbirliği sürecinin altında yatan temel hedef ise öğretmenlik mesleğinin gerçek ortamlarda yani okullarda uygulama yapılmadan ve burada bilgi, beceri, tutum ve davranış kazanılmadan tam manasıyla öğrenilemeyeceği ve uygulama faaliyetleri olmadan teorik bilgilerin yeterli olmayacağı düşüncesidir (Sarıtaş, 2007).

Fakülte ve okul işbirliği ile geliştirilmeye çalışılan öğretmen yetiştirme konusu günümüzde de tartışılan ve özellikle uygulama ağırlıklı olarak geliştirilmeye çalışılan konulardan biridir ve bu konu çeşitli bakanlıklar tarafından da ele alınmaktadır.

Örneğin; öğretmen yetiştirilmesinde uygulama faaliyetlerinin önemi MEB tarafından son dönemlerde gündeme getirilmiştir. Bu bakımdan 2017 yılında uygulamaya konulan ve öğretmen yetiştirme sürecinde bir yol haritası olarak nitelendirilen “2017-2023 Öğretmen Strateji Belgesinde (MEB, 2017a) “Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Programlarda Eğitimlerin İyileştirilmesi” temel hedefler arasındadır. Bu hedef doğrultusunda 2019 yılı sonuna kadar “öğretmen yetiştirmeye yönelik programların uygulama ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması” eylem planları arasında yer almıştır. Bununla birlikte, Kalkınma Bakanlığı tarafından 2013 yılında oluşturulan ve 2014-2018 yılları arasını kapsayan *10 Kalkınma Planı*’nın hedef ve politikaları çerçevesinde “Nitelikli İnsan Güçlü Toplum” başlığı altında, öğretmenlik mesleğinin daha cazip bir hale getirilmesi gerektiği belirtilerek bunun sağlanması için öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2013). Bu bakımdan öğretmen yetiştirilmesinde hizmet öncesi eğitim faaliyetleri çerçevesinde uygulama derslerinin önemi bir kez daha artmıştır.

Yukarıdaki ifadelerden ve güncel eğitim politikalarından anlaşılacağı üzere, öğretmen eğitimi konusu, eğitimin hemen her bileşenini kapsamı bakımından oldukça önemli bir konudur. Bu açıdan öğretmen yetiştirme, kendi içinde çeşitli süreçlere ayrılmaktadır ve bu süreçlerin ilkinin hizmet öncesi eğitim (pre-service) oluşturmaktadır (İlyas, Coşkun ve Toklucu, 2017). Kavcar (2002) da benzer şekilde, öğretmen yetiştirmenin çok boyutlu bir konu olduğunu belirterek bunları çeşitli kapsamda ele alıp öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmalarının tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içinde değerlendirildiğini ifade etmektedir. Burada ifade edilen ve öğretmen yetiştirme kavramları içinde konumlandırılan izleme ve değerlendirme sürecinin öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sürecini en iyi şekilde ve istenilen yönde tamamlamaları için önemli bir yeri vardır.

Özellikle okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinden istenilen faydanın sağlanabilmesi, sağlıklı bir takip yani izleme süreci ve uygun değerlendirmelerin yapılmasına bağlıdır. Çünkü bu dersler iki farklı kurum bünyesinde yürütüldüğünden bu derslerin takip ve değerlendirilme sürecinde bir takım sorunlar yaşanabilmekte ve bu durum ise öğretmenlerin mesleki gelişimi adına böylesine iki önemli dersin

amaçlarına hizmet etmesini engelleyebilmektedir. Bu bağlamda bu iki dersin takip sürecine ve bununla bağlantılı olarak değerlendirme yöntemine ilişkin görüşlerin ortaya çıkarılması bir kat daha önem kazanmaktadır. Sands, Özçelik, Busbridge ve Dawson (1997) bu doğrultuda konuya dikkat çekerek öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri boyunca izlenmesi ve bu derslerdeki başarıların belirli özellikler referans alınarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle hem öğretim elemanlarının hem uygulama öğretmenlerinin hem de öğretmen adaylarının konuyla ilgili görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmak, sosyal bilgiler eğitimindeki mevcut durumun ortaya konulması adına kritik bir önem arz etmektedir. Bundan dolayı bu çalışmanın, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin araştırmaya konu olan boyutlarının aydınlatılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler eğitiminde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin görüşleri anlamaktır. Bu amaçla; öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşlerine başvurularak konuya ilişkin düşünceleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki problem cümlesi oluşturulmuştur:

Sosyal bilgiler eğitiminde, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin görüşler nelerdir?

Yukarıda belirtilen araştırma problemi doğrultusunda bu araştırmaya rehberlik eden alt problemler şunlardır:

Alt Problemler

1. Okul deneyimi dersinin takip sürecine ilişkin görüşler nelerdir?
2. Okul deneyimi dersinin değerlendirme yöntemine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlik uygulaması dersinin takip sürecine ilişkin görüşler nelerdir?

4. Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirme yöntemine ilişkin görüşler nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin çeşitli yönlerine ilişkin sosyal bilgiler alanında ve diğer alanlarda bir çok çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmada ise, sosyal bilgiler eğitimi alanında okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve değerlendirme yöntemine odaklanılmıştır. Bu anlamda sosyal bilgiler eğitimi alanında konu ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu ve konuya ilişkin doğrudan herhangi bir tez çalışmasının olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle nitel durum çalışması olan bu araştırma, literatüre katkı sağlaması ve durum çalışmalarının kendi bağlamı içindeki öznelliği bakımından önemli görülmektedir.

1.4 Sayıtlar

Bu çalışmada;

1. Görüşme kılavuzunun araştırmanın amacına hizmet edebilir nitelikte olduğu varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılanların görüşme kılavuzunda yer alan sorulara samimi ve dürüstçe cevap verdikleri varsayılmıştır.
3. Görüşmeler sonucunda ulaşılan verilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan toplam 5 öğretim elemanı ve bu programın 4. sınıfında öğrenim gören toplam 6 sosyal bilgiler öğretmen adayından elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Samsun ili Atakent ilçesi Atakent Ortaokulu ve Bayındır Ortaokulu'nda görev yapan 6 sosyal bilgiler öğretmenleriyle sınırlıdır.

3. Öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak için hazırlanan görüşme kılavuzunda yer alan ifadelerle sınırlıdır.

1.6 Araştırmanın Temel Kavramları

Araştırmanın temel kavramları “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge” de oldukça açıklayıcı ve kapsamlı bir şekilde ifade edilmiştir. Bu nedenle aşağıdaki kavramlar bu yönerge temel alınarak açıklanmıştır.

Bu araştırmada geçen (MEB, 1998);

Öğretmen Adayı: Öğretmenlik programlarına devam eden, öğretmeni olacağı öğretim düzeyi ve alanında, okul ortamında, öğretmenlik uygulaması yapan yükseköğretim kurumu öğrencisini,

Öğretmenlik Uygulaması: Öğretmen adaylarına, öğretmeni olacağı alanda ve öğretim düzeyinde, bizzat sınıf içinde öğretmenlik becerisi kazandıran ve belirli bir dersi ya da dersleri planlı bir şekilde öğretmesini sağlayan uygulama etkinliklerinin tartışılıp değerlendirildiği dersi,

Okul Deneyimi: Öğretmen adaylarına, okul örgütü ve yönetimi ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim ortamlarını inceleme, ders dışı etkinliklere katılma deneyimli öğretmenleri görev başında gözleme, öğrencilerle bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimleri kazanma olanağı veren, onların öğretmenlik mesleğini doğru algılayıp benimsemelerini sağlayan fakülte öğretim programında yer alan dersleri,

Fakülte: Öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksekokulları,

Uygulama Okulu: Öğretmenlik uygulamalarının yürütüldüğü, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı; resmî, özel, yatılı-pansiyonlu ve gündüzlü, okul öncesi, ilköğretim, genel ve meslekî orta öğretim, özel eğitim ile çıraklık ve yaygın eğitim kurumlarını,

Uygulama Öğretim Elemanı: Alanında deneyimli ve öğretmenlik formasyonuna sahip, öğretmen adaylarının uygulama çalışmalarını planlayan, yürüten ve değerlendiren yükseköğretim kurumu öğretim elemanını,

Uygulama Öğretmeni: Uygulama okulunda görevli, öğretmenlik formasyonuna sahip, alanında deneyimli öğretmenler arasından seçilen, öğretmen adayına öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazanmasında rehberlik ve danışmanlık yapan sınıf veya ders öğretmenini

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla; öğretmenlik mesleği, sosyal bilgiler, fakülte okul işbirliği, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ve bu derslerin takibi ve değerlendirme süreci gibi başlıklar incelenecek, bu bölümün sonunda ise ilgili araştırmalara yer verilecektir.

2.1 Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenliğin Önemi

Bir şeyler öğrenmek insanın en doğal özelliklerinden biri olmasının yanı sıra öğrendiğimiz bilgi, beceri, davranış vb. durumları başkalarına öğretmek de bir hayli gereklidir. Bu açıdan düşünüldüğünde insanlık tarihi boyunca şekillenen medeniyetlerin gelişmesinde öğretmenliğin ne kadar önemli bir yere sahip olduğu bugünkü toplumsal gelişmişlik düzeylerine bakıldığında görülmektedir. Bu bakımdan öğretmenlik; insanların, dolayısıyla da toplumların şekillenmesinde temel yapı taşlarından biridir.

Öğretmenlik mesleğine ve bu mesleğin önemine dair kavramlar neredeyse tüm toplumlarda güncelliğini koruyan bir konudur (Baskan, 2001). Bu mesleğin nasıl tanımlandığına bakıldığında öğretmenlik mesleği; sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip özel bir uzmanlık gerektiren ve bunları tamamlayan bilgi ve beceriyi temel alan profesyonel statüde bir meslek olarak değerlendirilmektedir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklerden farklı bir meslek olmasının altında aslında çok önemli bir neden, yani bu mesleğin ürününün insan olması yatmaktadır ve insanı yetiştirme görevini ise öğretmenlik mesleği üstlenmiştir. (Yılmaz, Özdemir ve Aklar, 2016).

Öğretmenlik geçmişte olduğu gibi günümüzde de bilgiyi aktarmanın ve ölçmenin ötesinde sorumlulukları olan bir meslektir ve bu temel işlevi itibarıyla insanlık tarihini tüm aşamalarında varlığını sürdürmüştür. Söz gelimi dünya tarihinde önemli bir yer edinmiş; Eflatun (Platon), Diyojen, Farabi ve İbn-i Sina gibi düşünürler öğretmenlik mesleği üzerine çeşitli görüşler ifade etmişlerdir. Örneğin Eflatun; öğretmenlerin

yeryüzünde barışı sağlayabileceğini, Diyojen; öğretmenliğin oldukça şerefli bir meslek olduğunu, İbn-i Sina ise; eğitim ve öğretimin profesyonellik isteyen bir uğraş alanı olduğunu, herkesin öğretmen olamayacağını ifade etmiştir (MEB, 2017b).

Öğretmenlik mesleğine atfedilen yukarıdaki sözler oldukça önemli ve anlamlıdır. Bununla birlikte öğretmenler, öğrencilerle eğitim programları arasında bir köprü görevi de görmektedirler. Onlar eğitim programlarında yer alan hedefleri gerçekleştiren, buradaki etkinlikleri ve kazanımları uygulayan ve nihayetinde bunları değerlendiren kişilerdir. Bu nedenle öğretmenler eğitim kademelerinin en erken dönemlerinden başlayarak sergilediği davranış ve tutumlar ile öğrencilerin özellikle zihinsel ve sosyal gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynamaktadır (Peker Ünal, 2017).

Yaşadığımız çağın temel özelliklerinden biri sürekli bir değişim ve gelişim içinde olmasıdır ve bu durum tahmin edilebileceği üzere eğitim ve öğretim faaliyetleri de etkilenmektedir. Örneğin bu süreçte eğitimle ilgili resmi metinlerde, araç ve gereçlerde birçok değişim yaşanabilir ancak tüm bunların adeta ortak paydası konumunda olan öğretmenler olmadan bütün bu değişim ve dönüşüm faaliyetleri istenilen yönde bir etki yaratamaz (Sılay ve Gök, 2004).

Yukarıda ifade edilmeye çalışıldığı üzere, öğretmenlik mesleği birçok beceriye sahip olunması gereken, çok boyutlu ve uzmanlık isteyen bir meslektir. Bu bakımdan, günümüz dünyasında küreselleşmenin getirdiği rekabet ortamı, oldukça donanımlı bireyler yetiştirme gereksinimini beraberinde getirmiştir (Akdemir, 2013). Böylece öğretmenlik mesleğinin önemi bir kat daha arttığı düşünüldüğünde yetiştirilecek yeni kuşakların niteliği de önemli ölçüde kendilerini yetiştiren öğretmenlerin niteliğine göre şekillenecektir (Yılman, 2006).

2.2 Sosyal Bilgiler

2.2.1 Sosyal Bilgilerin Tanımı

Sosyal Bilgilerin her ne kadar “yüzyılı aşkın süredir dünya eğitim sistemini etkileyen, bir felsefi temele sahip ve belli öğretim gelenekleri olan bir ders” (Kaymakçı ve Ata, 2012, [öz]) olduğunu ifade edilse de bu kavramın kısa ve herkes tarafından kabul gören bir tanımını yapmak, Sosyal Bilgilerin sosyal bilimlerin içinde yer alan ve farklı tanımlara sahip birçok disiplinden meydana gelmesinden dolayı oldukça güçtür. (Şahin ve Çetinoğlu, 2016). Bununla birlikte literatürde birçok Sosyal Bilgiler tanımı

yapıldığı görülmektedir. Bunlardan birkaçına değinilecek olursa, Doğanay (2008) Sosyal Bilgileri: “insanın toplumsal ve fiziksel çevresiyle etkileşimini zaman süreci içinde ele alan bir ders” (s.78) olarak tanımlarken, Öztürk, Keskin ve Otluoğlu (2014) Sosyal Bilgileri: “sosyal bilimlerin bulgularını entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak, öğrencilere, sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programı” (s. 2) olarak tanımlamaktadır. Diğer taraftan Barr, Barth ve Sharmis (1978, s. 18) ise Sosyal Bilgilerin bir ders haline gelmesinde önemli katkılar yapan *Sosyal Bilgilerin Doğası* (The Nature of Social Studies) adlı kitapta Sosyal Bilgileri; sosyal ve beşeri bilimlerin vatandaşlık eğitimi amacıyla bütünleştirilmesi, yani entegrasyonu şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımlara bakıldığında, Sosyal Bilgilerin özellikle sosyal ve beşeri bilimlerden beslenen ve aynı zamanda vatandaşlık eğitimi temelinde şekillenen bir ders olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2.2.2 Sosyal Bilgiler Sosyal Bilimler İlişkisi

Sosyal Bilgilerin ne olduğu ile ilgili bir soru sorulduğunda bu soruya; bu dersin tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisine ait konuların ağırlıklı olduğu bir ders şeklinde yanıt almak olasıdır. Kaldı ki 2005 yılına kadar da bu derste, üniteler şeklinde tarih ve coğrafya gibi konuların işlendiği dikkate alındığında bu tür cevaplar bir yerde uygun bulunabilir. Ancak Sosyal Bilgiler dersinin sadece tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularından oluşmadığının anlaşılabilmesi için Sosyal Bilgileri oluşturan disiplinlerin (Keçe ve Meray, 2011) dolayısıyla sosyal bilim disiplinlerinin Sosyal Bilgiler dersi ile olan ilişkisinin ne olduğu ve hangi bilimlerin sosyal bilimler alanına girdiğinin bilinmesi gerekir.

Ülkemizde Sosyal Bilgiler dersi ilk kez 1968 yılında benimsenmiş olduğundan bu dersin ülkemizdeki tarihi çok eskilere dayanmamaktadır. Ancak bu dersin içeriğini oluşturan tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi derslerinin 1800’lü yılların ortalarından itibaren Osmanlı Devleti’nin maarif programlarında yer aldığı söylenebilir. Sosyal Bilgiler Programı bu anlamda uzun yıllar tek ve çok disiplinli program anlayışı ile yürütülmüş, 2005 yılından itibaren bu ders yapılandırmacı eğitimin ülkemizdeki etkinliği ile birlikte disiplinler arası bir yaklaşıma kavuşmuştur. Böylece uzun yıllar tarih, coğrafya ve vatandaşlık konuları temelinde yürütülen Sosyal Bilgiler, bu

değişiklikle birlikte yukarıda adı geçen derslerin yanında; sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi, hukuk ve antropoloji gibi disiplinleri de bünyesine katmıştır (Geçit, 2011). Buradan hareketle Sosyal Bilgilerin sosyal bilim disiplinleri ile yakın bir ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Sosyal bilimlerin ne olduğunu Turan ve Ulusoy (2011): “insanı, toplumu ve ağırlıklı olarak insan-insan, insan-toplum ve insan eşya ilişkilerinin sistemli bir biçimde incelenmesini amaçlayan, bilimsel yönteme uygun olarak üretilmiş düzenli bilgiler” (s. 138) şeklinde tanımlamaktadır. Diğer bir tanım ise sosyal bilimler, insanlar arası ilişkileri inceleyen, insan davranışlarıyla ilgilenen ve oluşturduğu disiplinlere davranış bilimleri ya da beşeri bilimler denilen, dolayısıyla da bir topluluğun üyesi olarak birey faaliyetlerini ele alan fikrî veya kültürel ilimlerdir (Keçe ve Meray, 2011). Buradan hareketle sosyal bilimlerin amacının “ortak insan doğasını keşfetmek” (Köroğlu ve Köroğlu, 2016, s. 9) olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Daha önce ifade edilen Sosyal Bilgiler tanımları ve yukarıda ifade edilen açıklamalara bakıldığında Sosyal Bilgilerin özellikle sosyal bilim disiplinlerinden beslendiği noktasında bir görüşün olduğu görülmektedir. Bu durumun altında Sosyal Bilgiler tek başına bir bilim dalı olmaması ve sosyal bilim disiplinlerinin basitleştirilmiş bir formu olması ve dolayısıyla sosyal bilim disiplinlerine ait bilgilerin eğitim yoluyla öğrencilere aktarılması gerektiği anlayışı yatmaktadır. Konuya daha yakından bakıldığında sosyal bilimler alanına; tarih, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, siyaset bilimi, hukuk ve uluslararası ilişkiler gibi birçok disiplin girdiği görülmektedir ve bu bilimler kendi alanlarına giren konuların çeşitli boyutlarda ilgilenmektedir. Örneğin antropoloji insanın kültürünü, coğrafya insanın yaşadığı doğal çevreyi, siyaset bilimi insanın yönetimini ele almaktadır. Bu boyutuyla düşünüldüğünde, sosyal bilimlerin oldukça geniş kapsamlı bilgiler ürettiği görülür. Bu bilgileri insanlara ulaştırma yollarından biri şüphesiz eğitimidir. Eğitim yoluyla sosyal bilimlere ait bilgi, beceri, değer ve tutumların sosyal bilim disiplinleri ile ya tekli disiplinler halinde birer ders olarak okutulması ya da çok disiplinli ve disiplinler arası yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla ile kazandırılması mümkündür (Tay, 2011).

Bu nedenle, sosyal bilim disiplinlerine ait bilgiler Sosyal Bilgilerin şekillenmesinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu kolaylıkla söylenebilir. Bu bakımdan sosyal bilimler ve Sosyal Bilgilerin benzerlikleri, farklılıkları ve birbirlerinden yararlandıkları noktalara kısaca değinilecek olursa, konuya yönelik önemli görülen birkaç nokta Bilgili' ye (2015) göre Tablo 1 'de şu şekilde ifade edilmektedir;

Tablo 1: Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerin Benzerlik ve Farklılıkları

Amaçlar Açısından	Yöntem Açısından	Hedef Kitle Açısından
1. Sosyal bilimler beşeri anlayış geliştirmeyi, Sosyal Bilgiler bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırmayı amaçlamaktadır.	1. Sosyal bilimler, ele aldığı konuları belirli bir araştırma yöntemi ile inceler ancak Sosyal Bilgiler, bir ders programı olmasından dolayı belirli bir yöntem kullanarak araştırma ve inceleme yapmaz.	1. Sosyal bilimlerin ulaşmak istediği hedef kitle tüm insanlarken Sosyal Bilgilerin hedef kitesi ise sadece belirli sınıflarda öğrenim gören öğrencilerdir.
2. Sosyal bilimler, bireyin içinde yaşadığı toplumu ve bu toplumdaki insan ilişkilerini ortaya çıkarmayı amaç edinirken Sosyal Bilgiler, öğrencilere yaşadıkları toplumun sahip olduğu kültürel mirası ve değerleri aktarmayı amaçlamaktadır.	2. Sosyal bilimlerin meydana getirdiği veriler, Sosyal Bilgiler ders programının konularını oluşturmaktadır	

Tüm bu bilgiler ışığında, Sosyal Bilgilerin birçok noktada sosyal bilim disiplinlerinden beslendiği ve böylelikle bu bilimlerin Sosyal Bilgilerin alt disiplinlerinin oluşumunda bir rol üstlendiği ancak bu dersin sonuç itibariyle bir öğretim programı olması nedeniyle; amacı, hedef kitesi ve yöntemi bakımından bir takım farklılıkları olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bununla birlikte Sosyal Bilgilerin ana gayesinin ne olduğunun yani amaçlarının bilinmesi de bu dersin neleri kazandırmayı hedeflediğinin öğrenilmesi bakımından bir hayli önemli görülmektedir. Bu nedenle Sosyal Bilgilerin amaçların ne olduğu aşağıda açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

2.2.3 Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları

Eğitim kurumları birçok işlevi içerisinde barındırmaktadır. Kılıçoğlu (2009) eğitim kurumlarının işlevini; 21. yüzyılda, etkili ve etkin vatandaş olabilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılması şeklinde belirterek ilköğretim kurumlarında bu bilgi, beceri ve değerlerin önemli bir bölümünün özellikle Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılmaya çalışıldığını ifade etmektedir.

Akpınar ve Kaymakçı (2012) Sosyal Bilgilerin amaçlarını; etkin, üretken, hak ve sorumluluklarını bilen, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen bireyler ve iyi vatandaşlar yetiştirmek olarak tanımlarken Bilgili (2015) bu dersin amaçlarını; içinde yaşanılan toplumun sahip olduğu kültürel mirası ve değerleri öğrencilere aktararak, onların iyi birer birey ve vatandaş olmalarını sağlamak, öğrencilere hem evrensel ve milli değerler hem de sosyal kuruluşlar hakkında bilgiler vererek, bilgi beceri tutum ve değerler kazandırmak, öğrencilerin bireysel veya sosyal problemlerini tanıyıp karar verme süreçlerini geliştirmesini sağlamak şeklinde ifade etmektedir. Barth (1991) ise Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'ne göre Sosyal Bilgiler öğretiminin; bilgi, işleme, değer ve katılım becerileri çerçevesinde dört temel amaç etrafında şekillendiğini ifade etmektedir. Bu becerilerin ne olduğunu daha açık bir şekilde belirtmek gerekirse bunlar; insanların günümüz ve geleceği hakkında bilgi edinme becerisi kazanma, bilgiyi işleme beceri elde etme, inanç ve değerleri sorgulama becerisi geliştirme ve aktif sosyal katılım yoluyla bilgiyi uygulamadır. Bununla birlikte Kaymakçı ve Ata (2012) Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla;

1. İnsanların geçmişteki ve gelecekteki durumu hakkında bilgi edinme becerisini geliştirilmesi,
2. Bireylere, edindikleri bilgileri analitik olarak kullanma becerisi kazandırılması,
3. Bireylerin inançlarını ve değerleri anlamlandırma becerilerinin geliştirilmesi,

4. Bireylerin demokratik toplumlara uygun tutum, değer ve duygulara sahip olmasının sağlanması,

5. Aktif sosyal katılımın sağlanması için birer vatandaş olarak bilgiyi pratiğe dökme becerisinin kazandırılması gibi birtakım amaçlara ulaşılmasının hedeflendiğini ifade eder.

Sosyal Bilgiler dersi önemli ölçüde sosyal bilim disiplinleri temelinde şekillendiği için yukarıda da ifade edildiği üzere özellikle bu doğrultuda birçok amaca sahiptir. Bu amaçlar ise çoğunlukla bireylerin yaşadığı topluma göre bir yapıya bürünmektedir. Ancak Sosyal Bilgiler dersinde genel itibariyle; tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgileri temelinde öğrencilere bilgi ve beceri kazandırma anlayışının yattığı görülmektedir.

2.3 Fakülte ve Okul İşbirliği

Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde önemli bir yeri vardır. Eğitim fakültelerinde çoğunlukla teorik ağırlıklı dersler alan öğretmen adaylarının okulu, öğretmenleri ve öğrencileri tanımaları da eğitimlerinde oldukça gerekli ve önemli bir durumdur. Bu bakımdan eğitim fakülteleri ve okullar arasında bir işbirliği sağlanması, öğretmen eğitimi açısından zorunlu ve gereklidir. Bu durumu daha iyi anlamak adına şu örnek verilebilir. Örneğin avukat adayları mahkemelerde, tıp öğrencileri de hastanelerde staj yapmadan görevlerine başlayamamaktadır. Bu bakımdan bir öğretmen adayının da okullarda uygulama çalışmaları yapmadan eğitim fakültelerinden mezun olması beklenemez. Bu nedenle eğitim fakültelerinde belirli kuramsal bilgilere hâkim olunmasından sonra okullarda gözlem yapmak, ders işlemek, öğretime katılmak, öğretmen eğitimi programlarının önemli bir boyutunu meydana getirmektedir (Gültekin, 1992).

Öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde bir takım ders kitaplarından ve öğretim elemanlarından edindikleri bilgiler durağan bilgilerdir. Bu bilgilerin aktif hale geçebilmesi için okullarda yani gerçek uygulama ortamlarında kullanılmaları gereklidir. Teorik bilgilerin mesleki bilgi ve beceriye dönüşmesinde bu bilgilerin kullanılması bu bakımdan oldukça önemlidir. Bu nedenle bir öğretmen ancak bilimsel teorik bilgileri uygulama sürecinde sistematik bir şekilde kullanırsa yeterli deneyim kazanarak mesleğinde yetkinleşebilir ancak aksi halde yani okul ve sınıflarda

kullanılmayan, mesleki becerilere dönüştürülemeyen bilgilerin öğretmenlik mesleği için önemi düşüktür (Türer, 2010).

Fakülte okul işbirliğinin altında yatan sebep yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere uygulamaya dökülebilen bilgilerin teorik bilgi ve becerilerden daha etkili olacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan hizmet öncesi öğretmen eğitiminin niteliğinin artırılması amacıyla 1994 yılında uygulamaya konulan YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) ve Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde bir takım bilimsel toplantılar gerçekleştirilerek üniversitelerde nitelikli bir öğretmenin nasıl yetiştirileceği tartışılmıştır. Bu toplantılar ile ulaşılan sonuçlara bakıldığında ise; eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına öğretmenlik formasyonunun yeterince kazandırılmadığı kanısına varılmıştır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının alan bilgisinin yeterli olduğu ancak öğretmenlik mesleğinin uygulanmasına yönelik bir takım bilgi ve beceri eksikliklerinin olduğuna dair görüş birliğine varılmıştır (Harmandar, Bayrakçeken, Kıncal, Büyükkasap ve Kızılkaya, 2000).

Dolayısıyla diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerini geliştirip mesleğin gerektirdiği teorik bilgileri eğitim ortamlarında uygulayabilme becerisini kazanmaları ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için “uygulama” ağırlıklı bir program arayışlarına gidilerek 1997’de Fakülte ve Okul İşbirliği Modeli geliştirilmiştir (Kazu ve Yenen, 2014). Bu değişim süreci ile beraber öğretmen yetiştirme programları, Millî Eğitimi Geliştirme Projesi’nin yükseköğretim boyutu, 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi nedeniyle yeniden yapılandırılmış ve böylece *ilköğretim* ve *ortaöğretim* öğretmen yetiştirme programları şeklinde eğitim kademelerine göre bölümler ve anabilim dalları oluşturularak öğretim programlarının içerikleri güncellenmiştir (TEDMEM, 2016).

Bu duruma daha yakından bakılacak olursa fakülte ve okul işbirliği öğretmen adaylarına daha etkili şekilde öğretmenlik becerisi kazandırabilmek için oluşturulan bir uygulama sürecidir. Bu işbirliğinin amacı, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde edindikleri mesleki bilgi ve becerileri aktif bir şekilde uygulamaları ve geliştirmeleri için görev ve sorumlulukların eğitim fakülteleri ile uygulama okulları arasında paylaşılmasını sağlamaktır (YÖK, 1998).

Fakülte ve okullar arasındaki bu işbirliği programının hedefi sadece öğretmen adaylarını okullara uygulama yapmak amacıyla göndermek değil; eğitim fakültelerinin okulları yakından tanımalarını ve süreçte doğrudan yer alan okullardaki öğretmenlerden faydalanmalarını sağlamaktır. Bununla birlikte bu işbirliği süreci ile okulların da eğitim alanındaki yeni gelişmeleri takip edebilmelerinin önü açılmaktadır (YÖK, 2007).

Fakülte Okul İşbirliği Projesi sonunda ulaşılan hedeflere bakıldığında genel itibariyle öğretmen yetiştirme sisteminde önemli değişikliklere gidildiği görülmektedir. Özellikle ülkemiz öğretmen yetiştirme sistemlerinde önemli bir problem olarak görülen ve bu işbirliği programıyla çözülmeye çalışılan Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin programları arasındaki uyumsuzluk önemli ölçüde giderilmiştir. Örneğin; bu kurumlar arasında eşgüdüm sağlanmaya çalışılması, öğretmenlik formasyon derslerinin sayısının artırılması, öğretmenlerin mesleki deneyim kazanmasında ve mesleklerini yakından tanımalarında okulların daha aktif bir yapıya kavuşturulması ve öğretmen adaylarının okullarda gözlem ve uygulama yapma olanakları elde etmesi bu işbirliği sürecinin olumlu yanları olarak değerlendirilebilir (Akdemir, 2013).

Sonuç olarak yukarıdaki bilgiler ışığında genel bir değerlendirme yapıldığında, fakülte okul işbirliği projesi ile önceki dönemlerle ihmal edildiği ve yeterince önem verilmediği düşünülen öğretmen eğitiminin özellikle uygulama boyutu ön plana çıkarılmak istenmiştir. Bunun için ise eğitim fakültesi ve okulların bu süreçte önemli bir rolü olduğu kanısına varılarak bu iki kurum ve bu kurumlarda görev ve sorumlulukları belirlenen çeşitli görevlilerin öğretmen eğitiminin uygulama boyutunda etkin görev almaları gerektiği düşünülmüş ve bu amaçla öğretmenlik mesleğinin özellikle uygulama dersleri ile ilgili kısımları güçlendirilmeye çalışılmıştır. Böylece okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması” dersleri ile öğretmen adaylarının özellikle okul ortamını yakından tanımalarının ve fakültelerde kazandığı teorik bilgilerin hayata geçirilmesinin önü açılmıştır.

2.4 Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması

Okullarda öğretmen adaylarına eğitim ve öğretime ilişkin deneyim kazandırma öğretmen yetiştirme programlarının ayrılmaz ve tamamlayıcı bir ögesi olarak

düşünülebilir. Öğretmen adayları burada gerçekleştirdikleri faaliyetlerle olumlu yönde mesleki bilgi, beceri ve tutum geliştirirler. Bunu da ancak teori ve uygulamanın bütünleşmesi mümkün kılmaktadır (Alakuş, 2005). Çünkü öğretmen adaylarının edindiği teorik bilgiler ancak uygulamalar neticesinde daha anlamlı bir hale gelmekte ve böylece öğretmen adayları fakültelerde kazandıkları bilgileri bu uygulamalar sayesinde pratiğe dökmektedirler (Kazu ve Yenen, 2014). Bu anlamda bu teorik bilgilerin uygulamaya dökülmesi sürecinde ise okullarda bir bağ oluşturan dersler uygulama sürecinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Koç ve Yıldız, 2012).

Öğretmen adaylarının meslekleri ile ilgili deneyim sahibi olabilmek adına bir öğretmen sorumluluğu ile gerçek sınıf ortamlarında tecrübe edinmeleri eğitimleri açısından oldukça gereklidir (Karasu Avcı ve İbret, 2016). Bu bakımdan öğretmen adaylarının okullarda çeşitli amaçlarla gözlemler yapabildikleri ve lisans eğitimleri boyunca kazandıkları teorik bilgileri sınıflarda uygulama fırsatı buldukları en uygun dersler şüphesiz okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleridir (Öner ve Aydın, 2016). Öğretmen adayları okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile öğrenme ve öğretme sürecinde sınıflarda hem gözlem yaparak hem de aktif şekilde ders anlatımları gerçekleştirerek çeşitli beceriler geliştirirler (Dursun ve Kuzu, 2008).

Bu derslerin yukarıda bahsedilen genel amaçlarının yanı sıra bir takım özel amaçları da bulunmaktadır. Bunlar şöyle ifade edilecek olursa öğretmen adayları bu dersler ile gerçek ortamlarda deneyim yaşama fırsatı elde ederler, okulda öğrenci, öğretmen ve idareciler ile tanışır ve iletişim kurarlar, eğitim programlarını ve ders süreçlerini eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilirler ve fakültelerde edindikleri bilgi ve becerilere ilişkin öz değerlendirme yapma fırsatı yakalarlar (Yeşil, 2014).

2.4.1 Okul Deneyimi Dersi

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine hazırlanmalarında okul ortamında öğrencilerle birlikte uygulama yapmaları önemli bir gerekliliktir. Yapılacak bu uygulamaların ilki olan okul deneyimi dersi, öğretmenlik mesleğinin daha yakından tanınması adına planlı bir şekilde gerçekleştirilen gözlem ve çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır (YÖK, 1998). Bu ders 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren hizmet öncesi uygulama çalışmalarının öneminin artmasıyla birlikte uygulamaya

yönelik olarak daha önce sadece öğretmenlik uygulaması adı altında yürütülen çalışmalara okul deneyimi dersinin de eklenmesiyle oluşturulmuştur (Alakuş, 2005).

Okul deneyimi dersi fakülte ve okul işbirliği kılavuzunda iki ayrı ders olarak belirtilmiştir. Ancak 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan yeni öğretmen eğitimi programlarında, okul uygulama çalışmaları kapsamındaki derslerde diğer derslerde olduğu gibi birtakım değişikliklere gidilmiştir. Bu değişiklik ile eğitim fakülteleri lisans programının 2. yarıyılında yer alan okul deneyimi 1. ve 7. yarıyılında yer alan okul deneyimi 2 dersi kaldırılarak bu dersler programın 7 yarıyılında tek bir isim altında okul deneyimi dersi olarak tanımlanmıştır. Lisans programının 8. yarıyılında yer alan öğretmenlik uygulaması dersi ise aynı şekilde uygulamada kalmıştır (Arslantaş ve Yıldız, 2013).

Okul deneyimi dersinin okul ve sınıf ortamıyla ilgili çeşitli amaçları bulunmaktadır. Örneğin; Ergüneş'e (2005) göre okul deneyimi dersinin amacı öğretmen adaylarının meslek hayatlarına iyi organize edilmiş bir şekilde başlamasını sağlamaktır. Harmandar ve diğerlerine (2000) göre bu dersin amacı hizmet öncesi eğitimde öğretmen adaylarının okul ortamını ve unsurlarını tanımalarını sağlayarak onlara, öğretmenlik mesleği adına gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Yıldız'a (2002) göre ise okul deneyimi dersi tamamlandığında, öğretmen adayları aşağıdaki özellikleri kazanmış olmalıdırlar (aktaran Şaşmaz Ören, Sevinç ve Erdoğan, 2009);

1. Okul yapılanmasını ve öğretmenlik mesleğini sistemli bir şekilde tanımış olma,
2. Öğretmenlik deneyimleri ile birlikte, öğretim programı kapsamındaki öğrenme ve öğretme etkinliklerini gerçekleştirmek için gerekli mesleki yeterlikleri kazanmaya başlamış olma,
3. Öğrenme ve gelişme bakımından öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar ile ilgili deneyim kazanmış olma,
4. Uygulama okulundaki öğretmenlerle işbirliğinde bulunmuş olma ve okullarda etkili bir şekilde çalışmak için gerekli kişisel becerileri geliştirmiş olma,
5. Okulun yapılanması, yönetimi ve okuldaki günlük işler ile okulda bulunan kaynaklar hakkında bilgi sahibi olma.

2.4.2 Öğretmenlik Uygulaması Dersi

Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen yetiştirme sürecinin vazgeçilmez unsurlardan biridir. Çünkü bu ders öğretmen adaylarına mesleklerine başlamadan önce okullarda bir ön çalışma imkânı sağlamaktadır. Bu bakımdan öğretmenlik uygulaması dersi gerek genel kültür-genel yetenek gerek alan bilgisi gerekse pedagojik formasyon bakımından öğretmen yeterliliklerinin önemli bir göstergesini oluşturmaktadır (Yeşilyurt ve Semerci, 2011). Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması sürecinde gönderildiği okullarda çeşitli uygulamalar yaparak mesleki yeterliliklerini geliştirme, alanıyla ilgili bilgileri pekiştirme, öğrencileri değerlendirme ve öğretimi planlama fırsatı bulmaktadır (Koç ve Yıldız, 2012). Bu bakımdan öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adaylarının mesleki yeterlilikleri konusunda eksiklerini görüp bu eksiklikleri düzeltebilecekleri fırsatlar yaratan bir süreçtir. Bu nedenle öğretmenlik uygulaması geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesi sürecinde oldukça büyük bir öneme sahiptir ve öğretmen adayları bu süreçte edindikleri tecrübeler ışığında, kendilerini geliştirip öğretmenlik mesleğinin gereklerini en iyi şekilde yerine getirebileceklerdir (Kösece Loğoğlu, Akbaşlı ve Üredi, 2016).

Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayının kendi alanıyla ilgili bilgi, beceri ve davranış kazanma ile ilgili birçok amaca hizmet etmektedir. Öğretmenlik uygulaması dersinin amacı YÖK tarafından şu şekilde ifade etmektedir YÖK (1998);

1. Kendi alanı ile ilgili ders programını anlayıp ders kitaplarını değerlendirebilme, ölçme ve değerlendirme yapabilme,
2. Uygulama okullarında farklı sınıflarda öğretmenlik yaparak mesleki yeterliliklerini geliştirebilme,
3. Öğretmenlik uygulaması ile kazanılan deneyimleri uygulama öğretim elemanı ve arkadaşları ile paylaşarak kendisini bu yönde geliştirebilme.

Bununla birlikte Sands ve diğerleri (1997) öğretmenlik uygulaması dersi tamamlandığında, öğretmen adaylarının aşağıdaki özellikleri kazanmış olması gerektiğini ifade etmektedir;

1. Derslerin öğretim programları, ders kitapları, öğrenci dosyaları, not defterleri, çalışma şekilleri, ölçme ve değerlendirmeler ile ilgili hedeflerini anlamış olma,
2. Sınıftaki öğrencileri organize edip onlarla iletişim kurma ve onları aktif bir şekilde öğretme ve öğrenme sürecine katmada deneyim kazanmış olma,
3. Öğrencilere bilgi aktarma, beceri kazandırma ve onları öğrenmeye güdülemede teknikler geliştirip bunlardan etkili biçimde yararlanma gücü kazanmış olma,
4. Okul ve toplum ile bütünleşmiş öğretmenler ekibinin bir üyesi olarak çalışmış olma,
5. Öğretmenlikteki yeterliğini değerlendirip güçlü taraflarını geliştirerek zayıf taraflarını düzeltmiş olma,
6. Kuramsal bilgi birikiminden uygulamada yararlanabilecek hale gelmiş olma.

Bu ders kapsamında öğretmen adayları yukarıda da ifade edildiği üzere çeşitli uygulamalar gerçekleştirirler ve bu uygulamalar ile mesleki yeterlilikler kazanarak öğretmenlik mesleği adına önemli deneyimler elde ederler.

Öğretmenlik uygulaması dersinin amaçlarını gerçekleştirmek için “*Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge*” doğrultusunda “*öğretmenlik uygulaması ilkeleri*” oluşturulup bu süreç ile ilgili kişilerin “*görev, yetki ve sorumlulukları*” belirlenmiştir. Örneğin, bu yönergenin öğretmenlik uygulaması ilkelerine ilişkin maddeleri incelendiğinde (MEB, 1998); bu dersin uygulama esaslarının YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaklaşa belirlendiği ve uygulama çalışmalarının ancak gerçek okul ortamlarında gerçekleşebileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, öğretmen adaylarının sürece bizzat katılması gerektiği ve bu derslerden beklenen faydanın sağlanabilmesi için çalışmalarının süreç içinde özellikle öğretim elemanları tarafından izlenip denetlenmesi gerektiği de yönergenin öne çıkan ilkeleri arasındadır. Diğer taraftan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görev yetki ve sorumluluklara bakıldığında, birçok kişi ve kurumun bu derslere karşı sorumlu olduğu belirtilmektedir. Örneğin ilgili yönergede (MEB, 1998); eğitim fakültelerinin, fakülte ve uygulama koordinatörlüklerinin, milli eğitim müdürlüklerinin, okul uygulama müdürlüklerinin, öğretim elemanlarının, uygulama

öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bu derslere karşı sorumlu olduğu ifade edilmektedir (Ek: 1).

2.5 Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Takibi ve Değerlendirmesi

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takibi ve değerlendirme süreci, özellikle YÖK tarafından 1998’ de yayınlanan *Fakülte ve Okul İşbirliği Kılavuzu*, yine 1998 de MEB tarafından yayınlanan ve 2010 ve 2012 de bir takım değişikliğe uğrayan *Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge* ile üniversitelerin kendi yönerge ve kılavuzları çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Bu bakımdan aşağıda okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersinin takibi ve değerlendirme sürecine ilişkin yukarıda bahsedilen metinler çerçevesinde açıklamalar yapılmıştır.

2.5.1 Öğretmen Adaylarının Derse Devam Süreci

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinden istenilen faydanın sağlanması için bu derslere devam oldukça önem arz etmektedir. Öğretmen adaylarının devam durumu hakkında gerekli bilgiler ise bu ders ile ilgili kılavuz ve yönergelerde ifade edilmektedir. Örneğin, öğretmen adaylarının devam durumuna ilişkin olarak Fakülte ve Okul İşbirliği Kılavuzunda (YÖK, 1998); öğretmen adaylarının uygulamalara devam etmesinin zorunlu olduğu, hastalanması ya da farklı bir nedenden dolayı okula gidememesi durumunda ise bunu hem okula hem de fakülteye bildirmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Öğretmen adaylarının devam durumu, Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönergesinin 5. bölüm 11. maddesinde şu ifade edilmektedir (MEB, 1998): “*Öğretmen adayları, uygulama yaptıkları okullarda devam devamsızlık, günlük ders programları ile öğretim müfredatının uygulanması konularında öğretmenlerin tabi oldukları kurallara uymakla yükümlüdürler.*” Bununla birlikte OMÜ Eğitim Fakültesi Okullarda Uygulama Çalışmaları Yönergesinde bu konuya ilişkin: “*Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ve etkinliklerine katılan öğretmen adaylarının devam zorunluluğu; OMÜ*

Eğitim Fakóltesi Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliđine dayalı olarak en az % 80'dir.” İfadesinin yer aldığı görölmektedir. Buradan öğretmen adaylarının bir devam sürecine tabi olduğu ve bu sürece devam etmeleri gerekliliği anlaşılmaktadır.

2.5.2 Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Etkinlikleri

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri sürecinde, öğretmen adaylarından bir takım etkinlikleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Süreçte gerçekleştirilecek etkinliklerin bir dönem planı halinde ve her haftaya bir etkinlik düşecek şekilde uygulanacak olması, öğretmen adaylarının süreç içinde izlenmesinde önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Etkinlikleri değerlendirme süreci ile ilgili *Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge* mevcut olup bu yönerge önemli bilgiler içermektedir. Yönergenin 2. bölümünde *Ortak Değerlendirme İlkesi* şöyle ifade edilmiştir (MEB, 1998):

“Uygulama etkinliklerini birlikte planlayıp yürüttükleri için öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki performansı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından ayrı ayrı değerlendirilir. Öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki başarısı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin yaptığı değerlendirmelerin fakóltenin "Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği" gereğince birleştirilmesiyle not olarak belirlenir.”

İfadesi, uygulama etkinliklerinin kim tarafından ve nasıl değerlendirileceğini açıklamaktadır. Ayrıca yine aynı yönergenin aynı bölümünün *Uygulamaların Yerinde ve Denetimli Yapılması İlkesi* gereğince: “Öğretmenlik uygulamasından beklenen faydanın sağlanabilmesi, ancak; öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması kapsamında yapacakları etkinlikleri, öğrencisi buldukları fakóltenin öğretim elemanlarının yakından izleme, rehberlik etme, yanlışlarını düzeltme, eksikliklerini tamamlama ve değerlendirme çabaları ile mümkündür” (MEB, 1998). İfadesi etkinliklerin süreçteki önemini vurgulamaktadır. Bununla birlikte ilgili yönergede öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanırken etkinliklerin bu görev tanımlarının merkezinde olduğu görölmektedir.

Yukarıda açıklanan tüm bu göstergeler, etkinliklerin izleme ve değerlendirme sürecindeki yerini ortaya koymakla birlikte ayrıca öğretmen adaylarının hem uygulama öğretmenleri hem de öğretim elemanları tarafından bir değerlendirmeyi gerekli kılması bakımından oldukça önemlidir. Bundan dolayı yukarıda belirtilen Fakülte ve Okul İşbirliği Kılavuzu ve OMÜ Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kılavuzu'nda okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde yapılacak etkinlikler aşağıdaki başlıklar altında incelenmektedir.

2.5.2.1 Okul Deneyimi Etkinlikleri

Okul deneyimi dersi öğretmen adaylarının okul ve sınıf ortamını tanınması adına oldukça önemli bir derstir. Bu ders aynı zamanda bir takım etkinlikler üzerine inşa edilmiştir. Okul deneyimi etkinlikleri, öğretmen adayının öğretmenlik mesleği gereği okul ve sınıf ortamını çeşitli etkinlikler ile tanınmasına yardımcı olmaktadır (Arslantaş ve Yıldız, 2013). Bu bakımdan öğretmen adayları okul deneyimi dersinde mümkün olduğunca çok sayıda etkinlik gerçekleştirmelidirler (Yiğit ve Alev, 2005). Okul deneyimi dersi kapsamında gerçekleştirilmesi gereken etkinlikler YÖK tarafından şu şekilde ifade edilmektedir (YÖK, 1998);

- 1. Dönem Planı:** Okul deneyimi dersi ile ilgili bir dönem planı hazırlanmasından oluşmaktadır.
- 2. Öğretmenin Okuldaki Bir Günü:** Öğretmenin okuldaki bir gününde zamanını nelere ve nasıl harcadığı ve bir gün içinde öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılan tüm işleri kapsamaktadır.
- 3. Öğrencinin Okuldaki Bir Günü:** Bir öğrencinin seçilmesi ve çalışmalarına müdahale edilmeden seçilen öğrencinin bir gün boyunca sınıfta izlenmesinden oluşur.
- 4. Bir Öğrencinin incelenmesi:** Bu etkinliğin amacı, öğrencileri okulda gerçekleştirecekleri öğrenmelere ilişkin tanıma konusunda öğretmen adaylarına yardımcı olmaktır.
- 5. Öğretim Yöntemleri:** Öğretmen adaylarının kendi alanlarıyla ilgili öğrenme ve öğretme etkinliklerinin belirlenmesinden oluşmaktadır.

6. Yan Branşınızda Öğretim Yöntemleri: Yan branşlarda veya diğer farklı branşlarda öğrenme ve öğretme etkinliklerinin belirlenmesinden oluşmaktadır.

7. Derslerin Gözlenmesi: Gözlem formlarının nasıl kullanılacağına ilişkindir.

8. Yan Branşınızda Derslerin Gözlenmesi: Gözlem formlarının yan branşlar bağlamında nasıl kullanılacağına ilişkindir.

9. Dersin Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü: Sınıf yönetimi ile ilgilidir.

10. Soru Sormayı Gözleme: Öğretmenin on dakika veya daha uzun bir süreyle soru-cevap tekniğinden yararlanacağı bir dersin seçilmesi ve öğretmenin soru sorma becerisinin gözlemlenmesi ve çeşitli notların alınmasından oluşmaktadır.

11. Okulda Araç-Gereç ve Yazılı Kaynaklar: Okulda, ne gibi araç gereç ve yazılı kaynaklar bulunduğu, okulun uygulamakta olduğu kuralların, öğrencilere sağlanabilecek ödüllerin ve uygulanabilecek yaptırımların öğrenilmesinden oluşmaktadır.

12. Okul Müdürü ve Okul Kuralları: Uygulama okulundaki diğer öğretmen adaylarıyla bir araya gelinerek okul müdüründen, okulun tümünü ilgilendiren sorunlar konusunda bilgi alınmasından oluşmaktadır.

13. Okul ve Toplum: Okulun bulunduğu toplumdaki (çevredeki) yeri hakkında bilgi toplamadan oluşmaktadır.

14. Mikroöğretim Teknikleri: Her öğretmen adayından, bir konu veya davranışı fakültedeki sınıf arkadaşlarından oluşan bir gruba, beş dakikalık bir süre içinde öğretmesinden, bunların kaydedilmesinden ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

2.5.2.2 Öğretmenlik Uygulaması Etkinlikleri

Öğretmen adayları tıpkı okul deneyimi dersinde olduğu gibi öğretmenlik uygulaması dersinde de bir takım etkinlikler gerçekleştirmektedir. Bu süreçte gerçekleştirilecek etkinlikler, öğrencilerin hizmet öncesi programda kazanmış oldukları bilgileri, uygulamaya dönüştürme boyutu ile ilgilidir (Özkan, Albayrak ve Berber, 2005). Genel itibariyle bu ders sürecinin başlangıcında öğretmen adayları uygulama öğretim elemanları ile okullara giderek öğretmen adaylarının süreçteki görev ve sorumlulukları

hatırlatılır. Sonrasında ise bu süreçte yapılacak etkinlikler ile ilgili planlar taraflarca gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılır (Gedik ve Göktaş, 2015). Bu planlamalar sonrasında ise dersin ilk haftasından itibaren bu etkinliklerin gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Bu bakımdan OMÜ Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kılavuzunda (2017) öğretmenlik uygulaması etkinlikleri şöyle ifade edilmektedir;

1. Bir Öğretim Programının İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinliğin amacı, öğretmen adaylarının öğretim programlarının genel amaçlarının, vizyonunun ve misyonunun farkında olmasını sağlayarak bu doğrultuda bir öğretim programının farklı açılardan incelenmesidir.

2. Bir Ünite Kapsamında Öğrenci Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma ve Öğretmen Kılavuzunun İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinlik, öğretmen adaylarının eğitim sürecinde kullanılan öğrenci ders kitaplarının, öğrenci çalışma kitaplarının ve öğretmen kılavuz kitaplarının bir ünite doğrultusunda incelemesini amaçlamaktadır.

3. Okul Yönetimin İşleyişiyle İlgili Rapor Hazırlanması: Bu etkinliğin amacı, öğretmen adaylarının okul yönetimiyle ilgili işleyişin nasıl olduğunu incelemesi ve elde edilen bilgilerin rapor edilmesidir.

4. Ders Tasarımı ve Ders Tasarımının Uygulanması ve Uygulama Sürecinin Rapor Edilmesi: Bu etkinliğin amacı, öğretmen adaylarının bir öğretim sürecini planlaması ve bu planı uygulama okulunda uygulaması ve uygulama sonrasında yapmış olduğu etkinlikleri rapor etmesidir.

5. Okul Rehberlik Çalışmalarının İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinlik, öğretmen adaylarının okul rehberlik çalışmaları hakkında bilgi edinmesi ve elde edilen bilgilerin rapor edilmesidir.

6. Okul-Aile Birliği Çalışmalarının İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinliğin hedefi öğretmen adaylarının okul-aile birliği çalışmalarını incelenerek rapor etmelerini sağlamaktır.

7. Ders Tasarımı ve Ders Tasarımının Uygulanması ve Uygulama Sürecinin İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinlik, Etkinlik-4 te açıklandığı gibi yapılacağı şeklindedir.

8. Öğrenci Sosyal Kulüpler Faaliyetleri: Bu etkinlikte öğretmen adaylarının uygulama okulunda öğrenci sosyal kulüplerinin faaliyetleri konusunda bilgi edinmesi amaçlanmaktadır.

9. Öğretmen Kurul Toplantısı ve Zümre Toplantılarının İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinlikte öğretmen adayları uygulama okulunda öğretmen kurulu ve zümre toplantılarına katılarak gözlemlerini rapor etmesi amaçlanmaktadır.

10. Ders Tasarımı ve Ders Tasarımının Uygulanması ve Uygulama Sürecinin İncelenmesi ve Rapor Edilmesi: Bu etkinlik, Etkinlik-4 te açıklandığı gibi yapılacaktır.

11. Ders Sunumunun Rapor Edilmesi 1: Bu etkinlik, öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ile belirledikleri bir konuda öğrencilere yönelik olarak işlediği derslerin öz-değerlendirme şeklinde rapor edilmesini kapsamaktadır.

12. Ders Sunumunun Rapor Edilmesi 2: Bu etkinlik, Ders Sunumunun Rapor Edilmesi 1 de ifade edildiği gibi ikincisinde, daha önceki uygulamalardaki hangi noktaların düzeltildiği ve farklı olarak neler yapıldığına değinilmesi şeklindedir.

13. Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi: Bu etkinlik, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin dönem sonu değerlendirmesini amaçlamaktadır.

2.5.3 Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzunu Göre Okul Deneyimi Dersinin Takibi ve Değerlendirilmesi

Fakülte ve okul işbirliği sürecindeki uygulama çalışmalarında, öğretmen adayları üniversiteden ve okullardan iki kişinin rehberliğinde gerekli faaliyetleri yürütmektedir. Öğretmen adayının süreç içindeki gelişimini arttırmak ve gelişim sürecinde süreklilik sağlamak için öğretmen adaylarını izleme ve yetiştirme sorumluluğu; üniversitelerde uygulama öğretim elemanına, okullarda ise uygulama öğretmenlerine verilmektedir (Sands ve diğerleri, 1997).

YÖK (1998) Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzunda, öğretmen adayının izlenmesi ve yetiştirilmesinden sorumlu olanların okul deneyimi dersindeki başlıca amacın öğretmen adayının başarısını değerlendirmek olmadığını ve bu derste asıl amacın öğretmen adaylarına rehberlik etmek ve destek olmak olduğunu belirtmektedir. Bunun için bu aşamada daha çok yetiştirme ve geliştirmeye yönelik değerlendirme esas alınmaktadır. YÖK (1998), burada sözü edilen rehberlik ve desteğin aşağıdaki biçimde gerçekleştirileceği ifade etmektedir;

1. Okul deneyimi sırasında öğretmen adayının etkinliklerini rapor ettiği dosya düzenli biçimde denetlenerek, görevlerini yerine getirip getirmediği değerlendirilir,
2. Okul deneyimi dersi için okuldaki çalışmalarını tamamlayan öğretmen adayının dosyaları incelenir ve adayların mesleki gelişimi üzerinde görüşülerek kendisine dönüt verilir,
3. Öğretmen adayını sınıfla en az bir kez izledikten sonra gözlemlerini öğretmen adayına bildirir,
4. Öğretmen adaylarının başarı notunu hesaplamada haftalık raporların değerlendirilmesi esas alınır. Ancak öğretmen adayının devam çizelgesi ve uygulama okulundaki etkinlikleri de bu süreçte göz önünde bulundurulur.

Yukarıda ifade edildiği gibi hem YÖK'ün hazırladığı Fakülte ve Okul İşbirliği Kılavuzu hem de OMÜ Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kılavuzu'nda okul deneyimi sürecinde, öğretmen adaylarının süreç içinde gerçekleştirmesi gereken etkinlikler ve dosya hazırlamaları hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Öğretmen adaylarının izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu olan kişilerin, öncelikle gerekli etkinlikleri düzenli bir şekilde takip etmesi gerekmektedir. Bundan sonra öğretmen adaylarının derslerde gerçekleştirdiği etkinlikleri de içeren dosyası incelenerek mesleki gelişimi üzerinde görüşülmelidir. Ayrıca öğretmen adaylarının değerlendirilmesinde haftalık hazırlanan raporlar ile derse devam çizelgesi de dikkate alınmalıdır.

2.5.4 Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takibi ve Değerlendirilmesi

2.5.4.1 Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzuna Göre

Öğretmenlik uygulaması dersinin takibi ve değerlendirilmesi, okul deneyimi dersindeki gibi uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmekte ve öğretmen adayının hazırladığı dosya, adayın öğretmenlik uygulaması sürecinde gösterdiği gelişmelerin ve gerçekleştirdiği etkinliklerin değerlendirilmesinde en önemli ölçüt olarak görülmektedir (YÖK, 1998). Ayrıca bu ders için hazırlanmış ders gözlem formu ve öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu da değerlendirme sürecinde önemli görülmektedir. Ders gözlem formu, öğretmen adayının sınıf içi öğretim becerilerini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla düzenlenmiştir. Bununla birlikte kılavuzda ayrıca her öğretmen adayının, bu form kullanılarak olanaklar ölçüsünde sıkça gözlenmesi, gözlenebilen özelliklerin forma işaretlenmesi gerektiği ve formun öğretmen adayının öğretim sürecinde uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanınca doldurularak öğretmen adayına verilmesi, formun bir kopyasının ise öğretmen adayının gelişimini izlemek amacıyla dosyasına konması gerektiği belirtilmektedir (YÖK, 1998). Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu ise öğretmen adayının öğretmenlik becerileri konusunda sağladığı gelişmeleri ve ulaştığı düzeyi özetlemek ve öğretmenlik uygulamasındaki başarısını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu form öğretmen adayının öğretmenlik uygulaması sırasında verdiği derslerde doldurulan ders gözlem formlarından yararlanılarak doldurulur ve formun doldurulmasında ders gözlemleri sonucunda adayın yeterliği ile ilgili her bir madde konusunda oluşan son düşünce Eksiği Var (E), Kabul Edilebilir (K) ve İyi Yetişmiş (İ) seçeneklerinden biri işaretlenerek belirtilir (YÖK, 1998). Formdaki maddelerin nota dönüştürülmesinde, yukarıdaki her bir seçenek için 1 puan verilerek toplam puan hesaplanır. Bir adayın bütün maddelerden üç puan alarak oluşturacağı toplam puan 138 olduğundan, bu puanı 100'lük not sistemine çevirmek için (100/38) katsayısıyla çarpmak gereklidir (YÖK, 1998).

2.5.4.2 MEB Öğretmenlik Uygulaması Yönergesine Göre

MEB tarafından 1998 de uygulamaya konulan Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönergesi öğretmenlik uygulaması dersine yönelik önemli

uygulama ilkeleri içermektedir. Yönergenin 10. maddesi uygulama sürecinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesine ayrılmıştır.

Öğretmenlik uygulaması yönergesi, bu dersin takibi ve değerlendirilmesi bağlamında incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması dersinde (MEB, 1998):

“Uygulama öğretim elemanı veya uygulama öğretmeni, izlediği derslerle ilgili gözlemlerini kaydeder. Gözlem sonuçlarını dersten sonra öğretmen adayı ile değerlendirir.

Uygulama öğretim elemanı, öğretmen adayları ile birlikte, her hafta okulda yapılan uygulamalarla ilgili gelişmeleri tartışır ve değerlendirir.

Uygulamalar sonunda öğretmen adayı, etkinlik planı çerçevesinde yürüttüğü çalışmaları ve raporları içeren dosyayı tamamlar, uygulama öğretim elemanına teslim eder.

Öğretmen adaylarının başarısı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından ayrı ayrı değerlendirilir. Uygulama öğretim elemanı bu notları birleştirerek fakülte yönetimine teslim eder.”

Şeklindedir.

2.5.4.3 OMÜ Öğretmenlik Uygulaması Kılavuzuna Göre

Eğitim fakülteleri, Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge doğrultusunda okul deneyini ve öğretmenlik uygulaması derslerinin uygulanma sürecine yönelik belirli kılavuzlar oluşturmaktadırlar. Aşağıda Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Kılavuzundaki (2017) maddelerin konu ile ilgili kısımları verilmiştir. Buna göre;

1) Öğretmenlik uygulaması yönergesinin 7. maddesinin h bendinde “uygulama öğretim elemanı, sorumluluğuna verilen öğretmen adaylarını uygulama okuluna götürerek, okul yöneticileri, uygulama okulu koordinatörü ve uygulama öğretmenleriyle tanıştırır” yazmaktadır. Öğretmenlik Uygulamasının başladığı ilk

hafta mutlaka öğretmen adayıyla planlama yaparak birlikte uygulama okuluna gidilmelidir.

2) Öğretmenlik uygulaması dersi haftada 6 saat uygulama 2 saat de teorik dersten oluşmaktadır. Öğretmenlik uygulaması yönergesinin 7. Maddesinin k bendinde *“Uygulama öğretim elemanı, öğretmen adayları ile birlikte her hafta okullarda yapılan uygulamalarla ilgili gelişmeleri tartışır ve değerlendirir”* ifadesi yer almaktadır. Okulda yapılan uygulamaların değerlendirilmesi için her hafta 2 saat üniversitede ders yapılmalıdır. Öğretmen adayları da bir tam gün ya da 2 yarım gün olacak şekilde 6 saat boyunca uygulama okulunda bulunmalıdırlar.

3) MEB tarafından oluşturulan MEBBİS sistemi ile uygulama öğretim elemanlarının da okullara ne kadar gittikleri kayıt altına alınmaktadır. Bu nedenle uygulama okullarına giderek öğrencilerin takiplerinin yapılması uygulama öğretmenleri ve okul idarecileri ile görüşülmesi gerekmektedir.

4) Öğretmen adaylarının uygulama okulunda 24 saatlik uygulama yapması gerektiğinden, bu uygulamalarının öğretim elemanı tarafından değerlendirilmesi ve uygulama öğretmenin MEBBİS'i ile sisteme girilerek hem öğretmen hem de öğretim elemanı tarafından en az dört defa ($4 \times 6 = 24$) görüşlerin yazılı olarak ifade edilmesi gerekmektedir. Bu görüşler, öğretim elemanının ve öğretmenin öğretmen adaylarının derslerdeki uygulamalarına ilişkin olduğundan değerlendirmeler, öğretmen adayları gözlemlenerek yapılmalıdır.

5) Ortak değerlendirme ilkesi gereğince öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasındaki performansı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından MEBBİS üzerinden aynı ekran üzerinden yapılmaktadır. Öğretmen adaylarına not verirken MEBBİS üzerinde bulunan değerlendirme formunun ilk 15 maddesi uygulama öğretim elemanı tarafından kalan maddeler ise uygulama öğretmeni tarafından doldurulmaktadır. Bu nedenle, değerlendirme yapmak için uygulama tamamlandıktan sonraki hafta uygulama okuluna giderek uygulama öğretmeni ile birlikte sistem üzerinden öğrencilerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu notlar, öğretmen adaylarının MEB tarafından yapılacak atanmaları sırasında dikkate alınacağından değerlendirmenin özenle ve hakkaniyet ölçüsünde yapılması büyük önem arz etmektedir.

2.5.5 OMÜ Eğitim Fakültesi Okullarda Uygulama Çalışmaları

Yönergesine Göre Okullarda Uygulama Çalışmalarının Esasları

Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu ile öğretmenlik uygulamasına dair yönergede, uygulama çalışmalarının değerlendirilmesinin benzer esaslara dayandığı görülmektedir. Bu derslerin araştırmada ele alınan boyutları, OMÜ Eğitim Fakültesi Okullarda Uygulama Çalışmaları Yönergesine (2018) göre ifade edilecek olursa yönergenin 11. maddesine göre okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri aşağıdaki ilkeler doğrultusunda planlanır, programlanır ve yürütülür;

1. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri fakülte lisans programında yer alan yarıyıllarda 14 haftalık bir program çerçevesinde yürütülür ve uygulamalarda YÖK tarafından hazırlanan fakülte ve okul işbirliği kılavuzunda belirtilen içeriğe göre hareket edilir.

2. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde adaylar haftalık etkinlik konularıyla ilgili olarak hazırladıkları gözlem ve rapor sonuçlarını düzenli olarak bir dosyada tutarlar. Öğretmenlik uygulaması dersinde ise adayların en az 24 ders saati uygulama yapma yükümlülükleri vardır.

3. Okul Deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde başarı notu 60 tır. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin başarı notunun belirlenmesinde; adayların haftalık etkinlik konularıyla ilgili olarak hazırladıkları gözlem ve rapor sonuçlarının yer aldığı uygulama dosyası, uygulamaya devam durumu, etkinliklere katılma düzeyi ile sınav notu dikkate alınır.

4. Öğretmenlik Uygulaması dersinin başarı notunun belirlenmesinde ise;

- a) Uygulama Öğretim Elemanının belirlediği değerlendirme notu
- b) Uygulama Öğretmeninin belirlediği değerlendirme notu
- c) Uygulama dosyasına verilen not
- d) Dersin teorik sınavında alınan not dikkate alınır

5. Öğretmenlik uygulamasında adaylar; okulda doldurulan belgelere ait örnekler, ünitelendirilmiş yıllık plan örneği, anlatılan her ders için yapılmış planlar, okulda

rehberlik hizmetleri uygulamaları, değerlendirmeye ilgili çalışmalar, evre incelemesi ve meslek konularıyla ilgili çalışma örneklerinden oluşan bir staj dosyası hazırlayarak uygulama sonunda fakülte uygulama ğretim elemanına verirler.

Yukarıda açıklanan bilgiler doğrultusunda okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin tüm niversiteleri bağlayan, üzerinde herkes tarafından uzlaşılmış bir takip ve değerlendirme yöntemine ulaşmak oldukça güçtür. Bu durum ise büyük çoğunlukla fakülte ve okul işbirliği adına oluşturulan kılavuzun ve öğretmenlik uygulaması ynervesinin konuya yönelik süreçlerle ilgili yetkilerinin bir kısmını üniversitelere vermesinden ve dolayısıyla üniversitelerinin sınav yönetmeliklerinin de süreçte bir yerinin olmasından kaynaklanmaktadır. Bu derslerin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde önemli lde *Fakülte ve Okul İşbirliği Kılavuzu* temel oluşturmaktadır ve kılavuzda okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerin süreç içinde takibinin nasıl yapılacağı ve değerlendirileceği hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Bu kılavuzda, özellikle; haftalık raporların, etkinlik dosyasının ve derse devam durumunun araştırmaya konu olan süreçlerde önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu süreçte, yukarıda bahsi geçen kılavuza dikkat edilmekle birlikte, *ğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim ğretim Kurumlarında Yapacakları ğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge* de önemli bir yere sahiptir ve araştırma konusuyla birlikte konunun hemen her yönünü kapsayan bilgilere burada da yer verilmektedir. Ynervesinin 2. bölüm 5. madde ve “h” bendinde (MEB, 1998): “*ğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki başarısı, uygulama ğretim elemanı ve uygulama öğretmeninin yaptığı değerlendirmelerin fakültenin Eğitim-ğretim ve Sınav Yönetmeliği gereğince birleştirilmesiyle not olarak belirlenir*” ifadesinde belirtildiği üzere üniversitelerin eğitim ve ğretim yönetmelikleri de bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Bu bakımdan Ondokuz Mayıs niversitesi; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu temelinde, *ğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim ğretim Kurumlarında Yapacakları ğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge* ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim-ğretim ve Sınav Yönetmeliği erevesinde *OM Eğitim Fakültesi Okullarda Uygulama alışmaları Ynervesi* ile okul uygulama çalışmalarını yürütmektedir.

Bütün bu belgeler incelendiğinde; bu metinlerin içeriklerinin aslında birbirinden keskin çizgilerle ayrılmadığı ve hatta bazı yönleriyle birbirlerini tamamladığı görülmektedir. Bu bakımdan yukarıda bahsi geçen kılavuz metinlerde, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip ve değerlendirme sürecinin omurgasını oluşturan ölçütlerin nihayetinde; *derse devam, haftalık olarak gerçekleştirilmesi gereken etkinlik veya raporlar, dosya düzenlemeleri ve ders anlatımları* olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle araştırmada, özellikle burada bahsi geçen faaliyetler üzerinde odaklanılmıştır.

2.6 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilgili literatür çerçevesinde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip ve değerlendirme süreci ile ilgili literatür çalışmalarına yer verilmiştir.

2.6.1 Literatür

2.6.1.1 Okul Deneyimi Dersi

Kudu, Özbek ve Bindak (2006) Sosyal Bilgiler, Matematik ve Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarından oluşan toplamda 226 öğretmen adayı ile okul deneyimi dersine ilişkin öğrenci algılarını incelemeyi amaçladığı tarama modelindeki çalışmalarında, öğretmen adaylarının okul deneyimi etkinliklerini ve süreçteki faaliyetlerinin takibinde önemli bir yeri olan dosya düzenlemelerini, çalışmaların amacına ulaşması bakımından gerekli ve yararlı bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına, gerek etkinliklerin gerçekleştirilmesinden önce gerekse etkinlikler sonrası öneri ve eleştiri bazında net bir şekilde yararlı olmadıkları görülmüştür. Bu durum dosya düzenlemelerinin süreçte bir yerinin olduğu ve gerekli görüldüğü ancak çalışmalarının değerlendirilmesinde yeterli geribildirim verilmediğini göstermektedir.

Özmen (2008) okul deneyimi dersine yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla 615 öğretmen adayı likert tipi ölçek kullanarak gerçekleştirilen çalışmada, ödevlerin değerlendirilmesinde bir standardın olmadığı, yeterli dönüt alınamadığından adayların hatalarını bilmediği ve dönüt verilmediği için değerlendirmelerin neye göre yapıldığının da bilinmediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca, uygulama öğretmenlerinin etkinliklerle ilgili yeterli

bilgileri olmadığı için öğretmen adaylarına istenilen düzeyde fayda sağlayamadıkları ve yapılan ödevlerin uygulama öğretmenlerince gereksiz görülmesinden dolayı adaylara yardımcı olmak istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gerçekleştirilen değerlendirmede ise bir standardın olmadığı, yeterli dönüt alınamadığı ve süreçten istenilen faydanın sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Uygulama öğretmenlerinin etkinliklerle ilgili yeterli bilgisinin bulunmaması ise bu süreçteki değerlendirmelerin temel problemi olarak değerlendirilebilir.

Çoban ve İleri (2017) Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenliği öğretmen adayları ile gerçekleştirdiği ve okul deneyimi dersine yönelik görüşleri değerlendirmeyi amaçladıkları nicel çalışmada, öğretmen adaylarının bu süreçte gerçekleştirmeleri gereken etkinlikler ile ilgili uygulama okulu öğretmenlerinin rehberliğinden yeterince yararlanamadığı, uygulama okulunda okul deneyimi dersinden sorumlu olan kişilerin görevlerini yerine getirmede istekli olmadığı ve bu nedenle öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının yapıcı öneri ve eleştirilerinden yeterince yararlanamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Buna göre, uygulama okulu öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını süreç içinde yeterince takip ve değerlendirme yapmadığı anlaşılmaktadır.

2.6.1.2 Öğretmenlik Uygulaması Dersi

Yeşilyurt ve Semerci (2011) uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Elazığ, Erzincan, Erzurum, Diyarbakır, Malatya ve Ağrı illerinde Sınıf, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen ve Teknoloji derslerinden sorumlu toplamda 166 uygulama öğretmeni ile gerçekleştirdikleri nitel çalışmada, öğretmenlik uygulaması sürecinde; öğretmen adayı kaynaklı, uygulama öğretim elemanı kaynaklı, uygulama okulu kaynaklı, zaman-süre kaynaklı ve ücret kaynaklı sorunlar tespit edilmiştir. Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adayları ile ilgili; derse önem vermeme, devamsızlık, isteksizlik ve ciddiyetsizlik gibi konularda sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yeterince önem vermemelerinin nedeni olarak, adayların derse geçme endişesi olmadığı için bu derse diğer lisans derslerine göre ikinci planda tuttukları ve hatta derse eğlence, dinlenme ve zaman kaybı olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca derse devam konusunda sorunların olduğu, öğretmen adaylarının bir kısmının bu derse formalite icabı geldikleri, bazen okula gelmedikleri yani devam konusunda esnek

davrandıkları belirlenmiştir. Bu çalışmada, öğretim elemanlarının uygulama öğretmenleriyle genel anlamda işbirliği eksikliğinin bulunduğu ve öğretmen adaylarını yeterince izlenip denetlemediği görülmüştür. Yine uygulama öğretmenlerinin bir bölümünün, öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretmen adaylarını izleme ve denetleme bakımından öğretim elemanlarının üzerine düşen görevi yapmadıklarını belirttiği görülmüştür.

Eret Orhan (2017) Türkiye’de öğretmen adaylarının öğretmen eğitimi hakkında görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’nin farklı üniversitelerinde öğrenim görmekte olan; Sosyal Bilgiler, Sınıf, İlköğretim Matematik, İngilizce, Fen Bilgisi, Bilgisayar ve Türkçe öğretmenliği öğretmen adaylarının dahil edildiği bu çalışmada, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili bölümde, uygulamaların takibinin ve değerlendirmelerin yeterince yapılmadığı saptanmış olup yine öğretmen adaylarının okullarda yeterince uygulama yapma imkânını bulamadığı, uygulamalarda gerekli yönlendirmelerin yapılmadığı, okullarda gerçekleştirilen etkinliklerin ise güncel ve ihtiyaca yönelik olmadığı tespit edilmiştir. Bu sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik öne sürülen öneriler ise; öğretmen adaylarının okul uygulama derslerini lisans eğitimi boyunca birinci sınıftan başlamak kaydıyla diğer derslerle beraber alması ve bu derslerin kesintisiz yürütülmesi gerektiği şeklindedir. Bu şekilde bir uygulamanın okul uygulama derslerinin kalitesini ve etkinliğini arttıracığı düşünülmektedir.

Aslan ve Sağlam (2018) öğretmenlik uygulaması dersini, öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmeyi amaçladıkları bu nicel çalışma, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan ve toplamda 14 öğretmenlik eğitimi programından 1129 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Burada, öğretmen adaylarının öğretim elemanlarını, uygulama öğretmenlerini ve okul yöneticilerini yeterli görmedikleri tespit edilmiş ve ayrıca öğretmen adaylarının bu dersin yukarıda belirtilen paydaşlarından çeşitli beklentiler içinde olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda öğretmen adayları öğretim elemanlarından; süreci takip etmeleri ve kendileriyle okullara gitmeleri şeklinde, uygulama öğretmenlerinden ise; yeterli rehberlik sağlamaları yönünde beklenti içinde oldukları görülmüştür. Çalışmada, öğretmenlik uygulaması dersinin süreç boyutuna

ilişkin olarak en düşük oranda ifade edilen görüşler ise; öğretmenlik uygulaması dersinin takip ve değerlendirme boyutları ile ilgili olarak; 2 saatlik teorik dersin yapılmaması, öğretmen adaylarının ders planlarının incelenmemesi ve derslerin öğretim elemanları ile yeterince değerlendirilmemesi şeklindedir. Ayrıca yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin süreçteki sorumluluklarını yerine getirmedikleri sonucuna da ulaşılmıştır. Çalışmada bu durumlara yönelik dile getirilen öneriler ise; öğretmenlik uygulamasının farklı bakış açılarına göre değerlendirilebilmesi için süreçten sorumlu kişilerin görüşleri doğrultusunda farklı çalışmalar yapılması gerektiği ve sürecin bütünlüğü açısından okul deneyimi ile öğretmenlik uygulaması dersinin birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

2.6.1.3 Okul deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Dersleri Kapsamındaki Ortak Çalışmalar

Wright ve Bottery (1997) uygulama öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmen adaylarını profesyonellik açısından değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla, 90 uygulama öğretmeni ile gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmen adaylarının gözlem yaptığı dersleri değerlendirmeyi, çalışmaya katılanların büyük çoğunluğunun oldukça önemli gördüğü tespit edilmiştir. Bu açıdan öğretmen adaylarını değerlendirmenin ve onlara tavsiyeler vermenin çok önemli olduğu görüşünün, çalışmaya katılanların tamamına yakını (%94,4) tarafından benimsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu da öğretmen adaylarının uygulama okullarında gerçekleştirdikleri çalışmaların değerlendirilmesinin ve onlara yapıcı dönüt sağlanmasının oldukça önemli olduğunu göstermektedir.

Güngördü (1999) fakülte ve okul işbirliği çerçevesinde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada öğretmenlik uygulamalarında yaygın olarak karşılaşılan problemlerin; uygulama öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını uygulama okulu ve uygulama etkinlikleri hakkında tam manasıyla bilgilendirmeden uygulama okuluna göndermeleri, öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının okulda gerçekleştirdikleri etkinlikleri izlememeleri, öğretmen adaylarına değerlendirme ile doğrudan ilgili olmasına rağmen ders anlatımı için yeterli fırsatın verilmemesi ve öğretmen adaylarının devamının ciddi olarak izlenmemesi gibi durumların olduğu belirtilmiştir. Burada ortaya çıkan sonuç,

hem fakülte hem de okullar bağlamında, bu derslerin takip süreci ve değerlendirilmesinde eksik kalınan noktalar bulunduğunu göstermektedir.

Jones (2001) uygulama öğretmenlerinin okul uygulama dersleri sürecindeki rollerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaya çalıştığı ve 25 İngiliz, 25 de Alman uygulama öğretmeni ile gerçekleştirdiği nitel çalışmada, İngiliz uygulama öğretmenlerinin tamamına yakını uygulama sürecinde öğretmen adaylarını değerlendirme ve danışmanlık yapma rollerinin olduğunu belirtmişlerdir. Alman uygulama öğretmenlerinin çoğunluğu ise danışmanlık dışında değerlendirme sürecinde rollerinin olmadığı yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum okul uygulama derslerinde rehberlik yapma ve değerlendirme konusunda uygulama öğretmenlerinin sorumlu olduğunu ancak sorumluluk düzeylerinin farklılaşabileceğini göstermektedir. Bunun ise yapılan değerlendirmelerin kalitesini doğrudan etkileyeceği düşünülmektedir.

Çetin ve Bulut (2002) Okul deneyimi 1, okul deneyimi 2 ve öğretmenlik uygulaması dersleri hakkında Erzincan İli merkezinde bulunan okullarda görevli 59 uygulama öğretmenin ve Erzincan Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 449 öğretmen adayının yukarıdaki dersler ile ilgili görüş ve beklentilerini betimsel yöntem kullanarak ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu araştırmada, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinden sorumlu okul müdürü, müdür yardımcısı ve uygulama öğretmenin öğretmen adaylarının gerçekleştirecekleri çalışmalar için tam anlamıyla bir planlama yapmadıkları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının yaklaşık olarak yarısının uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanları ile çalışmalar gerçekleştirdikten sonra değerlendirme yaptığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan uygulama öğretmenlerinin bir bölümü, öğretmen adaylarının değerlendirilmesinde kendilerine tanınan not oranını yeterli bulmadıklarını, bunun uygulama öğretmenlerinin katılacağı toplantılarda tartışılıp bu toplantılarda değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile ilgili görevli kişilerin sorumlulukların yeterince farkında olmadığını ve değerlendirme yönteminde bir takım sorunların bulunduğunu göstermektedir.

Azar (2003) okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanının görüşlerini ortaya

koyduğu çalışmasını, 12öğretim elemanı, 42 uygulama öğretmeni ve 46 öğretmen adayı ile toplamda 100 katılımcıyla gerçekleşmiştir, Öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler sonucunda öğretim elamanlarının öğretmen adaylarının dosyalarını incelemede gerekli özeni göstermediği, dosyaları gelişi güzel bir şekilde incelediği buna karşın öğretmen adaylarının gerçekleştirdikleri faaliyetlerin öğretim elemanları tarafından takibinin yeterince sağlandığı ve gerekli değerlendirmelerin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının gerçekleştirdikleri faaliyetleri düzenli olarak gözlemlenip değerlendirmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca daha verimli öğretmen eğitimi ve sorunları önleme adına bir öneri olarak sorumlu görevlilerin birbirleriyle olan iletişimlerini daha da güçlendirilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Eraslan (2008) fakülte okul işbirliği programına yönelik okul uygulama dersleri üzerine öğretmen adaylarının görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında bu süreçte uygulama öğretmenlerinin yarıdan fazlasının görevlerinin yeterince bilincinde olmadığı görülmekle birlikte uygulama çalışmalarını da önemsemedikleri belirlenmiştir. Ayrıca dikkat çekici bir durum olarak stajyer öğrencilerin sadece okula gidip öğretmenler odasında oturmak gibi bir görevinin olduğu ve gerekli etkinlik veya çalışmaların uygulama öğretmenlerine topluca imzalatılarak bu işlemin adeta bir formalite haline getirildiği saptanmıştır. Diğer taraftan öğretim elemanlarının her hafta, danışmanlığı altında bulunan öğrencileriyle yapması gereken teorik dersleri yapmadığı ve süreci takip etmemesi nedeniyle uygulama öğretmenlerinin yapılacak gözlem ve aktiviteler üzerinde istediği gibi karar vermesini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmadan çıkan sonuç; uygulama dersleri sürecinde hem uygulama öğretmeni hem de öğretim elemanı tarafından öğretmen adaylarının tam manasıyla bir izleme ve değerlendirmeye tabi tutulmadığı yönündedir.

Coşkun (2012) uygulama öğretmenlerinin uygulama dersleri ile ilgili yeterliliklerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 209 öğretmen adayı ile gerçekleştiren tarama modelindeki yüksek lisans tez çalışmasında öğretmen adayları, uygulama öğretmenlerini en çok değerlendirme boyutunda yeterli görmüştür. Ancak, belirlenen kriterlere göre değerlendirme durumuna yönelik uygulama öğretmenlerinin bu kriterlerine bağlı kalmadan değerlendirme yaptıkları tespit edilmiştir. Bu durum

değerlendirmeleri gerçeği yansıtmaya durumundan uzaklaştırarak keyfi kararlar verilmesini kolaylaştırması olası bir durum olarak değerlendirilebilir.

Aytaçlı (2012) okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerini öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçladığı ve betimsel tarama modelindeki yüksek lisans tez çalışmasında, öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde ders gözlem formlarının kullanılmadığı ve bununla birlikte dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecinde yer almasına ilişkin öğretmen adaylarının evet ve hayır şeklinde birbirine yakın görüş bildirdiği görülmüştür. Ayrıca değerlendirme sürecinde uygulama öğretmenlerinin gözlem sonuçlarının dikkate alınıp alınmamasıyla ilgili, katılımcıların yine birbirine oldukça yakın görüşler bildirdiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte katılımcıların yarısından fazlası derse devam durumunun değerlendirmede dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu durum ders gözlem formlarının tam anlamıyla aktif kullanılmadığını, uygulama öğretmenlerinin değerlendirmeleri ile ilgili sorunların olduğunu ve dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecinde yeterince gerekli görülmediği göstermektedir.

Öner ve Aydın (2016) öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ve bu derslerin paydaşlarından beklentilerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla, okul deneyim ve öğretmenlik uygulaması derslerini almamış, ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği öğretmen adayları ile odak grup görüşmeleri yoluyla gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından; kendileriyle sık sık irtibat halinde olup ilgilenmeleri, kendilerini değerlendirerek eksiklerini gidermeleri, sık sık gözlem yapmak için okula gelmeleri, uygulama öğretmeniyle sürekli iletişim içinde olup kendileri hakkında bilgi alışverişinde bulunmaları ve gelişimlerini düzenli olarak takip etmeleri beklentisi içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Burada öne çıkan bu sonuç, okul uygulamaları sürecinde izleme ve yapıcı değerlendirmelerin ne kadar önemli olduğu ortaya koymaktadır.

Literatür taraması ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, tez konusuyla ilgili çalışmaların oldukça sınırlı olduğu ve gerçekleştirilen çalışmaların tezin ana konusunun kısmi bölümleriyle ilgili çalışmalar olduğu görülmüştür. Araştırmalar okul

deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takibi ve değerlendirmesi ile ilgili olumlu sonuçların oldukça az, olumsuz sonuçların ise daha çok tespit edildiğini göstermektedir. Ayrıca, yapılan çalışmalarda çoğunlukla dile getirilen konular; ilgili tarafların, görev yetki ve sorumluluklarını tam manasıyla bilmedikleri veya yerine getirmedikleri, sürece yönelik ilgisizlik, öğretmen adaylarının özellikle etkinlikler çerçevesindeki takiplerinin yeterince sağlanmadığı, değerlendirme sürecinin gerektiği gibi önemsenmediği şeklindedir. Ayrıca konu ile ilgili araştırmalar genel itibariyle bu derslere yönelik kılavuz ve yönetmelikler gibi resmi metinlerden çok sorumlu kişilerin uygulamaları noktasında problemlerin olduğuna işaret etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile verilerinin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel süreçlerin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Creswell (2016) nitel araştırmayı: “varsayımlarla başlayan bir araştırma yaklaşımı olarak yorumlayıcı/kuramsal çerçeve ve bir sosyal veya beşeri sorun olarak atfedilen bir problemde bireylerin veya grupların amaçlarını keşfetmeye yönelik araştırma sorularının çalışılması” (s. 64) şeklinde ifade etmektedir. Merriam (2015) bu nedenle nitel araştırma yöneten araştırmacıların inanların yaşamlarını nasıl yorumladığıyla, dünyalarını nasıl inşa ettikleriyle ve deneyimlerine ne anlam kattıklarıyla ilgilendiklerini ifade eder ve bu nedenle nitel araştırmaların temel amacının insanların hayatlarını ve deneyimlerini nasıl kavradığını anlamak olduğunu söyler. Bu doğrultuda araştırma, problem cümlesinde ifade edilen konu ve alt problemlerin katılımcıların deneyimleri doğrultusunda nasıl yorumladıklarının ortaya konulması bakımından nitel bir çalışmadır.

Araştırma durum çalışması (case study) olarak desenlenmiştir. Durum çalışmasına ilişkin çeşitli tanımlar mevcuttur. Erdem (2005) durum çalışmasını; nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinlemesine incelemesine olanak veren bir araştırma yöntemi olarak ifade etmektedir. Vaka çalışması olarak da anılan durum çalışmasını Merriam (2015): “sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi” (s. 40) olarak tanımlamaktadır. Yıldırım ve Şimşek’e (2016) göre ise: “nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla

araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır” (s. 73). Bu araştırmada ele alınan durum ise: sosyal bilgiler eğitimi programında okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip sürecine ve bu derslerin değerlendirme yöntemine ilişkin görüş, duygu ve düşünceleri ortaya çıkartmaktır.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında ve Samsun ilinde gerçekleştirilmiştir ve araştırmanın çalışma grubunu, üniversite ve okullar kapsamında iki kurum bünyesindeki katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmanın üniversite kapsamındaki katılımcılarını Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda görev yapmakta olan 5 öğretim elemanı ve bu programda öğrenim gören 6 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın okullar kapsamındaki katılımcılarını ise Samsun ili Atakum ilçesinde yer alan Atakent Ortaokulu ve Bayındır Ortaokulu’nda görev yapmakta olan 6 uygulama öğretmeni olmak üzere toplamda 17 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmanın okullar kapsamında katılımcı grubunu belirlemek için ilk olarak 2017-2018 eğitim- öğretim yılında okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde, OMÜ Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı öğretim elemanları için uygulama okulu olarak belirlenen; Atakent Ortaokulu, Seyfi Demirsoy Ortaokulu, Fahrettin Ulusoy Ortaokulu, Bayındır Ortaokulu, Ertuğrul Gazi Ortaokulu, 30 Ağustos Ortaokulu ve Denizevleri Ortaokulu olarak toplam 7 okul tespit edilmiştir. Bunlardan 4 okulun (Atakent Ortaokulu, Seyfi Demirsoy Ortaokulu, Fahrettin Ulusoy Ortaokulu, Bayındır Ortaokulu) okul deneyimi dersi; 5 okulun (Ertuğrul Gazi Ortaokulu, 30 Ağustos Ortaokulu ve Denizevleri Ortaokulu, Atakent Ortaokulu ve Bayındır Ortaokulu) ise öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında görevlendirildiği tespit edilmiştir. Hem okul deneyimi hem de öğretmenlik uygulaması dersi için görevlendirilen uygulama öğretmenlerinin bu okullardan Atakent Ortaokulu ve Bayındır Ortaokulu’nda bulunduğu anlaşılmıştır. Bu nedende araştırma, hem okul deneyimi hem de öğretmenlik uygulaması dersini kapsadığı ve ayrıca araştırma örneklemi ile 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibariyle her iki derste de görev almış uygulama öğretmenlerin çalışmaya dâhil edilmesinden dolayı bu araştırmanın okullar kapsamındaki katılımcı

grubunu, yukarıda belirtilen iki okulda görevli uygulama öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler, aşağıda 3 ayrı tablo halinde gösterilmiştir:

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları Hakkında Bilgiler

Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Danışmanlık Deneyimi (Yıl)	Çalıştığı Kurumu	Anabilim Dalı	Unvanı
ÖE1	Kadın	49	5	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Doktor Öğretim Üyesi
ÖE2	Erkek	56	7	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Doktor Öğretim Üyesi
ÖE3	Erkek	43	15	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Doçent
ÖE4	Erkek	35	6	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Doktor Öğretim Üyesi
ÖE5	Erkek	45	12	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Doçent

Araştırmanın uygulama öğretmenleri kapsamındaki katılımcı grubunu Tablo 2’de gösterildiği üzere, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda görev yapmakta olan 4’ü erkek ve 1’si kadın olmak üzere toplamda 5 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmaya dâhil olan katılımcıların yaş, deneyim ve özellikle uzmanlık alanları açısından farklılaşmasına dikkat edilmiş ve bu

nedenle öğretim elemanları kapsamındaki katılımcı grubu; 2 tarih, 2 sosyal bilgiler ve 1 de coğrafya alanında çalışmalar yürüten katılımcılardan oluşturulmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Uygulama Öğretmenleri Hakkında Bilgiler

Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Danışmanlık deneyimi (Yıl)	Çalıştığı Kurumu	Unvanı
UÖ1	Kadın	48	6	Atakent Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
UÖ2	Kadın	40	5	Atakent Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
UÖ3	Kadın	43	7	Bayındır Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
UÖ4	Erkek	38	13	Bayındır Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
UÖ5	Kadın	41	12	Atakent Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
UÖ6	Erkek	40	5	Atakent Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Araştırmanın uygulama öğretmenleri kapsamındaki katılımcı grubunu Tablo 3'te gösterildiği üzere, Atakent ve Bayındır Ortaokullarında görev yapmakta olan 2'si erkek 4'ü kadın olmak üzere toplamda 6 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Katılımcıların yaş ve deneyim açısından farklılaşmasına özen gösterilerek yukarıda belirtilen katılımcı grubu oluşturulmuştur.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmen Adayları Hakkında Bilgiler

Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Öğrenim Gördüğü Kurumu	Anabilim Dalı	Unvanı
ÖA1	Kadın	23	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğrenci
ÖA2	Kadın	23	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğrenci
ÖA3	Erkek	22	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğrenci
ÖA4	Erkek	21	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğrenci
ÖA5	Kadın	22	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğrenci
ÖA6	Kadın	21	Omü Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğrenci

Araştırmanın öğretmen adayları kapsamındaki katılımcı grubunu Tablo 4'te gösterildiği üzere 2'si erkek ve 4'ü kadın olmak üzere toplamda 6 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların tümü Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim görmekte olan 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Ayrıca öğretmen adaylarının tümü, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerini 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibariyle almışlardır.

Araştırmada örneklem yöntemi olarak nitel gelenek içinde yer alan ve amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel amaç önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü kapsayan tüm durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir veya önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle, araştırma probleminin ve alt problemlerin ortaya çıkarılmasında daha anlamlı ve kapsayıcı bilgi sunup sonuca ulaşmada etkili olacağı düşünülen bir takım ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler, öğretim elemanları için; OMÜ Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanı olma, araştırmanın yapıldığı 2017-2018 eğitim-öğretim yılında OMÜ Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin her ikisi için uygulama öğretim elemanlığı görevinde bulunup bu derslerde 5 yıl ve üzerinde danışmanlık görevi yürütmüş olma, uygulama öğretmenleri için; yukarıda belirlenen okullarda araştırmanın yapıldığı 2017-2018 eğitim öğretim yılında OMÜ Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin her ikisi için uygulama öğretmenliği görevinde bulunma, 5 yıl ve üzerinde bu derslerde danışmanlık görevi yürütmüş olma, öğretmen adayları için; yukarıda belirtilen kriterlere sahip uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanlarını danışman olarak seçmiş olma ve katılımcı gruplarının tümü için konu ile ilgili mülakat yapmayı kabul etme kriterleri aranmıştır. Bu bağlamda, araştırma kriterlerini karşılayamayan kişiler araştırmaya dâhil edilmeyerek yukarıda ifade edilen nihai katılımcı grubu oluşturulmuştur.

3.3 Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda veri toplama araçları temelde; gözlem, görüşme ve doküman analizi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada, araştırma konusu, amacı ve deseni çerçevesinde öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının konu ile ilgili bakış açılarını belirlemek için görüşme (interview) yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, özellikle gözlemleyemediğimiz davranışlar, duygular veya insanların etrafındaki dünyayı nasıl ifade ettiklerini öğretmek için gereklidir (Merriam,

2015). Görüşme yöntemi yapılandırma sürecine göre üçe ayrılmaktadır. Bunlar tam yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış yani informal görüşmedir. Bu araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcının algıladığı dünyayı kendi düşünceleriyle anlatmasını sağlar. Bu dünyaya ulaşmak için sorular çoğunlukla açık uçludur. Ayrıca bu formattaki konuşma süreci farklı sorularla konunun açılmasına, farklı çeşitler ortaya çıkmasına ve konu hakkında yeni fikirlere ulaşılmasına yardım eder (Merriam, 2015). Bu tarz görüşmelerde, görüşmeci önceden hazırladığı konu ve alanlara sadık kalarak hem önceden hazırlanmış soruları sorma hem de bu sorular ile ilgili daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Ayrıca görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya sohbet tarzı bir yöntem benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırma verilerine ulaşma adına, gerekli literatür taraması gerçekleştirildikten sonra öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri için (Ek: 2) aynı, öğretmen adayları için (Ek: 3) aynı amaca hizmet eden ancak ifade farklılıkları içeren soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış sorular içeren 2 adet görüşme kılavuzu oluşturulmuştur. Görüşme kılavuzu, görüşmecinin kaynak kişi ile gerçekleştirdiği görüşme sırasında karşılıklı görev ve beklentileri ifade eden ve aynı zamanda sorular ile ilgili bilgiler içeren belgedir (Gelen, 2007). Hazırlanan görüşme kılavuzları üç bölümden oluşmaktadır. Kılavuzun birinci bölümünü; araştırma sorusu, görüşmecinin adı, soyadı, öğrenim gördüğü bölüm bilgileri, görüşmenin saati, tarihi, görüşülen kişiye verilen kod (görüşme gizliliği adına gerçek isimler yerine kullanılan isimler), yaş, cinsiyet bilgileri ve ayrıca uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanlarının danışmanlık deneyimini (yıl olarak) içeren kısım oluşmaktadır. Kılavuzun ikinci bölümünü giriş kısmı yani; görüşmenin nasıl yapılacağı, görüşmecinin ve görüşme yapılan kişinin ne gibi haklara sahip olduğu, görüşmenin ne kadar süreceği vb. bilgiler içeren kısım, kılavuzun üçüncü ve son bölümünü ise görüşme soruları oluşmaktadır.

Görüşme sorularının oluşturulmasında alan uzmanlarının ve nitel çalışmalar yürüten araştırmacıların görüşlerinin alınmasına dikkat edilmiştir. Bu nedenle görüşme soruları Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde görev yapan ve nitel çalışmalar yürüten alan uzmanı 2 doçent, 1 doktor öğretim üyesi ile yine nitel çalışmalar yürüten doktora

öğrencisi 1 araştırma görevlisine inceletilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme sorularının test edilmesi için OMÜ Eğitim Fakültesi'nde görev yapmakta olan, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde uygulama öğretim elemanı görevini sürdüren doktor öğretim üyesi unvanına sahip 1 akademisyen ve bu dersleri alan 1 öğretmen adayını ile ön görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sırasında soruların tümü kaynak kişilere yöneltilmiş ve anlaşılması güç noktalar olduğu takdirde bunların ayrıca ifade edilmesi istenmiştir. Görüşmeler sonucunda soruların tamamına yakınının anlaşılır ve uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmış ancak bazı soru köklerinde değişikliğe gidilerek sonrasında yapılan düzeltme, ekleme ve çıkarmalar ile nihai sorular oluşturulmuştur.

3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, verilerin toplanması adına görüşme yapılacak öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları ile yüz yüze doğrudan görüşme talep edilmiştir. Uygulama öğretmenlerinin tamamını için yüz yüze görüşmeler yoluyla görüşme günü ve saati istenmiştir. Ancak çeşitli nedenlerle ulaşılamayan özellikle öğretmen adayları ve öğretim elemanları için telefon ve mail yoluyla görüşme talep edilmiş ve bu talep doğrultusunda belirlenen gün ve saatlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler eğitim fakültesinde yer alan odalarında, uygulama öğretmenleri ile yapılan görüşmeler öğretmen-veli görüşme odalarında ve ortam görüşme için müsait olduğunda öğretmenler odasında (2 görüşme öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir), öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerin tümü ise eğitim fakültesinde sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü seminer salonunda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ilk olarak öğretim elemanları ile sonrasında uygulama öğretmenleri ve son olarak da öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliğini arttırmak için doğrudan görüşmeye geçilmemiş ve görüşmeye başlamadan önce katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için kısa sohbetler yapılmıştır. Sonrasında görüşme kılavuzu doğrultusunda araştırmanın amacı ve görüşme ile neyin hedeflendiği ifade edilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde bireysel yorumlardan uzak durulmuş ve katılımcılar herhangi bir şekilde yönlendirilmemiştir. Ayrıca katılımcılara, kendilerine yöneltilen soruları rahatlıkla cevaplamaları için yeterli süre tanınmıştır. Veri kaybını önleme adına görüşmeler ses kayıt cihazı ile katılımcıların bilgileri doğrultusunda kaydedilmiştir. Görüşme yapılan

kaynak kişilerin gerçek isimleri görüşme kılavuzunda da belirtildiği üzere etik kurallar gereği gizli tutulmuştur. Katılımcılara bu nedenle kod isimler verilmiştir. Örneğin öğretim elemanları için ÖE1, ÖE2 vb., uygulama öğretmenleri için UÖ1, UÖ2 vb. ve öğretmen adayları için ise ÖA1, ÖA2 vb. kodlar oluşturulmuştur. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen ve ses dosyaları şeklindeki veriler görüşmelerin gerçekleştiği gün içinde bilgisayara aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına aktarılan bu veriler Microsoft Word programında el ile yazılarak transkript edilmiştir. Gerekli verilerin yazılı bir rapor haline getirilmesinden sonra verilerin analizine geçilmiştir. Araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde görüşülen kişilerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir ve bu tür bir analizin amacı elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Betimsel analizde temel alınan soru veya konu, başlıklar haline getirilip başlığa uygun olan verilerden doğrudan alıntılar yapılarak analiz edilir. Bu bakımdan betimsel analiz; bir konunun doğrudan resmedilmesini, tanımlanmasını ve açıklanmasını amaçlar (Ekiz, 2007). Bu doğrultuda, katılımcıların görüşleri aktarılırken konu ile ilgili olmayan kısımlar üç nokta (...) ile belirtilerek çıkarılmış ve ayrıca anlamı net biçimde çıkarılamayan kelimeler köşeli parantez ([]) içinde açıklanarak anlam kaybının önlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini veya nitel araştırmalarda yayın olarak kullanılan şekliyle inandırıcılığını artırma adına uzman incelemesine başvurulmuştur. Bu amaçla, Yıldırım ve Şimşek'in (2016) konu ile ilgili ifadelerine dikkat edilerek nitel araştırmalar ile ilgili genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış 1 doktor öğretim üyesi ile araştırma üzerine toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda süreç hakkında uzmana bilgi aktarılmış ve araştırma, uzman ile birlikte değerlendirilmiştir. Bu sayede araştırmaya ilişkin geri bildirimler ve uzman önerileri dikkate alınarak çalışmanın çeşitli yönleri yeniden ele alınıp düzenlenmiştir. Tüm bu faaliyetler neticesinde nihai araştırma metni oluşturulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bulgular sırasıyla; öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının görüşleri etrafında şekillendirilmiştir. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşler; önce takip süreci, daha sonra ise değerlendirme yöntemi doğrultusunda incelenmiştir.

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.1.1 Öğretim Elemanlarının Okul Deneyimi Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri

Okul deneyimi dersi takip sürecine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri; derse devam, etkinlikler, dosya düzenlemeleri ve takip sürecine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler açısından olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.1.1.1 Derse Devam Açısından

Okul deneyimi dersinin takip sürecine yönelik öğretim elemanlarının tamamının öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine devam ettiği yönünde görüş birliği içinde oldukları görülmüştür. Devam sürecinin takibi noktasında katılımcıların tamamına yakınının öğretmen adaylarını okuldaki görevlilerle tanıştırma amacıyla okul deneyimi dersinin ilk haftalarında okullara götürdükleri belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı katılımcılar öğretmen adaylarının derse devamı konusunda, öncelikli sorumluluğun uygulama öğretmenlerinde olduğunu ifade etmiş, bazı katılımcılar ise dönem başında devam konusunu öğretmen adayları ile konuşup devamın önemli olduğunu belirterek süreci yönettikleri görülmüştür. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Bir kere ben mutlaka takip ediyorum. Öğrencilerimle bu işe başlarken ilk söylediğim cümle şudur; kesinlikle ve kesinlikle bunlar en önemli derslerden biri ben oraya gitmenizi istiyorum şeklinde belirtiyorum... Bana gelen öğrenciler devamsızlıktan taviz vermeyeceğimi bildikleri için devam sağlıyorlar (ÖE5).”

“Sorumluluğumda bulunan öğretmen adayları, okul deneyiminde de öğretmenlik uygulamasında da bu eğitim öğretim yılı için konuşuyorum derslere devam ediyor. Şimdi şöyle öğretmen adaylarının takibini esas olarak okul yapıyor, öğretmenler yapıyor. Asıl sorumluluk onlarda. Ben sadece dönem başında öğrencilerle toplanıp birlikte okula gidiyorum (ÖE2).”

“... Benim öğrencilerim iyi olduğu için ben hepsinden çok memnunum. Bana denk gelen grup, akademik olarak da başarılı öğrenciler... Ben zaten öğrencilerimde ilk başta konuşurum, devam benim için bu derslerde çok önemli derim... (ÖE4).”

“Öğrenciler devam sağlıyorlar bu konuda sorun yok... Okula çok gidemiyoruz. 1 kez dönem başında sadece tanıştırmak amacıyla gidiyorum. Devamı önemli ölçüde okul sağlıyor (ÖE1).”

4.1.1.2 Etkinlikler Açısından

Okul deneyimi sürecinde öğretmen adaylarının gerçekleştirmeleri gereken etkinliklerin 3 öğretim elemanı tarafından takip edildiği ancak 2 katılımcının bu işlemi periyodik olarak teorik dersler ile gerçekleştirdiği görülmüş, 2 katılımcı ise bu takibi gerçekleştirmediğini ifade etmiştir. Etkinliklerin takibini gerçekleştiren katılımcılardan biri, diğerlerinden farklı ve dikkat çekici bir uygulama olarak öğretmen adaylarının dosyalarını (okul deneyimi etkinlik dosyası) fakülteodaki odasında tuttuğunu belirterek öğretmen adaylarının yapması gereken çalışmalarını odasına gelerek kendi dosyalarına bıraktığını ve bu işlemin haftanın belirli bir zaman diliminde gerçekleştiğini ifade etmiştir. Etkinliklerin takibini gerçekleştirilmeyen katılımcılar ise; haftalık etkinlik raporlarının birbirinin tekrarı olduğunu, bu açıdan raporların gerçekliği konusunda sorunların olabileceğini, bu nedenle haftalık raporları önemli

görmedikleri belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Öğrenciler buraya [öğretim elemanın odasına] her hafta geliyor. Şöyle bir şey yaptım ben. Dosyalarını dönemin başında getiriyorlar, koyuyorlar buraya. Her hafta yapması gerektiği şeyi dosyasına getirip bırakıyor. Yani evde değil, dosyaları toplu getirmiyor bana. Haftalık, her hafta bana bir gün belirledim pazartesi günü saat 10.00 da herkes geliyor koyuyor dosyasını. Ondan sora ne yaptınız bu hafta diyerek konuşuyorum ve çocuklara baktığımda bu yöntemle daha fazla tecrübe kazanmış oluyorlar. Bu konuyla ilgili okul deneyiminde de öğretmenlik uygulamasında da aynı uygulamayı yapıyorum (ÖE1).”

“... Bu dersin buradaki benimle alakalı bölümü 1 saatlik teorik bölümüdür okul deneyiminde. Onu da ben genellikle her hafta toplanmak yerine 2 haftada bir toplanırım... Ben bu toplantılar ile onlara ne yapmaları gerektiğini söylüyorum, 12 haftalık planlarını veriyorum... Bunları zamanı geldiğinde bu 6 arkadaşla [öğretmen adayı] bakıyoruz (ÖE5).”

“Şimdi şöyle; bana rapor getiriyorlar ama burada şöyle bir sorun var; bu raporların çoğu tekrar oluyor. Ben bu raporları aynı şeylerin tekrarı olarak görüyorum. Açıkçası çok önemli de görmüyorum... Çünkü neticede bu etkinlikler rutin, birbirinin benzeri oluyor ve gerçeklikleri noktasında da sıkıntılar olabiliyor (ÖE2).”

4.1.1.3 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretim elemanlarının çoğunluğu okul deneyimi dersinin takibi sürecinde dosya düzenlemelerini gerekli bulduklarını belirtirken diğer katılımcılar ise gerekli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; dosyaların süreçte olması gerektiğini çünkü öğretmen adaylarının çalışmalarının bu sayede takip edilebildiğini ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; belirli şartlar sağlandığı takdirde dosyaların süreçte etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Örneğin bu yönde görüş bildiren katılımcılardan biri, dosya düzenlemelerinin suiistimale açık olduğu ifade ederek ancak gerekli sorumluluklar yerine getirilse

dosyaların etkili olacağını ifade etmiş ancak bu katılımcı yine de dosyaların süreç içinde adayların faaliyetlerinin izlenmesi bakımından önemli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Özellikle okul deneyiminde öğrencilerin okula gidip onlar için faydalı olan etkinlikler var, mesela test hazırlama etkinlikleri arasında. Kendileri soru yazıyorlar. O soruları öğrenciler üzerinde uyguluyorlar. Peki, ben bunları nasıl göreceğim? Öğrenci bu belgeleri dosyalayarak getirecek ki ben orada yaptığı şeyleri, çalışmalarını takip edeyim... O dosya bunları [yaptığı etkinlikleri] takip etmek anlamında önemli. Takibinde yeri var. Ben açıp bakabiliyorum hangi adayın ne zaman, neleri, hangi etkinlikleri yaptığını (ÖE5).”

“Bahsetmeye çalıştığım gibi dosya düzenlemeleri suistimale oldukça açık. Bu süreçte sorumluluklar noktasında sıkıntı var. Hani sorumluluklar sağlansa belki... O dosyaların önemli bir kısmı formalite. Ben dosyaların adayların izlenmesinde bir yerinin olduğunu hiç düşünmüyorum. Yani staj dosyasının bahsettiğin sürece artık bir değer kattığına inanmıyorum (ÖE2).”

4.1.1.4 Okul Deneyimi Dersinin Takip Sürecinde İlişkin Eksik Görülen

Noktalar ve Öneriler

Öğretim elemanlarının tamamının okul deneyimi dersinin takip sürecinde bir takım eksiklikler gördüğü belirlenmiştir. Katılımcılar bu konuda özellikle okulların uzaklığına ilişkin görüş bildirerek bu durumun takip sürecini zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte uygulama öğretmeni ile öğretim elemanının iletişim eksikliği, öğretim elemanlarının ders yoğunluğu ve idari görevlerinin bulunması, öğretim elemanları ile öğretmen adaylarının boş günlerinin aynı güne denk gelmemesi, öğretmen adaylarının sürecin ciddiyetini kavrayamamaları gibi durumların takip sürecini zorlaştırdığı ifade edilmiştir. Sürece ilişkin az sayıdaki öneri ise; yurtdışındaki bazı ülkelerde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin doktor öğretim üyesi veya doktora öğrencileri tarafından yürütüldüğü ve bu şekildeki bir uygulamaya geçilmesinin daha sağlıklı olacağı şeklindedir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Var. Ben bu takip sürecinin çok sürdürülebilir olduğunu düşünmüyorum. Şimdi okul deneyiminde öğrencileri okullara salalım, onlar bu işi yapsınlar, sonra onlar gelsinler burada konuşalım değil ki. Bu bir süreçtir. Sonuç itibariyle okuldaki öğretmenler, öğretim üyesi ile bunlar bir arada olacaklar, iletişim içinde olacaklar, okullara gidecekler ama bu noktada eksik kalınıyor. Onların takibinde, haftalık olarak takip edilmesinde, haftalık olarak irtibatta olması gereken bir durum bu. Ama kendi açımdan ben örneğin şimdi buradaki idari görevim, derslerim, bir araya geldiğinde öğrencilerin boş günleri ile benim boş günlerimin çakışmaması nedeniyle bu süreci düzgün şekilde takip etmem mümkün değil. Ayrıca bana verilen okullar şurada üniversitenin dibinde olmuyor her zaman. Şehrin öbür ucunda bir okul geliyor. 6 tane öğrencimi dinleyebilmek için ben bir okula 3 sefer gidiyorum. Bu yaklaşık 45 dk. gidiş, 45 dk. geliş. Benim tek işim bu olsa bunların hiçbirinden şikâyet etmem. Ama bu mesafeler takip sürecini de zora sokabiliyor... Ben 6 adayla zorlanıyorum; zaman ayırmada, onlarla ilgilenmede, danışmanlık yapmada. Bir de onların okullardaki süreci ve faaliyetleri takip etmek söz konusu bile değil... Ben Amerika’da -yaklaşık 2-3 ay Finlandiya’da da bulundum- onların bu işi nasıl yaptıkları noktasında, bu işlerin nasıl yürütüldüğünü gördüm. Bu işleri asla bir profesör, doçent hoca yürütmez. Bunlara orada genelde doktor öğretim üyeleri veya doktora yapan kişiler yürütürler. Onlara bu iş karşılığında bir burs verilir. Bunların tek işleri sadece o grubu götürmek, onların derslerini takip etmek, bu süreci takip etmektir. Bu Türkiye’de de yapılmayacak iş değildir... En sağlıklı bu şekilde takip olur (ÖE5).”

“Kontrol mekanizması sıkıntı bir kere... Okullar yakın olmayabiliyor. Canik’teki okullara gönderiliyor öğrenci Canik buraya 20-25 km örneğin. Bu bir sorun mesela ve bu öğrencinin takibini de değerlendirilmesini de, notu da etkiliyor... (ÖE4).”

“... Danışman öğretim üyeleri okul deneyimi için konuşuyorum devam konusunu görmezlikten gelebiliyor. Her öğrencinin dersinin aynı gün olmaması ve bizim derslerle de uyuşmaması ayrı bir problem. Hepsini

nasıl takip edeceksiniz bu şekilde. Okullar üniversiteye yakın olmuyor. Bizim için bu da okullara her aday için gitmemizi zorlaştırıyor (ÖE3).”

4.1.2 Uygulama Öğretmenlerinin Okul Deneyimi Dersi Takip Sürecine İlişkin Görüşleri

Okul deneyimi dersi takip sürecine ilişkin uygulama öğretmenlerinin görüşleri; derse devam, etkinlikler, dosya düzenlemeleri ve takip sürecine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler açısından olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.1.2.1 Derse Devam Açısından

Okul deneyimi dersinin takip sürecine yönelik uygulama öğretmenlerinin tamamının öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine devam ettiği yönünde görüş birliği içinde oldukları görülmüştür. Derse devam süreci ile ilgili katılımcılardan biri dikkat çekici bir uygulama olarak, öğrencilerin devamının kendisinin değil okul idarecileri tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiş, diğer katılımcılar ise; öğretmen adaylarının derse devamda öğretim elemanlarının derse karşı tutumunun etkili olduğunu ayrıca okul deneyimi dersinin uygulama öğretmenleri tarafından önemsenmemesinden dolayı bu konuda esnek davranılabildiğini ve gelmeyen öğrencilere sonradan imza atılabildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Okul deneyiminde problem yaşamadım. Hep devam etti öğrenciler, biz de takip ettik zaten. Bu konuda öğrenciler gerçekten problem çıkarmadılar, ilk dönemi baz alarak söylüyorum. İyidiler yani. Derse devam ettiler ve devamı okul yönetimi sağladı, ben yapmadım, kim geldi kim gelmedi konusunda. O takibi müdür muavinimiz yaptı. Geldiler. Çok hevesliydim bu konuda (UÖ2).”

“Okul deneyiminde de uygulamada da istikrarlıydılar, devamsızlık yapmadılar... Derste devam konusunda uygulama öğretmenleri dersi pek önemsemiyor, esnek davranabiliyor (UÖ4).”

“Devam konusunda problem yoktu onu söyleyebilirim... Genel anlamda Őu var mesela gelmeyen öğrenciler sonradan imza atabiliyor, buna pek dikkat edilmiyor bence (UÖ6).”

“İlk dönem düzenli geldiler, bir problem yaşamadım bu konuda... Devem etme durumunda Şöyle bir durum da var; oradaki öğretim elemanının tavrı önemli rol oynuyor burada. Hoca bu durumu önemsemezse veya önemserse öğrenci ona göre davranıyor, ona göre devam sağlıyor. Yani biz de esnek davranabiliyoruz (UÖ5).”

4.1.2.2 Etkinlikler Açısından

Okul deneyimi sürecinde öğretmen adaylarının gerçekleştirmeleri gereken etkinlik ve çalışmaların takibine ilişkin olarak tüm uygulama öğretmenlerinin etkinlikler ile ilgili herhangi bir bilgisinin olmadığı, bu nedenle de etkinliklerin takibinin sağlanmadığı ve dolayısıyla da öğretmen adaylarına bu konuda herhangi bir dönüt verilmediği görülmüştür. Katılımcılar konuya yönelik olarak; öğretmen adaylarının derslerde ne tür çalışmalar yaptıklarını bilmediklerini, bu konuda sorumluluğu öğretim elemanlarında gördüklerini, etkinliklerin kendilerini bağlamadığı ve kendilerine bir katkısının olmadığını dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Ama yapılması gereken bu etkinlikleri onlar bize yansıtmıyor. Onlar derste notlarını tutuyorlar. Onların ne yaptığını biz bilmiyoruz. Sanırım onlarla ilgili şeyleri tutuyorlar. Yoksa bizim öğrencilerin ne yaptığı ile ilgili bir şeyimiz yok. Bize okul deneyimi kapsamında sordukları ettikleri bir şey yok. Bizi bağlamıyor zaten onlar. Bizden bir şey istiyorsa yardım biz veriyoruz... (UÖ1).”

“Siz bunu sordunuz ama açıkçası onunla ilgili çok bir şey yok. Yani onlar Şunu yapacak bunu yapacak bu derste diye bize ulaşmış bir bilgi yok. Bu tarz dersteki çalışmalarla ilgili bize bilgi verilmedi. Yani çalışma yapıp yapmadıkları hakkında bilgim yok. Onlar geliyorlar. Oturup dersi izliyorlar gidiyorlar. Yani bu hep böyleydi. Çünkü biz Şöyle düşünürüz. Denetleyici bunların hocaları (UÖ3).”

“Ben burada öğretmen adayının burada etkinlik gibi şeylerine bakmıyorum. Bunları öğretim üyeleri bakıyor sanırım. O yüzden ben özellikle öğrenci ne yapıyor, neyi yapmamış gibi bir takip içinde olmuyorum... Yani bunların hazırlanması benim öğretmenliğime bir katkı sağlamayacak... Bu durumda kendi üzerimde bir baskı hissetmiyorum. Şu etkinlik yapıldı mı, bu bunu da yapmalısın gibi gerek görmüyorum. Çünkü o bana ait bir belge değil, beni ilgilendirmiyor. O kısım üniversiteyi ilgilendiriyor (UÖ5).”

“Hani bizim etkinliklerle ilgili çok bir işimiz olmuyor açıkçası... (UÖ6).”

4.1.2.3 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Az sayıdaki uygulama öğretmeni okul deneyimi dersindeki faaliyetlerin takibinde dosya düzenlemelerini gerekli bulduğunu ifade ederken katılımcıların çoğunluğu gerekli bulmadıklarını belirtmiştir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; dosyaların hazırlanmasının sürece verilen önemi gösterdiğini, çalışmaların bir düzen içinde olmasını sağladığını ve öğretmen adaylarının haftalık olarak neler yaptıklarının burada görülebildiğini ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar; öğretim elemanı ile uygulama öğretmeni arasındaki işbirliğinin yetersiz olmasından dolayı dosyalarda yer alan etkinliklerin sağlıklı olmadığını, dosyalarda gereksiz çalışmaların veya belgelerin bulunduğunu ve dosyaların fotokopi ile çoğaltılan aynı şeylerden ibaret olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bu derslerde dosya düzenlemesi olmalı bence. Dosya hazırlamadan bu derste öğretmen adayı hiçbir şey yapmayacak ki gelecek dinleyecek sadece. Onları bir yazıya döktüğünde bu süreci daha önemsedğini gösteriyor. Dönem sonunda o dosyaları alıp bu öğrenci ne yapmış bakıyorsun... Dosyalar olmalı bence (UÖ1).”

“Yani önemli görüyorum ben dosyayı aslında daha bir düzen içinde oluyor hafta hafta ne yapılmış ne notlar alınmış görünüyor... (UÖ2).”

“Ben düşünmüyorum, dosyalarla bu iş yürümüyor. Oraya 2,3 tane etkinlik koyuyor adam tarihini yazıyor al sana etkinlik. Hoca ve uygulama öğretmeni arasında çok sıkı bir işbirliği yok. Bu durumda öğrenci keyfi davranıyor. Ben dosyaların adayın gelişimini de faaliyetlerini de takip etmede uygun görmüyorum (UÖ6).”

“Şimdi bir dosya hazırlanıyor külliyat şeklinde. Ben gerekli bulmuyorum çok anlamlı da bulmuyorum gereksiz dosya. Ben gerekli görmüyorum. Zaten hocalar burada bir sürü şey istiyor mevzuatlar falan ne gerek var... Zaten çocuklar staj dosyası diye birbirlerinden fotokopi çekip dolduruyorlar, dosyalar birbirinin aynısı (UÖ3).”

4.1.2.4 Okul deneyimi Dersinin Takip Sürecine İlişkin Eksik Görülen Noktalar ve Öneriler

Okul deneyimi dersinin takip sürecinde 2 uygulama öğretmeni haricindeki diğer katılımcıların çeşitli sorunlar gördükleri tespit edilmiştir. Bu konuda katılımcılar öğretim elemanlarının okullara yeterince gelmediğini, öğretmen adaylarının öğretim elemanının tavrına göre sürece devam ettiğini, öğretmen atamasının çok yapılmasından dolayı öğretmen adaylarının farklı meslekler seçeceklerini belirterek sürece devam etmek istemediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca genel bir öneri olarak öğretim elemanlarının okullara daha sık geldiğinde sorunların önemli ölçüde ortadan kalkacağı ve öğretmen adaylarının bu durumdan olumlu etkileneceği ifade edilmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Okul deneyiminde takip noktasında ciddi bir eksiklik yok, sorun yaşamıyorum bu konuda çok... (UÖ2).”

“Takip sürecinde bir eksiklik yok bence... (UÖ1).”

“Öğretim elemanları bence en önemli eksiklik bu süreçte. Çünkü onları sürecin içinde pek göremiyoruz. Etkili bir takip nasıl yapılır, değerlendirme nasıl yapılır, bu işte görev alanların hepsiyle. Öğrenci ve öğretmen burada ama öğretim elemanları burada yok. Yani demek istediğim öğretim elemanları okulları daha fazla ziyaret etmeli (UÖ5).”

“... Adayların takibinde sorun var. Danışman hocalar [öğretim elemanı] okula çok gelmiyor. Bu derslerde danışman hocalarının etkinliği biraz daha olmalı, burada daha fazla bulunmalılar... Biz ne kadar takip etmeye çalışsak da işte burada yapılan işleri eğer hocaları bu işi önemsemiyorsa, bunu sadece okula gidip gelmek olarak görüyorsa öğrencide ona göre pozisyon alıyor (UÖ4).”

“... Ama şimdi öğrenciler bakıyorsun atamaları çok az yapıyor. Öğrenci bu durumda öğretmen olmayacağını düşünerek sürece devam etmek istemiyor... Öğrenciye bakıyorsun işte biz zaten öğretmen olmayacağız, burada ne işimiz var polis olacağız diyorlar. Bu süreçteki önemli sorunlardan biri bu. Bunların önüne geçmek için öğretim elemanı buraya daha fazla gelmeli ki öğrenci de bir istek uyanınsın... (UÖ3).”

4.1.3 Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri

Okul deneyimi dersi takip sürecine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri; derse devam, sorumluluklar, etkinlikler, dosya düzenlemeleri ve takip sürecine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler açısından olmak üzere olmak üzere 5 kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.1.3.1 Derse Devam Açısından

Okul deneyimi dersinin takip sürecine yönelik öğretmen adaylarının tamamının derse devam ettiği tespit edilmiştir. Bazı katılımcıların devam sürecinde bir takım problemlerle karşılaştığı, buna karşın katılımcıların büyük çoğunluğunun ise bu konuda herhangi bir sorun yaşamadığı görüşmüştür. Süreçte sorunların olduğunu ifade eden katılımcılar; uygulama öğretmenlerinin normal ders saatinden daha az sayıda derse girilebileceğini söyleyip derse yeterli önemi vermemelerinden dolayı devam konusunda esnekliklerin olabildiğini ifade etmişlerdir. Devam sürecinde sorun yaşamadıklarını belirten katılımcılar bu konuda ilgili kuralları öğretim elemanı ile konuşarak önceden öğrendiklerini, ders süresinin yeterli olmasının ve öğretim elemanlarının devam konusunda duyarlı olmasının süreçte olumlu bir etkisinin

olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Devamına etki edecek şöyle bir durum oluştu okul deneyiminde. Normalde 4 saat derse girmemiz gerekiyor diye biliyorum. Ama okuldaki hocalar dönem başında bize 2 saat girilebilirsiniz dediler. Bu yeterince önemsemediklerini gösteriyor. Öğretim elemanına söylediğimizde o mutlaka 4 saate gireceksiniz dedi bize. Böyle devam ettik (ÖA5).”

“Tabi ki gelmeyenler ve bu süreci aksatanlar oldu. Derse önem vermediklerinden dolayı, dersi gereksiz gördüklerinden dolayı. Yani 4 saat giren de vardı 1 saat girende vardı. Çok fazla devamsızlık gösteren de vardı. Yani devam konusunda çok öyle belirlenmiş kurallar yoktu, esneklik vardı diyebilirim (ÖA4).”

“Bu süreçte herhangi bir sorun yaşamadım. Zaten danışmanımızın belirlemiş olduğu kuralları önceden biliyordum. O kurallara uyarak devam ettim. Kaç hafta devamsızlık hakkımız var final ve vize haftalarında ve olacak veya rahatsızlandığımızda gelmeme gibi durumlar olabilir mi gibi konularda hocamızla [öğretim elemanı] dönem başında konuşarak bunları aydınlığa kavuşturduk. Süreç olumluydu (ÖA1).”

“Dönem başında bir planlama oluşturduk danışman öğretmenle. Hangi günler gelinecek ne kadar derse girilecek gibi. Ben bu planlamaya riayet ederek sürece devam ettim. Süreç olukça verimli işledi benim adına (ÖA3).”

4.1.3.2 Sorumluluklar Açısından

Okul deneyimi dersi devam sürecine ilişkin öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin sorumluluklarını yerine getirme durumları ile ilgili öğretmen adaylarının görüş birliği içinde olmadığı tespit edilmiş ve konuya ilişkin üç farklı yönde görüşe ulaşılmıştır. Bu konuda bir grup öğretmen adayı, hem uygulama öğretmenlerinin hem de öğretim elemanlarının derse devam konusunda

sorumluluklarını yerine getirdiğini vurgularken bir grup öğretmen adayı, her iki tarafın da bu konuda sorumluluğunu yerine getirmediğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte diğer bir grup öğretmen adayı ise, sorumlulukların uygulama öğretmenlerince yerine getirilmediğini fakat öğretim elemanlarınca yerine getirildiğini belirtmişlerdir.

İlk grupta yer alan katılımcılar; uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanının sorumluluklarını yerine getirdiğini ve ayrıca öğretim elemanlarının zaman zaman fakültede toplantılar yapıp devam konusunu görüşerek sorumlu davrandıklarını ifade etmişlerdir. İkinci grupta yer alan katılımcılar; devam konusunda öğrenci devam ediyor mu etmiyor mu şeklinde bir takibin yapılmadığını ayrıca bu yönde bir isteğin de olmadığını belirterek, her iki tarafın da sorumluluklarını yerine getirilmediğini ifade etmişlerdir. Son grupta yer alan katılımcılar ise; uygulama öğretmenin okul deneyimi dersini gerekli görmemesi nedeniyle devamı sorun etmediğini, okula gidilirse dahi imza atılabileceğini, bu nedenle devam sisteminin düzenli işlemediğini ancak öğretim elemanlarının danışmanlığında bulunan öğrencileri ile devam/devamsızlık konusunda görüşüğünü belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Hocam [öğretim elemanı] sorumluluklarını bu konuda son derece yerine getirdi. Bizi düzenli şekilde takip etti. Uygulama öğretmeni de aynı şekilde bu konuda bir problem oluşturmadı veya herhangi bir farklı uygulama içine gitmedi. Yani işte 1 ders gelin, diğer dersler gelmeyin veya ayda bir kere uğrasanız olur gibi şeyler yaşamadım. Sorumluluklar hocalarım tarafından sağlandı diyebilirim (ÖA1).”

“Ben öğretim elemanının mesela okulu arayarak bilgi aldığını veya bizi bir şekilde takip ettiğini düşünmüyorum. Hocaların ikisinin de yeterli bir denetimi yoktu devam konusunda... O yüzden derse devam çok verimli sağlanmadı bence (ÖA4).”

“Okul deneyiminde öğretmenler daha serbestler. Okul deneyiminde şöyleydi; gitmesek de imza atıyorduk. Yani düzenli işleyen bir devam sistemi yoktu açıkçası uygulama öğretmeni konusunda sorun vardı. Ama öğretim elemanı söyledi dönem başında bize. Sürece önem

verdiğini, suiistimal etmememiz gerektiğini, devamın sağlanması gerektiğini söyledi. Sorumluluklarını yaptı bana göre (ÖA5).”

4.1.3.3 Etkinlikler Açısından

Okul deneyimi dersi sürecinde gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin çoğunlukla öğretim elemanları tarafından yürütüldüğü, buna karşın uygulama öğretmenlerinin etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve takibi konusunda sürece dâhil olmadıkları görülmüştür. Katılımcılar çoğunlukla öğretim elemanlarını süreçte daha aktif gördüklerini belirtmişler, ayrıca tüm katılımcılar uygulama öğretmenlerinin çalışmaların takibini gerçekleştirmede yetersiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Hocamız [öğretim elemanı] bize bunları yapmamız gereken şeyleri bir dosya halinde mail olarak attı. Her hafta yapmamız gereken etkinlikler zaten orada yazıyordu. Mesela bir hafta bir öğrencinin gözlemlenmesini yaptık, sonraki bir hafta uygulama öğretmenin materyal kullanımı konusunda bir gözlemlerde bulduk. Öğretim elemanım bu konuda oldukça iyiydi. Zaten onunla 2 haftada bir bu konular hakkında değerlendirmeler gerçekleştirdik. Uygulama öğretmenin aslında çalışmalarımıza bakması gerekiyor ama o çalışmalarımızı incelemeyi (ÖA1).”

“Şöyle, okuldaki uygulama öğretmenimiz tarafından etkinlikler ile ilgili bize bir bilgi verilmedi. Neler yapacağız diye konuşmadık... Etkinlikler konusunda takip olmadı okulda ve şey de olmadı yani etkinlikler değerlendirilmedi, tartışmadık öğretmenle. Biz çalışmalarımızı belli aralıklarla fakültedeki hocamız ile değerlendirdik. 2 haftada bir, 3 haftada bir (ÖA5).”

“12 tane etkinliğimiz vardı. Biz bunları dönem içinde gittiğimiz her hafta için gerçekleştirdik... Okuldaki hoca pek istekli değildi bu konuda. Çalışmalarımızı incelemeyi hoca mesela. İşte ders sonunda ne yapıldı bakayım, yanlış mı, doğru mu diye. Biz yaptık dosyamıza koyduk bu kadardı yani (ÖA6).”

“Okuldaki hoca çalışmaları takip etmedi. Öğretim elemanı da tam bir takip sağlamadı. Dönem sonunda teslim ettik (ÖA4).”

4.1.3.4 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Okul deneyimi dersinde 2 öğretmen adayı dosya düzenlemelerinin süreçteki faaliyetlerin takibinde gerekli olduğunu belirtirken katılımcıların çoğunluğu ise dosyaları bu süreçte gerekli görmediklerini ifade etmişlerdir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; dosya düzenlemeleri ile süreçte nelerin yapılıp nelerin yapılmadığının görülebildiğini, dosyaların süreci daha verimli hale getirdiği ve bu sayede öğretim elemanının dosyalar sayesinde takip sağlayabildiğini dile getirmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; genel olarak dosyaların bir formaliteden ibaret olduğunu, öylesine hazırlanan bir materyal olarak görüldüğünü, öğretmenlerin gerekli etkinlikleri incelemediğini ve burada yer alması gereken etkinliklerin zamanında yapılmadığını belirterek takip sürecinde dosyaların gerekli görmediklerini açıklamışlardır. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Var tabi ki de. Çünkü eksikliğimizi görmemizi sağlıyor ayrıca. Yani ben dosyayı süreci başladıktan 1,2 ay sonra açtığımda burada bunu yapmışım, bunu eksik yapmışım, bunu iyi yapmışım diyebiliyorum. Ayrıca stajyer öğrenciyi daha etkin hale, daha verimli hale getiriyor... Danışman hocamız [öğretim elemanı] da bunları bu şekilde takip edebiliyor. Bence yeri var. Olmalı (ÖA5).”

“Ben dosyayı etkinlik dosyasını oldukça gerekli buluyorum... Ne yaptığımı görüyorsun, ne yapmadığımı görüyorsun. Şimdi her hafta bir etkinlik yapmamız gerekiyor, bir rapor hazırlamamız gerekiyor. Bazı haftalar bunların takibi zor olabiliyor. Ama dosyaların hazırlanması bunların takibini kolaylaştırıyor diyebilirim (ÖA1).”

“Ben dosyaları sadece elimizde bir şey olsun diye hazırlanmış bir şey olarak görüyorum. Bence takipte bir yeri yok. Çünkü etkinlikler zamanında yapılmıyor. Son haftalarda tamamlanıyor. Ben de açıkçası her hafta yazamadım onu. 4,5 etkinliği haftalık yaptım ama diğerlerini getireceğime yakın yazdım. O haftada yazmadım örneğin. Çünkü takip

yapılmıyor. Öğretmen bakmıyor neler yapılıyor, yapılmıyor şeklinde (ÖA6).”

“Yok. Neden, şöyle; aslında bizim etkinlikleri her hafta götürüyor olmamız gerekiyor ama biz bunları bir güne iki güne sığdırarak teslim ediyoruz. Yapıldı mı yapıldı, dosyaya konuldu mu konuldu. Ama sen bunu ne zaman yaptın nasıl yaptın diye bize sorulmuyor... Bence etkinliklerin ne olduğu, ne zaman neyin yapılacağını öğretmenler bilinmediği için, o yüzden yeterli bir takipte yapmıyorlar (ÖA2).”

“Dosya tamamen formalite, tamamen formalite. Ben orada kendi kafama göre de yazabilirim bunları. Ders hocası öğretmen, bu adam ne yapıyor diye gelip sormuyor ki bana. Bunu denetleyen kimse yok. Bir geçerliliği yok. Zaten çoğu arkadaş da dosyaları etkinlikleri son hafta hazırlıyor... Öğretmenlerin denetimi noktasında eksiklik var bu konuda (ÖA3).”

4.1.3.5 Okul Deneyimi Dersinin Takip Sürecine İlişkin Eksik Görülen Noktalar ve Öneriler

Okul deneyimi dersinin takibi sürecinde bazı katılımcılar genellikle bir takım sorunlar görürken az sayıdaki katılımcı süreçte bir eksiklik görülmediğini belirtmiştir. Bu süreçte sorunlar gören katılımcılar genel itibariyle; öğretim elemanının okullara yeterince gelmediğini, derse devam ve etkinliklerin takibi konusunda sorunların olduğunu, formasyon öğrencilerinin takibi zorlaştırdığını, fakültedeki teorik derslerin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir sorun görmeyen katılımcılar; derse devam işleminin usulüne göre yapıldığı ve etkinliklerin takibi konusunda sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Sürece ilişkin az sayıdaki öneri ise; okul yönetiminin sorumlu öğretmenleri denetlemesi ve öğretim elemanlarının dönem içinde daha fazla okula gelmesi şeklindedir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Ben bir sıkıntı görmedim devamımız sağlandı, usulüne göre yapıldı. Etkinliklerimizin takibi hocamız tarafından sağlandı kendi açımdan. Gayet yeterliydi (ÖA1).”

“Derslerin takibini de etkinliklerin takibine de özen gösterilmiyor. Okul yönetimi sorumlu öğretmenleri denetlemesi gerek. Öğretmenler de denetlenmeyince onlar da bizi denetlemiyor, takip etmiyor (ÖA3).”

“Bence toplantıların yapılmaması bir eksiklik. Bu toplantılar düzenli yapılırsa bu konuda sorunlar azalacaktır. Haftalık toplantılar çok önemli ama bu konu aksatılıyor (ÖA4).”

“Hocalar [öğretim elemanı] okula çok az geliyor. Öğretmenle telefonda görüşüyorlar mı bilmiyorum ama okula en azından birkaç kez gelseler bence daha iyi olur... Formasyon öğrencileri öğretim elemanının bizimle ilgilenmesini engelliyor diye düşünüyorum. Çünkü çok öğrenci var. Bu da ayrı bir yük demek (ÖA2).”

... Hocalar okula gelmiyor. Danışman hocanın okula gelmesi gerekirdi, bizi burada takip etmesi gerekirdi. Bence bunların kontrolü sağlanmalıydı (ÖA6).

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.2.1 Öğretim Elemanlarının Okul Deneyimi Dersi Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri

Okul deneyimi dersi değerlendirme yöntemine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri; mevcut değerlendirme yöntemi, dosya düzenlemeleri, değerlendirme kriterleri ve değerlendirme yöntemine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.2.1.1 Mevcut Değerlendirme Yöntemi Açısından

Okul deneyimi dersinin mevcut değerlendirme yöntemini 3 öğretim elemanı yeterli bulurken diğerleri yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Değerlendirme yöntemini yeterli bulan katılımcılar; değerlendirme formunun derse uygun olduğunu, daha iyi bir değerlendirme yönteminin ancak öğretim elemanlarının okullarda öğrencilerle daha fazla zaman geçirmesiyle olacağını ancak mevcut koşullarda bu sistemin yeterli olduğunu, öğretim elemanlarının değerlendirme yüzdesinin uygulama öğretmenlerinden düşük olmasının uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Değerlendirme

yöntemini yetersiz bulan katılımcılar ise; öğretim elemanlarının okullarda sürece yeterince katılmadığını, değerlendirme kriterlerinin tam bir netlik içermediğini, değerlendirme formunun derse uygun olmadığını ve bu nedenle öğretmen adaylarının performanslarının tam olarak değerlendirilemediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Mevcut uygulanmakta olan değerlendirme yöntemi şu anda bana iyi görünüyor. Mesela bir form var. Bende de var bir tane dosyada. Mesela mesleğe uyum diyor, devama bakın diyor, dosyaya bakın diyor bence yeterli... Mevcut uygulanmakta olan değerlendirme yöntemi olması gereken... (ÖE1).”

“... En sağlıklı durum öğretim elemanlarını okullarda ve öğrencilerle daha fazla zaman geçirmeleriyle olur ancak şu anki koşullarda mevcut sistem yeterlidir (ÖE4).”

“... Örneğin şu bakımdan uygun buluyorum. Öğretim üyelerinin değerlendirme yüzdeleri fazlaydı ama düşürdüler. Uygulama öğretmenin değerlendirme yüzdesi fazla. Öğretim elemanları yüzde 30 gibi etkili... Ben bunu doğru buluyorum (ÖE2).”

“... Ben değerlendirme formunda yazan maddelerin adayların performanslarını yansıttığını düşünmüyorum. Çünkü ben baktığımda hiçbirini [öğretmen adaylarının] görmüyorum. Nereden bileyim ben oradaki sorunun yanıtını. Orada adayları sanki görüyormuşuz gibi bu süreçte bir yapı var. O okul deneyimindeki form bence zaten yanlış hazırlanmış. O şu an kullanılan form. O form öğretmenlik uygulaması için hazırlanmış bir form. Gidersen sınıfta ve devamlı takip edersen görürsün. Bunla zaten performanslara bakılamaz. Göremediğin bir şeyi nasıl takip edeceksin o formdan. Kâğıtta yazan ile hayattaki birbiriyle uyumlu değil. O formların hepsi öğretim elemanlarının oraya bir fiil gittiğinde kullanılabilir türden form... (ÖE5).”

4.2.1.2 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Okul deneyimi dersinde dosya düzenlemelerinin 4 öğretim elemanı tarafından değerlendirme sürecinde gerekli görüldüğü, 1 katılımcı tarafından gerekli görülmediği anlaşılmıştır. Dosya düzenlemelerini değerlendirmede gerekli gören katılımcılar; süreçte nelerin yapıldığının veya yapılmadığının dosyalar ile görülebildiğini, okul deneyiminde ders dinlemeye gidilmediği için dosyaların değerlendirmede önemli olduğunu ifade etmişleridir. Ayrıca bu yönde görüş bildiren katılımcılardan bazıları dosyalarda eksik öğelerin olmaması, öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve öğretim üyesinin imzasının bulunması gibi yapısal özelliklere, ayrıca dosya kurallarına uyma, el yazısı ile yazma gibi içerik özelliklerine dikkat ettikleri anlaşılmıştır. Dosya düzenlemelerinin değerlendirmede gerekli görmeyen katılımcı; süreçte öğretmen adayı ve uygulama öğretmeni ile iletişim içinde olmanın önemine dikkat çekerek dosya içeriklerinin öğretmen adaylarınca birbirlerinden alındığını bu nedenle uygulama dosyalarının değerlendirme sürecinde bir yerinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Okul deneyiminde ders dinlemeye gitmiyorum. Dosyalar bu bakımdan değerlendirmede oldukça önemli. Gerekli şeyleri orada görüyoruz... (ÖA5).”

“Ben dosyalara not verirken bakıyorum. Yapılan etkinlikleri gözden geçiriyorum. Ayrıca raporlarda 3 kişinin imzasının olmasına dikkat ediyorum... (ÖE3).”

“Dosyalara bakıyorum tabi. Değerlendirme sürecinde gerekli bunlar. Hem de sağdan soldan alıp getirmesinler diye el yazısıyla isterim gerekli şeyleri. Buna ek olarak dosya kurallarını uygulamalarını istiyorum. Yani burada ona bakıyorum... Artı dosya düzenlemesinde uzak hedeflere de dikkat ederim. Örneğin başlığı düzgün yazmış mı, Türkçeyi doğru kullanmış mı, işaretler doğru mu, cümle başı paragraflar yapılmış mı? Benim dosyalarım meşhurdur. Hepsine bakar ve okurum yani. Okurum ve puan veririm bunlara. Tek başına dosyayı getirmesinde puan vermiyorum. Puan verdiğim şeylerden biridir bunlar (ÖE4).”

“... Onları özellikle takip ediyorum... Ben değerlendirmelerimde dosya bakıyorum. Çünkü öğrencilerin bir dönemki emeklerini gösteriyor dosya, ne yapmış nasıl yapmış görüyorsun. Zaten dosya hazırlandığında bir emek harcadığını, vakit harcadığını, öğrendiğini anlıyorum. O yüzden dosyaya bakıyorum... Not verirken, değerlendirirken dosyaya bakıyorum. Değerlendirmede önemli olduğunu düşünüyorum (ÖE1).”

“... Kaldı ki doya düzenlemeleri öğretmen adaylarının değerlendirilmesin de de bir yeri yok okul deneyiminde. Çünkü sen gelir bu öğrenci ne yapmış bakayım da ona göre bu dosyadan da not vereyim dersiniz olmaz. Sen [öğretim elemanı] bu işin içinde olacaksın ve adayları birebir takip edeceksin. Adaylarla, öğretmenle iletişim içinde olacaksın. Çünkü dosya sadece biçim ve şekilden ibaret oluyor. Herkes de birbirinden aldıkları şeylerle bu işi yürütüyor... (ÖE2).”

4.2.1.3 Değerlendirilme Kriterleri Açısından

Okul deneyimi dersinin değerlendirme kriterlerine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde; değerlendirme kriterlerinin bir standart oluşturmadığı ve bu kriterlerin kişilere göre değiştiği görülmüştür. Okul deneyimi dersinin değerlendirilmesinde katılımcılar tarafından en çok; “*derse devam*”, “*uygulama öğretmenlerinin öğretmen adayları ile ilgili görüşleri*”, “*dosya düzenlemeleri*”, “*derse karşı tutum*” ve “*iletişim*” kriterlerinin dikkate alındığı tespit edilmiştir. Bunun dışında 1 öğretim elemanı “*zamanında derse girmeyi*” de değerlendirme aşamasında dikkate aldığını belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Değerlendirmede izlediğim yol; okul deneyiminde not verirken ben dosyalara bakarım açıkçası. Bunun haricinde ikinci olarak okuldaki öğretmenlerle görüşürüm kesinlikle. Görüşüm çünkü orada öğretmen en çok onu gören, üçüncüsü devam çizelgesine kesinlikle bakarım. Bunlar not vermede baktığım şeyler (ÖE4).”

“Şöyle okuldaki öğretmenin görüşü benim için birinci öncelikte yine öğretmen adaylarının devamı devam çizelgelerine dikkat diyorum tek tek inceliyorum okuldan öğretmenden gelen değerlendirme ile ilgili

görüşler öncelikli. İletişimi nasıldı bir problem çıktımı bu konuda buna dikkat ediyorum. Çünkü öğretmenler bu işin içinde uzun süre kalıyorlar bu bakımdan öğretmen adaylarının iletişimini, tutumunu daha iyi görüyorlar. Sürekli muhatap olan oradaki hoca. Okul deneyiminde en önemli kanaati de oradaki hoca verir bana göre (ÖE2).”

“Beni daha çok etkileyen öğretmen. Yani öğretmenin notları görüşleri beni daha çok etkiliyor. Not verirken birebir öğretmenle görüşmüyorum. Onlar bize notu gönderiyor vize için olsun, final için olsun. O notlara bakıyorum ben. Onun dışında öğrencinin hazırladığı dosyaya bakıyorum. Okul deneyiminde %60, %70 hocadan gelen notlar, hocanın verdiği notlar etkili. Dosyalar da %30 ortalama etkili oluyor. Yani bu iki şey öğrencinin notunu belirliyor (ÖE3).”

“Değerlendirmede dosya, derse devam ve öğrencilerin genel olarak derse karşı tutum bunlara bakarım (ÖE5).”

“... İlk etapta öğretmenlerden bilgi alıyorum. Devamlarına dikkat ediyorum. Ee zamanında geliyorlar mı? Mesela onlar öğretmen olacağı için sabah diyelim ders var ama ona gelmiyor, sonraki derslere geliyor. 7.30 da derse başlayacaklar öğretmen olduklarında. Süreçte işte öğrencilerle diyalogları nasıl, öğretmenle diyalogları nasıl. Bunlar sınıf yönetiminde, zümre ilişkilerinde önemli. Bu şekilde onlardan bilgiler alıyorum. Sonra kendisiyle de konuşuyorum (ÖE1).”

4.2.1.4 Okul Deneyimi Dersinin Değerlendirme Yöntemine İlişkin Eksik

Görülen Noktalar ve Öneriler

Okul deneyimi dersinin değerlendirme yönteminde, bazı katılımcılar bir eksiklik olmadığını belirtirken bazıları olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; okul deneyimi dersinin bir gözlem dersi olduğunu, bunun için mevcut uygulamanın yeterli görüldüğünü ve ders amaçlarına uygun olduğunu belirtmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; yurtdışında öğretim elemanı ve öğretmen adayının birlikte derse girip gözlem yaparak değerlendirmelerin yapıldığını ayrıca okul deneyimi dersinde başarılı ve başarısız şeklinde iki tür

puanlamanın olması gerektiğini söylemişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Değerlendirme yöntemi aslında bu ders için uygun. Gözlem sonuçta... Uygulanan sistem iyi bana göre (ÖE3).”

“... Şimdi okul deneyiminde öğrenci müdürü gözlemliyor, öğretmeni gözlemliyor. Okulun işleyişini gözlemliyor. Sonra raporlar yazıyorlar. Bizde not veriyoruz. Dersin amacı da bu zaten. Gözlem. Bence bu ders için ideal (ÖE1).”

“... Ama yurtdışındaki örneklerde öğrencilerle hoca [öğretim elemanı] birlikte bu derslere giriyor ve oradaki öğretmeni birlikte gözlemliyor ve sonrasında o sınıftaki olayları birlikte tartışıyorlar. Okul deneyiminde sınıfı gözlülyorsunuz ya gözlemi yaparken dersin sorumlusu kişi derse katılarak nelere dikkat etmeleri gerektiği noktasında onları uyarıyorlar. Bizde böyle bir gelenek yok. Bu şekilde bir değerlendirme en sağlıklı olur (ÖE5).”

“Bu derste değerlendirmelerinin çok objektif olması beklenemez. Bunun önüne geçecek bir sistem de var mıdır bilmiyorum. Çünkü insan faktörü işin içinde... Bence sadece başarı ve başarısızlık olmalı puan işin içine girince objektiflikten uzak kalınabiliyor ister istemez. (ÖE2).”

4.2.2 Uygulama Öğretmenlerinin Okul Deneyimi Dersi Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri

Okul deneyimi dersi değerlendirme yöntemine ilişkin uygulama öğretmenlerinin görüşleri; mevcut değerlendirme yöntemi, dosya düzenlemeleri, değerlendirme kriterleri ve değerlendirme yöntemine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler açısından olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.2.2.1 Mevcut Değerlendirme Yöntemi Açısından

Okul deneyimi dersinin mevcut değerlendirme yöntemini uygulama öğretmenlerinin çoğunluğu yeterli gördüğünü belirtirken diğerleri yetersiz gördüklerini belirtmiştir.

Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; kendi değerlendirme kriteri ile değerlendirme formundaki maddelerin örtüştüğünü, okul deneyiminin amaçları ile değerlendirme yönteminin uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; öğretmen adaylarının derslerde gerçekleştirdikleri etkinliklerin onlara bir yarar sağlamadığını ve bunların değerlendirilmesi için kriterlerin var olmadığını, değerlendirme formlarının yüzeysel olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Benim değerlendirme kriterlerim bu uygulama olan şeye çok yakın... Bir bakıma zaten orada yazanlarla aynı zaten benim değerlendirmem. Orada [değerlendirme formu] çok genel şeyler var. Örneğin dosyalar. En çok puan oradan. Bu uygun. Benim değerlendirdiğim şeylerle uyuyor (UÖ1).”

“Ben okul deneyiminin amaçlarını hani öğrenciye vermek istediklerini düşündüğümde bunu bu uygulanan değerlendirme yöntemini uygun ders amaçlarına uygun buluyorum... Bir form var değerlendirme formu bir de öğrenci için ders gözlem formu var onların da ne yaptığına bakarak değerlendirebiliyoruz... Ama değerlendirme yöntemi okul deneyiminde uygun zaten (UÖ2).”

“İlk dönemki ders için ben değerlendirme açısından uygun bulmuyorum ve yetersiz görüyorum. Etkinlikler öğrenciye açısından pek yarar sağlamaz. Ama kaldı ki yararlı olduğunu düşünelim. Ben onun [öğretmen adayı] bu raporlarını hangi kriterlere göre değerlendireceğim... O yüzden ben değerlendirme yönteminde sıkıntı görüyorum (UÖ5).”

“... Bir form var [değerlendirme formu]. Ama bu üstünkörü hazırlanmış ve dosyaya konulmuş, yüzeysel... Değerlendirme sistemi yeterli değil bana göre. Ben sağlıklı görmüyorum (UÖ6).”

4.2.2.2 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Okul deneyimi dersinde dosya düzenlemelerinin 2 uygulama öğretmeni tarafından değerlendirme sürecinde gerekli görüldüğü, diğerleri tarafından gerekli görülmediği

anlaşılmiştir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; dosyalar ile öğretmen adaylarının yaptıkları ve yapmadıkları faaliyetlerin görülebildiğini ve daha doğru notlar verilebildiğini bu nedenle dosyaların değerlendirmede etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar öğretmen adaylarının dosyalarını incelemek üzere uygulama öğretmenine getirmede, bu konuda kendileriyle iletişime geçmediğini ve dosyaların değerlendirilmesinin usulüyle değil üstünkörü yapıldığı belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Öğrenci ne yapmış ne yapmamış öğrenci dosya getirdiği zaman bakabiliyorum. Not verirken açıkçası dosyaların olması benim daha doğru not vermeme de sağlar (UÖ1).”

“Değerlendirmede de ben bakmıyorum. Zaten böyle bir şey getirmiyorlar, ben de görmedim. Ben kimsenin dosyasını ne imzaladım ne gördüm ne de dersle ilgili rapor hazırlandığını gördüm. Ben çocukları gördüm sadece. Ne bana haftalık bir şey getirdiler yapıp ne de dönem sonunda bir şey dosya getirdiler. Zaten ben değerlendirmede bakmıyorum onlara. Yani gerekli bir şey değil. Öğretmenlik uygulamasında da bakmıyorum, onda da bir dosya falan getirilmiyor (UÖ3).”

“Ben değerlendirme açısından söylüyorum bir sonuca ulaşıldığını görmedim. Yani şimdiye kadar bunları hakkıyla bakıp değerlendirmede ona göre hesaba katan hoca görmedim. Değerlendirilse de hakkıyla değil üstünkörü oluyor. Bana çocuklar [öğretmen adayları] gelip hocam sizinle ilgili şunu söyledik, bunu yazdık, dersle ilgili şunu yazdık ne düşünüyorsunuz diye ne hoca sordu ne öğrenci sordu. Yani ben staj dosyasını görmüyorum değerlendirmede öyle bir yeri de yok kendi açımdan (UÖ5).”

4.2.2.3 Değerlendirme Kriterleri Açısından

Okul deneyimi dersinin değerlendirme kriterlerine ilişkin uygulama öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde; süreçte çoğunlukla kişiden kişiye değişen ve bir standart oluşturmayan kriterlerin yer aldığı görülmüştür. Ayrıca bu kriterlerin öncelik sırasının

ve sayısının da kişilere göre değiştiği tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak katılımcılar değerlendirme sürecinde en fazla “*verilen görevleri yerine getirme*” yani “*sorumluluk*” kriterini dile getirmiş, bununla birlikte “*derse devam*”, “*iletişim*”, “*derse ilgi ve isteği*”, “*tutum ve davranışlar*” değerlendirme sürecinde dikkat edilen diğer kriterler olduğu görülmüştür. “*Derse zamanında gelme*” ve “*uygulama öğretmenine soru sorma*” bu süreçte en az dikkat edilen ölçütler olarak sadece 1 katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Ben şöyle bir yol izliyorum ilk o sorumluluğu taşıyor mu ona bakıyorum, derse zamanında geliyor mu bazen okula geliyorlar ama geç geliyor öğrenci, sonra derse devam etmesi, bana sorular sorması, ilgili olması, istekli olması, verdiğim bir şey olduğunda onu hakkıyla yerine getirmesi, ondaki heyecanı görmem lazım derse karşı tutumu, tavrı, istiyor mu istemiyor mu? Bunlar haricinde bir şey olmuyor. Bunlar bana yol gösteriyor değerlendirmede (UÖ1).”

“... Tutumlarına göre öğrencilerle iletişimlerine göre değerlendirme yapıyoruz bunlara bakarak (UÖ3).”

“... Benim baktığım şeyler var notu oluşturmada, değerlendirmede. Derse karşı tutumu davranışı, öğrencilerle diyalogu ve devam durumu ben bunlara bakıyor. Bunun haricinde bir şeye çok bakmam. İletişim, iletişim kurabiliyor mu? Verilen bir görev varsa onu yerine getirme. Değerlendirmede baktığım bu (UÖ5).”

4.2.2.4 Okul Deneyimi Dersinin Değerlendirme Yöntemine İlişkin Eksik

Görülen Noktalar ve Öneriler

Okul deneyimi dersinde ciddi değerlendirmeler yapılmamasının ve değerlendirmelerde net kriterlerin olmamasının çoğunlukla dile getirilen sorunlar olduğu görülmüştür. Dile getirilen önerilere bakıldığında ise uygulama öğretmenleri; değerlendirmelerin daha sağlıklı yürütülmesi için öğretim elemanlarının derslere girmesini, kişiden kişiye değişmeyecek sabit bir değerlendirme yönteminin var olmasını, lisans eğitiminin son yılının tamamen uygulamaya ayrılmasını ve

değerlendirmelerde öğrencilere yönelik kanaatin daha geri planda kalmasını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Ciddi değerlendirme yapılmıyor başta bu sorun... Mesela okul deneyiminde derse girmiyor öğretim elemanı hiç. Bence derslere de girmeli okul deneyiminde. Neden olmasın. Ders sonunda tartışmalar yapılmalı. Bunların hiçbiri yok. Hem öğretim elemanları da süreç içinde olduğundan böylece daha iyi değerlendirme yapılabilir. Ama öbür türlü hoca burada olmayınca, sadece bize bırakılınca işte sorunlar çıkıyor elbette (UÖ5).”

“Stabil bir değerlendirme kriterleri yok bu derste, ucu açık. Bunun önüne geçilmeli. Herkesin uyacağı bir değerlendirme yöntemi olmalı (UÖ4).”

“... Ben bir kere kesinlikle adayların son yılının sadece staja, uygulamaya ayrılması gerektiğine inanıyorum. Böylece bir sistem oluşur, bir yol haritası belirlenebilir ve ona göre hareket edilir. Bu şekilde olsa sonuna kadar ölçelim, değerlendirelim, karar verelim (UÖ6).”

“Değerlendirme için var. Şunu söyleyebilirim not verirken genel de yüksek notlar veriyorum. Çünkü çok ciddi değerlendirmeler yapılmıyor. Bu dersler önemli, belki de en fazla bunlara dikkat edilmesi gerekir adaylar açısından, ama yapılmıyor. Bizim kanaatimiz not verirken önemli rol oynuyor. Bunun önüne geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ama bunu nasıl yapılacağını sorarsan kolay değil. Bir kere not sisteminde teklik olmalı ve bu uygulanmalı... (UÖ2).”

4.2.3. Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersinin Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri

Okul deneyimi dersi değerlendirme yöntemine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri; mevcut değerlendirme yöntemi, dosya düzenlemeleri ve değerlendirme yöntemine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler olmak üzere 3 kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.2.3.1 Mevcut Değerlendirme Yöntemi Açısından

Okul deneyimi dersinin mevcut değerlendirme yönteminin öğretmen adaylarının tamamı tarafından yeterli bulunmadığı anlaşılmıştır. Konuya ilişkin katılımcıların; değerlendirme yönteminde bir not standardın olmaması, değerlendirmelerin hocadan hocaya değişmesi ve değerlendirme yönteminin süreçteki performansları yansıtacak bir sistem olmaması gibi nedenlerden dolayı konuya olumsuz yaklaşımları görülmüştür. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Yani şunu söyleyeyim biraz farazi bir değerlendirme şekli bana göre. Devamlılığım göz önüne alınıyor, dosyalarım dikkate alınıyor. Ama ben orada ne yapıyorum o biraz muamma bir durum. Kâğıt üzerinde birkaç şey var, güzel ama orada öğrencinin ne yaptığını inanın öğretmen de öğretim elemanı da bilmiyorlar... Atıyorum farklı hocalar farklı puanlar veriyor bir çalışmaya. Bu da şimdiki değerlendirme yönteminden kaynaklanıyor. (ÖA1).”

“Değerlendirme yöntemi objektif bir değerlendirme yöntemi değil. Yani senin performansını yansıtacak bir değerlendirme değil. Neden, ben uygulama öğretmeni ile bir sorun yaşasam bana rahatlıkla çok düşük bir puan verebilir. Değerlendirme yönteminin ucu çok açık. Yani bir etkinliği herkes farklı değerlendirebilir. Hocalar çok rahat keyfi olabilir... Standart bir değerlendirme yöntemi değil bu. Hocam açıkça bu değerlendirme yöntemi performansımızı yansıtmıyor, eksik kalıyor (ÖA3).”

“Değerlendirme yöntemi öyle sizin performansınızı ölçen bir sistem sunmuyor. Hocadan hocaya değerlendirme değişiyor. Değerlendirme yöntemini uygun bulmuyorum ben. Örneğin etkinliklerin tamamını yaparak, düzenli devam ederek biri 100 alıyor, ama bunları yapmayan da 100 alıyor böyle bir sistem var (ÖA5).”

“... Değerlendirme yöntemi standart sunmuyor bir standart yok. Her hoca kendisine göre değerlendirebiliyor. Bu sistem bozuk olmasa bunlar olmaz. Bir dersin tek bir değerlendirme yöntemi yoktur belki tamam birçok açıdan değerlendirme yapılabilir ama bir standart vardır.

Veya birbirine yakın standartlar vardır. Bu sistem çok ucu açık yani keyfi (ÖA4).”

“Bizi gerçekten ölçen bir değerlendirme yöntemi değil bu... Okul deneyiminde performansımızı çalışmamızı yansıtan bir değerlendirme yöntemi olduğunu düşünmüyorum bunun. Yani hocaların görüşleri ön planda. Bir öğretmen aynı öğrenciye istese 60 da verebilir ama başka bir öğretmen aynı öğrenciye 100 verebilir (ÖA6).”

4.2.3.2 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinde dosya düzenlemelerini değerlendirme sürecindeki gerekli görenler ve görmeyenler şeklinde ikiye ayrıldığı tespit edilmiştir. Dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecinde gerekli olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılar; dosyalar hazırlanırken birçok şeyin öğrenilebildiğini, gözleme dayalı bir derste dosyaların olması gerektiğini, öğretim elemanlarının dosyalar sayesinde öğretmen adayının süreç içinde hangi çalışmaları yaptığını görebildiği belirtmişlerdir. Dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecinde yerinin olmadığı yönünde görüş bildiren katılımcılar; dosyaların değerlendirilmesinin sağlıklı yapılmadığını ve bunların kısa bir zamanda doldurulabildiğini, dosyalara verilen notların benzer olduğunu, uygulama öğretmenlerinin dosyaları yeterince incelemeyip konuya ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Dosya düzenlemeleri olması gerekiyor, tabi ki dosya olmalı. Ben onu hazırlarken bir sürü şey öğreniyorum. Bunlar ilerde göreve başladığımda benim işime yarayacak. Okul deneyiminde zaten bunun haricinde yaptığımız bir faaliyet yok. Bunlara göre değerlendirme yapılması bence uygun (ÖA4).”

“Ben değerlendirme net bir şekilde dosyaların yeri olduğunu düşünüyorum. Özellikle bu sistemde. Çünkü özellikle hocamız [öğretim elemanı] süreç içinde ne yaptığımızı bu şekilde görebiliyor. Yani dosyalara bakılarak az ya da çok bizim bu süreçte ne yaptığımız hakkında bilgi sahibi olunabiliyor. En azından bunu yapmış, bunda

eksik kalmış gibi bir yorum yapılabilir. Bu yüzden değerlendirmede dosya olmasının ben etkisi olduğunu düşünüyorum (ÖA1). “

“Doysalar olmasa da olurdu. Hiç gerek yok bence. Çünkü dosyaların değerlendirilmesi sağlıklı yapılmıyor. Dosyalara verilen notlar o yüzden birbirine çok yakın neredeyse aynı... Ben değerlendirmede dosya olmasını doğru bulmuyorum... Dosyalar bir günde doldurulabiliyor... (ÖA6).”

“... Öğretmenler özellikle etkinlikleri inceleme noktasında çok zayıflar, yaptığımız çalışmaları da dosyaları da yeterince incelemiyorlar. Dosya çalışmaları öğretim elemanı ile öğrenci arasında olan bir şey gibi... Öğretmenler bence çok çok ilgisiz bu konuda. Bu haliyle değerlendirme sürecinde olmasa da hiçbir şey fark etmez bana göre (ÖA2).”

4.2.3.3 Okul Deneyimi Dersinin Değerlendirme Yöntemine İlişkin Eksik Görülen Noktalar ve Öneriler

Okul deneyimi dersinin değerlendirme yöntemine ilişkin eksik görülen noktalar ve önerilerin öğretmen adaylarının verdikleri görüşlere göre 3 grupta toplandığı görülmüştür. Bir grup katılımcı uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının gönüllülük esasına göre seçilmesi ve derslerin hocalarla birlikte incelenmesi yönünde görüş bildirirken bir grup katılımcı okul deneyimi dersinde ders anlatılıp değerlendirmelerin bu dersler üzerinden yapılmasını belirtmişlerdir. Diğer grup katılımcılar da; okul deneyimi dersinde değerlendirme yapılmaması gerektiğini, sadece mevcut sistemde yer alan etkinlikler üzerinden tartışmalar yapılmasının yeterli olduğunu söylemişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Ben bu derste değerlendirmenin sağlıklı bir şekilde yürütmesi için bence hocalar gönüllülük esasına göre seçilmeli. Okuldaki dersler üzerine tartışmalar hocalarla birlikte yapılmalı. Bu şekilde olursa değerlendirmelere hocalar daha fazla zaman ayırabilir... Öğretim elemanının puan yüzdesi arttırılmalı, çünkü benim çalışmalarımı o değerlendiriyor, öğretmen bakmıyor (ÖA1).”

“Düzgün bir değerlendirme olsun isteniyorsa öğretmenler de öğretim elemanları da bu işte gönüllü olanlar arasından seçilmeli. Zorunluluk olunca bu ders hiç önemsenmiyor, fazlalık görülüyor. Öğrencinin okulda olduğu gün öğretim elemanın da okulda olabileceği bir sistem olmalı hani. Hocalar öğrenciyle birlikte dersi inceleyebilir (ÖA5).”

“İlk dönem birkaç hafta gözlem yapılabilir. Bir dönem gözlem için çok uzun. Bence kesinlikle ders anlatılmalı. Yine anlatılan derslere göre öğrenciler değerlendirilmeli uygulamadaki gibi. (ÖA6).”

“Bu derste değerlendirme yapılmamalı bence. Çünkü değerlendirmelerin ucu açık sizde görüyorsunuz. İlle değerlendirin deyince ortaya garip işler çıkıyor. Yani bu derslere not verilmek zorunda diye bir şey yok. Not verilmeden de yapılabilir. Etkinlikler yine yapılır. Bunlar üzerine konuşulur, tartışılır. Neyi yanlış yaptık, neyi doğru yaptık bunlar söylenir. Geçilir. Değerlendirme olunca işte herkes 100 alıyor çünkü bakılmıyor, takip edilmiyor veya edilemiyor bu dersler (ÖA4).”

4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.3.1 Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersi takip sürecine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri; derse devam, etkinlikler, dosya düzenlemeleri ve takip sürecinde eksik görülen noktalar ve öneriler açısından olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.3.1.1 Derse Devam Açısından

Öğretim elemanları, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine devam ettiği yönünde görüş bildirmiştir. Devam sürecine ilişkin bazı katılımcılar öğretmen adayları ile süreç hakkında konuştuklarını ifade etmiş ve onlara kendi gelişimleri açısından sürecin öneminden bahsettiklerini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin diğer bir hususun MEBBİS uygulaması ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu konuda bazı katılımcılar MEBBİS uygulamasından dolayı devam konusunun daha sıkı bir hale

geldiğini, bu sayede öğretmen adaylarının devamı daha fazla önemseydiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Öğretmenlik uygulamasında da ben problemle karşılaşmadım. Devam sağlıyor öğrenciler... Ben sürece devam etmelerinin öğretmenlik yaşantıları için çok önemli olduğunu söylüyorum ve mutlaka bu şekilde bilgi veriyorum öğrencilere (ÖE1).”

“Devam konusunda ben memnunum... Devamsızlık yapılmaması gerektiğini öğrencilerle konuşuyorum. Devamsızlık yapmayın diyorum, yaptığınızda telafi etmelisiniz diyorum. Yani onlara başka seçenek bırakmıyorum (ÖE4).”

“... Öğrencilerin devamlarını mutlaka sağlamaları gerektiğini konuşuyorum onlarla. Yani her şeyin dışında kanun, yönetmelik bunların ötesinde kendi gelişimlerini tamamlamaları noktasında bu derslere devam etmeleri gerektiğini belirtiyorum... 6 saat girmelerini istiyorum... Okullarda burada ciddi takip etmek zorundalar. Çünkü MEBBİS üzerinden takip ediliyor. Öğretmen adayları uygulamaya gitmezlerse kalacaklarını biliyor. Ben özellikle MEBBİS ten ötürü uygulamada devamın daha ciddiye alındığını düşünüyorum (ÖE5).”

“Öğrenciler devam ediyor. Bir sorun görmüyorum bu konuda. Devam ediyorlar. Öğretmenlik uygulamasında özellikle MEBBİS sistemine geçildikten sonra bu iş daha sıkı hale geldi. Bu da öğrencilerin işi daha sıkı tutmasını sağlıyor. Çünkü veriler sisteme girildikten sonra sistem geri dönüşe izin vermiyor (ÖE2).”

4.3.1.2 Etkinlikler Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde öğretim elemanlarının çoğunluğunun süreç içinde etkinliklerin takibini yapmadıkları görülmüştür. Ancak bu süreçte bazı katılımcılar kendilerince uygun görülen bir takım çalışmalar yapılmasını istediklerini, bu çalışmalarını mesajlaşma uygulamaları ile takip ettiklerini ve ders anlatımlarını daha önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte 1 katılımcı öğretmen adaylarının gerekli belgeleri gerçeğe aykırı hazırlanabileceğinden etkinlik veya görevlerin

takibinde sorumluluğun uygulama öğretmeninde olduğunu, asıl takibi onların yapması gerektiğini ayrıca öğretim elemanlarının iş yükü, ücretler ve zamandan dolayı sorumluluklarını istenildiği gibi yerine getirilemediğini belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Ben adaylardan öncelikle öğretmenlik uygulaması kapsamında bir takım şeyleri kesinlikle yapmalarını istiyorum. Nedir bunlar, bir kere EBA hakkında bilgi sahibi olmalarını istiyorum... Bunun dışında yıllık plan istiyorum... E-okul hakkında bilgi istiyorum... Bunun dışında sosyal bilgiler öğretmenleri zümre tutanağı örneği istiyorum... Ben bu etkinlikleri daha gerekli görüyorum... Bu konuya yönelik bu etkinliklerin takibi için whatsapp gurubu oluşturdum ben. Öğrencilerimle haberleşiyoruz onlarla şunları, şunları bu hafta yapalım diyorum. Şunların bu tarihte bana gelmesi gerekiyor diyorum (ÖE3).”

“... Öğretmenlik uygulamasında daha çok vurgum ders anlatımı üzerine oluyor. Yani uygulamadaki dosyalar ve haftalık yapılması gereken etkinliklerden ziyade ders anlatım sürecine yoğunlaşıyorum. Haftalık toplantılarda bu konu üzerine oluyor (ÖE5).”

“Biz bunu ağırlıklı olarak okula bırakıyoruz... Çalışmaların takibini uygulama öğretmenleri vasıtasıyla yapıyoruz çoğunlukla. Çünkü öğrenci işte A etkinliğini yapması gerekiyor. Onu uygulama öğretmeni okulda takip etmeli. Çünkü öğrenci bana yaptım deyip raporlar, etkinlik belgeleri vs. getirebilir... Öğretim elemanlarının iş yükü yeterince var... Hocanın bir görevi var zaten. Üstelik akademik faaliyetleri var. Artı hocaya zaten burada ücret bakımından iki saat. Bu yüzden hoca zaten oraya haftanın bir günü gidip bilmem kaç saatini ayırmaz, ayıramaz (ÖE2).”

4.3.1.3 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretim elemanlarının tamamına yakını okul deneyimi dersinde dosya düzenlemelerini takip açısından gerekli bulduğunu bildirirken 1 katılımcı gerekli bulmadığını ifade etmiştir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; dosya düzenlemelerinin öğretmen adaylarının takibini kolaylaştırdığını, ilgili çalışmaların

bütün olarak görülmesini sağladığını, öğretmen adaylarının bu dosyalar ile kendi gelişimlerini takip edebileceğini belirtmiştir. Konuya yönelik olumsuz görüş bildiren katılımcılar ise; öğretmen adaylarının dosyalara koyduğu belgeleri ya birbirlerinden ya da internetten aldıklarını, uygulama öğretmenlerinin okullarda gerekli etkinlikleri takip etmede etkisiz kaldığını, bundan dolayı iyi dosya hazırlamanın gerekli etkinliklerin zamanında yapıldığı anlamına gelmediğini dile getirmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Öğretmenlik uygulaması için mutlaka dosya düzenlemeleri olması gerekir staj dosyaları öğretmen adayının takibini kolaylaştırıyor ne yapması gerektiği belirli bunları bütün olarak da görebiliyor. O dosyada çok gerekli şeyler toplanıyor. Aday kendi gelişimini dahi düzgün ve samimi bir dosya hazırlarsa görebilir, takip edebilir. Çünkü öğrencinin hafta hafta ne yapması gerektiği veya ne yaptığını görüyorsunuz.(ÖE1).”

“... Ben dosya düzenlemelerinin, bu raporların bu süreçte yeri olduğunu düşünüyorum (ÖE3).”

“Şimdi burada evet bir yeri var tabi. Etkinliklerin takibinde çok önemli... Yani dosya düzenlemesi ile hem daha ciddiye alınmış oluyor, hem çalışmalar plan dâhilinde ilerliyor (ÖE4).”

“Hiç yok faaliyetlerin takibinde. Ben şunu söyleyeyim; staj dosyaları bak görüyorsun [burada ilgili dosyalar gösterildi] dosyaları. Ne oluyor, çocuklar bir şekilde onu internet ortamından arkadaşından alıyor benzer şeyleri dosyalıyorlar, Zaten ben bu dosyanın sürecin takibi için bir katkı sağlayacağına inanmıyorum... (ÖE2).”

4.3.1.4 Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takibine İlişkin Eksik Görülen

Noktalar ve Öneriler

Öğretmenlik uygulaması dersinin takip sürecine yönelik bazı öğretim elemanları uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının derslere girmesinden rahatsız olduğu için derse gelmelerini istemediğini, haftalık olarak derse devamın tam manasıyla kontrol edilmeyip dönem sonunda toplu olarak imza atırılabildiğini ve öğrenci

sayısının fazla olmasının takip sürecini olumsuz etkilediği ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili az sayıdaki öneriler ise; sorunları aza indirmek için sorumlulukların yerine getirilmesi, öğretmen akademilerinin kurulup eğitim fakültelerinde uygulama okulu olması ve takip süreci ile ilgili MEBBİS'in öğretim elemanlarının da kullanımına açılması gerektiği şeklindedir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Örneğin kısa vadede bu derslerin değerlendirilmesinde, takip edilmesinde sorunlar çözülemez. Bunlar çok yakın ilişkili şeyler zaten. Ama öğretmen akademileri kurularak, eğitim fakülteleri revize edilerek, eğitim fakültelerinde uygulama okulları olabilir. Burada çalışmalar yapılabilir... Şimdi öyle öğretilerle karşılaşıyoruz ki adam diyor gelmeyin, dönem sonunda imza atsanız da olur diyor öğrencilere. Bu durum öğrencinin işine geliyor ve iki taraf da ses çıkarmıyor. Bunlar hep sorun... (ÖE4).”

“Her sistemin, her değerlendirme yönteminin eksiklikleri olabilir. Önemli olan karar alıcılar yani uygulayıcıların sorumluluklarını yerine getirmesi. Hocalar [uygulama öğretmenleri] devam konusunda esnek davranabiliyor bazen. Bu bence en büyük sorun ve eksiklik. Bu nedenle sorumluluklar yerine getirilirse sorun olmayacaktır (ÖE1).”

“Öğrenci sayısı eskiye oranla az ama yine fazla, bu zorlaştırıyor tabi... Bence bu işi sevecek öğretmenler uygulama öğretmeni olarak seçilmeli. Bir de MEBBİS'i biz göremiyoruz biz de görsek öğrenciyi uyarabiliniz (ÖE2).”

4.3.2 Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersinin

Takip Sürecine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersi takip sürecine ilişkin uygulama öğretmenlerinin görüşleri; derse devam, etkinlikler, dosya düzenlemeleri ve takip sürecine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.3.2.1 Derse Devam Açısından

Uygulama öğretmenlerinin tamamının öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine devam ettiği yönünde görüş birliği içinde olduğu görülmüştür. Derse devam konusuna ilişkin katılımcılardan biri öğretmen adaylarının KPSS'ye hazırlandığı için kendisi ile derse gelmeme konusunda konuştuklarını, fakat öğrencilerin yine de öğretmenlik uygulaması dersine devam ettiğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar; bu yılki öğrencilerin geçen yıllardan devam konusunda daha ciddi olduğunu, bir mesajlaşma grubu oluşturarak öğretmen adayları ile iletişim kurduğunu, bazı katılımcılar da dönem başında öğretmen adayları ile süreç hakkında konuştuklarını, devam konusunda gerekli bilgilendirmeyi yaptıklarını, bu nedenle bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Uygulamada şunu daha belirgin yaşıyoruz KPSS yaklaştığından özellikle adaylar gelmek istemiyor gelir gelmez hocam gelmesem olur mu bu pazarlığı yapıyorlar. Hocam KPSS'ye hazırlanıyorum en çok duyduğum şey bu oluyor. Ama KPSS'yi bahane olarak kullandıklarını biliyorum gelmemek için gibi. Ben de yemem tabi. Ama öğrenciler bu yıl sistemli olarak geldiler, öyle bariz bir problem yaşamadım devam konusunda (UÖ2).”

“Öğretmen adayları bu yıl için konuşuyorum devam ediyorlar, bu konuda hiçbir problem yaşamadım. Öğrenciler gayet güzel ve titiz bir şekilde bu yıl iki derste de devam sağladılar (UÖ1).”

“Öğrenciler devam konusunda öyle şey davranmadılar devam ediyorlar. Bizim bir whatsapp grubumuz var bu işler için. Buradan iletişim halinde kalıyoruz. İşte programımız vesaire değişirse buradan hemen bildiriyorum (UÖ6).”

“Öğretmenlik uygulamasında da çocuklar çok ilgililer, düzenli geliyorlar. Ben bu seneki öğrencileri geçen yıllardan daha ciddi görüyorum. Özellikle bu yıl devam konusu açısından sorun yaşamadım. Bunda sununda etkisi olduğunu söyleyebilirim. Öğrencilerle iletişim halindeyim. Grup da oluşturduk whatsapp grubu. Bunun da devama özellikle etki ettiğini düşünüyorum ben (UÖ5).”

4.3.2.2 Etkinlikler Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretmenlerinin tamamının etkinlikler hakkında bilgi sahibi olmadığı ve bu nedenle de etkinliklerin takibini gerçekleştirmedikleri tespit edilmiştir. Ancak bu konuda bazı katılımcıların farklı bir takım uygulamalar gerçekleştirdikleri anlaşılmıştır. Bu katılımcılar öğretmen adaylarına ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı gibi materyaller vererek bunlar ile ilgili çalışmalar yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan etkinlikler hakkında bilgi sahibi olmayan ancak herhangi farklı bir uygulamaya da gitmeyen katılımcılar ise öğretmen adaylarının sadece *devam durumunu* takip ettiklerini ifade etmişler ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi konusunda ise öğretmen adayları ile bilgi alışverişinde bulunmadıklarını, sorumluluğu öğretim elemanlarında gördüklerini ve bu nedenle etkinlikleri takip etmediklerini söylemişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Ben bu derste öyle etkinlik gibi şeyleri takip etmiyorum açıkçası... Ben onlara ders kitabını veriyorum, kılavuz kitabı veriyorum. Hani gerçekleşmesi gereken çalışmalar dediniz ya, bunların [kitapların] ilgili kısımlarını incelemelerini istiyorum. Ders kitapları ile kazanımlar arasındaki bağlantıyı görmelerini istiyorum. Yani takip ettiğim çalışmaların başında bunlar geliyor (UÖ2).”

“Benim uygulamada takip ettiğim şey öğrencilerin devam durumu. Bunun dışında ben ne bir belge, ne doküman onlara bakmıyorum. Ben MEBBİS’e haftalık devam giriyorum. Onun haricinde bir şey yok (UÖ5).”

“Öğretmen adaylarının bu ders ile ilgili ne yapması gerektiği konusunda konuşmuyoruz. Onun yapması gereken şeyler hocaları [öğretim elemanı] tarafından takip ediliyor diye biliyorum. Bize şu yapıldı mı, bu yapıldı mı, bunlara bakılacak gibi şeyler de söylenmiyor. Hani yukarıyla, üniversitedeki öğretmenleriyle onların işleri (UÖ1).”

“Uygulamada bir etkinlik yapılacağı hakkında net bir bilğim yok... Bu hafta bunu yapın getirin, haftaya bunu yapın getirin demiyorum... Hocaları bakıyor zaten, ben devama bakıyorum (UÖ3).”

4.3.2.3 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde, uygulama öğretmenlerinin tamamının öğretmen adaylarının süreç içindeki faaliyetlerin takibinde dosya düzenlemelerinin bir yerinin olmadığına yönelik görüş bildirdiği görülmüştür. Katılımcılar bu konuda, öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının sürece verdiği önem ve direktiflerine göre hareket ettiğini, dosyalardaki çalışmaların haftalık gerçekleştirilmediği için bunların takip anlamında bir öneminin olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılardan biri bu görüşlerle benzer doğrultuda olmakla birlikte konuya farklı bir açıdan yaklaşarak ülkemizde bürokrasinin fazla olduğunu bu nedenle de okullardaki her çalışmanın dosyalanmasının istendiğini ifade etmiş ancak yine de dosyaları takip açısından gerekli görmediğini belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Dosyalar üzerinden takip yapılması bana doğru gelmiyor. Öğrenci bu konuda kendini şey görüyor. Hani rahat görüyor. Her ne kadar işte bu yapılacak veya işte şunun dosyada olması geriyordu deseniz de yapmıyorlar. Hocasından bir şey görmeden öğrenci çalışmıyor, onlara [öğretim elemanları] göre hareket ediyorlar, biliyoruz bunu. Bu sefer biz biraz işi sıkıya alıyoruz o zaman öğrenci farklı yollara başvuruyor, olmayan çalışmaları oluşturuyor yani yine dosyaların bir anlamı. Ee bu şekilde bir dosya da takipte bir şeyi olur mu, olmuyor (UÖ3).”

“Ben düşünmüyorum. Öğretmenlik uygulaması için onlar bir dosya hazırlıyor sanırım ama bir gereği yok dosyaların benim açımdan. Nasıl söyleyeyim ben dikkat etmiyorum ve inanmıyorum dosyadaki etkinliklerin öğrencinin faaliyetlerin takip edilmesinde bir yeri olduğuna. Yani tamamen uygulamadan kalkabilir bence dosyalar (UÖ5).”

“Ben staj dosyasını açıkçası çok elzem bulmuyorum ve takip sürecinde de gerekli görmüyorum. Bizde, Türkiye’de kırtasiye çok fazla yani bürokrasi olayları çok fazla. Biz kâğıt üzerinde bir şeylerin kalmasını, dosyalarda olmasını çok seviyoruz... Hocası [öğretim elemanı] dosyayı sene sonunda bir kere ya açacak ya açmayacak. Kaldı ki açtı o adayın o

gün o saatte o işi yaptığının bir şeyi yok. Bunu da takip açısından bir sorun (UÖ2).”

4.3.2.4 Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Eksik

Görülen Noktalar ve Öneriler

Öğretmenlik uygulaması dersinin takip sürecine ilişkin katılımcıların çoğunluğu bir eksiklik görmediklerini belirtirken bazı katılımcıların ise bir öneri olarak öğretim elemanlarının okullara daha fazla gelmesi gerektiğini ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca öğretim elemanının okullara daha sık gelmesinin öğretmen adaylarının özellikle derse devamına ve okullarda gerçekleştirecekleri çalışmalarına olumlu etki yapacağı belirtilmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Oradaki [fakültedeki] hoca genelde buraya yılda bir kez geliyor... Ama öğrenci hocalarını burada görse eminim onların işi bizlerden fazladır ama onlarda burada olsa zaman zaman, bence adaylar hem devam sağlarlar hem de daha iyi daha verimli çalışmalar yapar. Hani buna inanıyorum takip sürecinde eksiklik bu olabilir (UÖ2).”

“Öğretim elemanı ile hiç görüşemiyoruz gelmiyor. Öğrencileri bana bıraktı daha da okula gelmedi. Hani onlar okulda daha fazla zaman harcasa belki öğrencinin takip konusunda kaytaramaz diye düşünüyorum, burada yapması gerekenleri de daha düzgün yarar diye düşünüyorum. Öğretim elemanı daha fazla gelmeli bence (UÖ5).”

4.3.3 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersi takip sürecine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri; derse devam, sorumluluklar, etkinlikler, dosya düzenlemeleri ve takip sürecine ilişkin eksik görülen noktalar ve öneriler açısından olmak üzere 5 kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.3.3.1 Derse Devam Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersine öğretmen adaylarının tamamının devam ettiği anlaşılmıştır. Katılımcılardan biri, devam konusunda bazı sorunların olduğunu ifade ederken diğer katılımcılar ise bu konuda bir sorun görmediklerini belirtmişlerdir.

Derse devam sürecinde sorun yaşandığını ifade eden katılımcı; devamın önemsenmediğini, MEBBİS uygulamasının olmasına rağmen bunun devamı sağlama konusunda yeterince etkisinin olmadığını ve öğretmen adaylarının dersi tamamlama saatlerinin farklılaşabildiğini ifade etmiştir. Devam konusunda sorun yaşamadıklarını belirten katılımcılar ise, hocaların öğretmenlik uygulaması dersinde devam konusunda daha duyarlı olduğu ve devamın sıkı takip edildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Devam çok önemsenmiyor bence. MEBBİS geldi devam konusu daha ciddiye alınacak diye bir söylenti vardı ama bunun doğru olmadığını fark ettik... Kimi 2 saat derse girerken, kimi 6 saate derse girebiliyor bu ciddi bir sorun bence (ÖA4).”

“Öğretmenlik uygulamasında hiçbir sorun yaşamadım. Burada hocalar biraz daha duyarlılar devam konusuna ben de zaten okula gitmeyi seven biriyim. Devamımı sağladım. Bu derste devam süreci oldukça verimliydi benim açımdan (ÖA3).”

“Devam bu derste daha sıkı. Biz 6 saatin altısına da giriyoruz mesela. Mesela 2 hafta devamsızlık hakkımız var, onu dahi kullanmayın diyorlar bize... Okul deneyimine gitmeyenler bile derse devam ediyor (ÖA5).”

“... Benim açımdan süreçte devam anlamında bir sorun olmadı. Devama önem verdim hep. Uygulama öğretmeni de iyiydi bu konuda (ÖA2).”

4.3.3.2 Sorumluluklar Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersi devam sürecine ilişkin öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin sorumluluklarını yerine getirme durumu ile ilgili katılımcıların çoğunluğu derse devam konusunda uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının sorumluluklarını yerine getirdiğini ifade ederken sadece bir katılımcı getirilmediğini belirtmiştir. Bu hususta katılımcı; öğretmen adayının takibini sağlamada kullanılan imza işleminin suiistimal edilebildiği ve bu nedenle sorumlulukların yerine getirilmediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan biri ise imza

konusuna dikkat çekerek bu konuda yaşanacak suiistimali önlemek için öğretmen adaylarının hem öğretmenin imza çizelgesini hem de okul yöneticilerinin odasında yer alan imza çizelgesini imzaladıklarını ifadeyle sorumlulukların sağlandığına dikkat çekmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... İmza olayı özellikle suiistimal edilebiliyor. Derse takibin sağlanması konusunda ben hocaların sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünmüyorum... (ÖA4).”

“... Hem öğretmenin dosyasına imza attık, hem de yöneticinin odasında yer alan dosyaya imza attık mesela. Devam konusunda çok suiistimal olunca onlar da öyle yapmış. Arkadaşlarımız hoca ile samimi olup derse gelmeyebiliyor. Bunun önüne geçmek için yapılmış. Bu konuda sorumluluklar yerine getirildi. Her hafta bunlara düzenli şekilde özen gösterdi (ÖA1). “

“... Özellikle öğretmenimden çok memnunum. Hani bizi derste istememezlik yok devam konusunda. Öyle gelmeseniz de olur durumu yok. İmzalar gayet iyi bir şekilde kontrol ediliyor. Sorumluluğunu sağlıyor bana göre (ÖA6).”

4.3.3.3 Etkinlikler Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin takibi konusunda görüşler incelendiğinde, katılımcıların süreçte etkinlik gerçekleştirenler (2 katılımcı) ve gerçekleştirilmeyenler (4 katılımcı) şeklinde ikiye ayrıldığı görülmüştür. Etkinlik gerçekleştiren katılımcılar; okula haftalık ders planlarının götürülerek öğretmenin ders anlatımları ile ilgili not aldıklarını ve bunları belirli aralıklarla öğretim elemanlarına teslim ettiklerini belirtmişler ancak etkinlikler kapsamlı olduğundan bunların haftalık olarak gerçekleştirilmesinin zor olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmen adayları ayrıca, uygulama öğretmenlerinin etkinliklerin takibi konusunda yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan bu süreçte etkinlik gerçekleştirilmeyen katılımcılar ise; sadece ders anlatımları yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bu dönemde yapmam gereken etkinlikler var biliyorum ancak sadece birkaçını yaptım. Aslında her hafta bunları yapardım ben ama etkinlikler çok kapsamlı. Mesela bir öğretim programının incelenmesi ve rapor dilmesi diye etkinlik var. Yani bir öğretim programı çok kapsamlı bir şey. Ben bunu bir haftada nasıl inceleyebilirim. Bunlar gibi 13 etkinlik var. Bunlar haftalık yapılamaz hocam. Çok kapsamlı. Yani danışman [öğretim elemanı] da haftalık takip etmiyor. Zaten hocamız da haftalık yapın getirin bana demiyor. Dönem sonunda getirin diyor. ... Öğretmenlerin etkinlikler konusunda bir şey konuşmadık, bir şeyleri olmadı bize (ÖA6).”

“Öğretmenlik uygulamasında okulda herhangi bir etkinlik yapmıyoruz. Ders anlatımları sağlıyoruz, 2 kez ders anlattık. Ders anlatmadığımız zamanlarda dersi dinliyoruz bir şey yapmıyoruz (ÖA1).”

“Ders anlatma haricinde bir çalışma yapmadık bu derste... Bizim 3 kez ders anlatma zorunluluğumuz var onu önemsiyor hocalar (ÖA5).”

“Öğretmenlik uygulaması dersinde bir etkinlik gerçekleştirmedik. Biz uygulamada sadece ders anlatıyoruz. Uygulama sadece ders anlatımları üzerinden işliyor... Hocalar da öyle bir talepte bulunmadı bize (ÖA3).”

4.3.3.4 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde dosya düzenlemelerinin takip sürecindeki yerine ilişkin okul deneyimi dersi ile benzer olarak 6 katılımcının 2'si dosyaların süreçteki faaliyetlerin takibinde gerekli olduğu şeklinde olumlu cevaplar verirken diğer katılımcılar dosyaların gerekli olmadığını ifade edip konuya yönelik olumsuz cevaplar vermişlerdir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; dosyaların iyi düşünülmüş ve önemli bir uygulama olduğunu, takip sürecini daha sağlıklı hale getirdiğini, öğretmen adaylarının dosyalar sayesinde kendi gelişimlerini izleyebileceklerini ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; dosyalardaki etkinliklerin zamanında yapılmadığını, uygulama öğretmenlerinin dosyaları formalite olarak gördüğünden bunları incelemediklerini belirtmişler, bu durumun da öğretmen adaylarını dosyaya konulması gereken çalışmalarını başkalarından almaya ittiğini dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Ben etkinliklerin takibinde dosyaları kesinlikle önemli görüyorum. İyi şekilde düşünölmüş ve bu dersler için gerekli. Takip sürecini daha sağlıklı bir hale getirdiğine inanıyorum... Ama öğretmenlik uygulamasında dosya hazırlanmadı. Ancak yine de ben önemli görüyorum (ÖA1).”

“Biz öğretmenlik uygulamasında etkinlik yapmadık ancak takibi sağlamada yeri var evet. Kesinlikle fayda sağlıyor aday kendini de takip edebiliyor gelişimini izleyebiliyor dosya sayesinde (ÖA5).”

“Hayır, takip açısından yeri yok. Hani etkinliğin 5. hafta yapıldığını yazan etkinlik o hafta gerçekleştirdi anlamına gelmiyor... Dosyalar haftalık hocalar tarafından takip de edilmezse hiç yeri olmuyor (ÖA6).”

“Hayır, dosyalar üzerinden bir takip sağlamak söz konusu değil. Çoğu zaman başkalarından alınıyor çalışmalar (ÖA4).”

“Ben dosyaların öğretmenlik uygulamasında da okul deneyiminde de gerekli olmadığını düşünmüyorum. Çünkü emin olun hocam bunu kimse yapmıyor. Yani bunları hakkıyla yapan 1000 kişiden 5 kişidir. Çünkü takip edilmiyor... Zaten öğretmenler de bunları formalite görüyor. Bu yüzden incelemiyorlar. Öğrenciler de bunları başkalarından dolduruyor... (ÖA3).”

4.3.3.5 Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Takip Sürecine İlişkin Eksik

Görölen Noktalar ve Öneriler

Öğretmenlik uygulaması dersinin takip sürecinde öğretmen adaylarının özellikle etkinliklerin takibi konusunda bir takım eksiklikler gördüğü anlaşılmıştır. Bazı katılımcılar; öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarının derslere girme dışında görevlerinin de bulunduğunu fakat bunun gerçekleştirilmediğini ifade ile sadece derslere girilmesinin kendilerini derse devam konusunda olumsuz etkilediğini, bazı katılımcılar ise; çalışmaların takibinin yeterince gerçekleştirilmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca 1 katılımcının derse devam açısından takibin uygulama öğretmenleri tarafından yeterince yapılmadığından bu işlemin uygulama

öğretmenlerinin değil okul yönetimince yapılmasını dile getirdiği görülmüştür. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Öğretmen adayları idari işler hakkında bir faaliyet yürütmüyor mesela. Bence bu derste bunun sağlanmaması bir eksiklik (ÖA1).”

“... 6 saate de girmemiz isteniyor. Derslere. Ancak öğretmen adayı okul yönetimine de yardım edebiliyor, idari işler için. Bunlar hiç yapılmıyor. 6 saate girmemiz isteniyor ve etkinlik gibi şeyler de yapmayınca pasif duruma düşüyoruz ve derse gelmek istemiyoruz. Arkadaşların çoğu bu nedenle derse gelmeyebiliyor (ÖA5).”

“Örneğin şunu söyleyebilirim. Çalışmalarımı hazırlamasam eminin kimse neden bunları hazırlamadın diye sormaz. Ben mesela hocanın anlatışını değerlendiriyorum. Ama belki de dersi dinlemedim. Başka bir zamanda yazdım götürdüm. Kaba bir tabir olacak ama salladım belki de. İncelenmiyor açıkçası. Ben önemsedğim için yapıyorum... (ÖA2).”

“Çalışmalar haftalık takip edilmiyor. Ders anlatımı haricinde görevlerimiz var kılavuza göre ama bunlar hem bilinmiyor hem yerine getirmemize izin verilmiyor. Sürekli derse giriyoruz ve sıkılıyoruz açıkçası (ÖA6).”

“... Devamın takibini uygulama öğretmeni yapamıyor. Bunları okul yönetimi yapabilir (ÖA4).”

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.4.1 Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersi değerlendirme yöntemine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri; mevcut değerlendirme yöntemi, dosya düzenlemeleri, değerlendirme kriterleri ve MEBBİS açısından olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.4.1.1 Mevcut Değerlendirme Yöntemi Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin mevcut değerlendirme yöntemine ilişkin öğretim elemanın 3'ü uygulanmakta olan mevcut değerlendirme yöntemini yetersiz bulduğunu ifade ederek olumsuz görüş bildirirken diğer katılımcıların değerlendirme yöntemini yeterli bulup olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar mevcut değerlendirme formunun eskisine oranla daha iyi olduğunu ancak yine de öğretmen adaylarının performanslarını ölçmede eksik kaldığını, mevcut sistemde adayları izlemek ve değerlendirmek için gerekli sürenin yetersiz olduğunu ve uygulama öğretmenleri ile öğretim elemanları arasında tam bir koordinasyon sağlanamadığını belirtmişlerdir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar ise bu dersler ile ilgili kılavuz ve yönetmeliklerin değerlendirme için yeterli olduğunu, değerlendirme formunun dersin amacına uygun olduğunu, mevcut sistemde uygulanan öğretim elemanı ile uygulama öğretmenin değerlendirme notunu birlikte oluşturmasının ve not yüzdesinde uygulama öğretmenin ağırlıkta olmasının uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Form eskisine oranla iyi sayılır... Adayların performansını değerlendirmede izleme süresi yetersiz, biz okula her zaman gidemiyoruz, bu durumda onların performanslarını orada [uygulama okulu] izlemeyi zorlaştırıyor... Bu da onların performanslarının tam olarak değerlendirmesini etkiliyor tabi (ÖE3).”

“Mevcut sistem çok yeterli olmuyor... Yani mevcut sistemde hocalar arasında kopukluk oluyor, değerlendirme sürecine yansıyor bu (ÖE4).”

“Yani şöyle; bu ders için mevcut sistem işte üniversite yönetmeliği, bakanlık yönetmeliği gibi kılavuzlar bu ders için uygun bir değerlendirme sistemi oluşturmuş. İlk baş için bu değerlendirme yöntemi gayet uygun bunların haricinde başka kriterler de var tabi. İlgili değerlendirme formu konuya uygun hazırlanmış. Bu form bana yol haritası olabiliyor. Gerekli yerleri işaretliyorum bu formda (ÖE1).”

“... Yani benim görüşüm, öğretmenin görüşü ile değerlendirme yapılması en doğru olan yaklaşım. Ayrıca bazı hocalar uygulama

öğretmenin değerlendirme yüzdesinin fazla olmasını eleştirebiliyor. Ancak en doğrusu bu. Onlar süreçte beraberler. Bu bakımdan bu da güzel düşünülmüş, not ağırlığının onlarda fazla olması. Yani uygulamadaki güzel işliyor. Yani mevcut değerlendirme sistemini uygun buluyorum (ÖE2).”

4.4.1.2 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecindeki yerine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun değerlendirme sürecinde dosyaları gerekli gördüğü, 1 katılımcının da görmediği anlaşılmıştır. Dosyaları değerlendirme sürecinde gerekli gören katılımcılar; buradaki etkinliklerin öğretmen adayları için gerekli olduğunu, onların tecrübe kazanmasını sağladığını ve çalışmaların gerçekleşip gerçekleştirilmediğinin bu sayede görülebildiğini ifade ederken dosyaları gerekli görmeyen katılımcılar; öğretmen adaylarının iyi bir şekilde takip edilemediğinden dosyalarda gerçekleştirilmeyen çalışmaların bulunabileceğini, iyi dosya hazırlamanın etkinliklerin yerine getirildiği anlamına gelmediğini, bu nedenle değerlendirme sürecinde dosyaların önemli olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Dosyalarda yapılması gereken şeyler zaten onlara tecrübe kazandırıyor bu da değerlendirme de bir yeri olduğunu ve bu dosyalara önem verilmesi gerektiğini gösteriyor. Değerlendirme yöntemi içinde dosyalar olmalı (ÖE1).”

“Ben değerlendirmede bu dosyaları dikkate alıyorum. Okul deneyiminden daha ciddi oluyor burada dosyalar. Tam mesleklerinde gerekli olacak şeyleri istiyorum ve tek tek bakıyorum ve değerlendiriyorum (ÖE4).”

“... Adaylar yeterince takip edilemiyor. Adaylar o zaman ne yapıyor, yapmadıkları şeyleri ne varsa dosyaya koyuyor, bize getiriyor. Sen şimdi bu dosyalara nasıl riayet edeceksin? ... Yani öğrencinin bana çok mükemmel bir dosya getirmesi öğrencinin o işi iyi yaptığı anlamına gelmiyor. Etkinliklerini, görevlerini yerine getirdiği anlamına gelmiyor

bir şekilde onu temin ediyor. Zaten ben dosyaları değerlendirmede gerekli olduğunu düşünmüyorum. Saydığım nedenlerden. (ÖE2)”

4.4.1.3 Değerlendirme Kriterleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde çoğunlukla kişiden kişiye değişen ve farklı öncelikteki kriterlerin dikkate alındığı görülmüştür. Öğretim elemanlarının değerlendirmede ilk olarak uygulama okulunda öğretmen adayının anlattığı derse, yani öğretim elemanının izlediği dersteki performansa önem verdiği, kılık-kıyafete özene ise en az dikkat ettiği anlaşılmıştır. Konuya ilişkin görüşlerin 5 grupta toplandığı belirlenmiştir. Bunların ne olduğuna bakıldığında; “*öğrencinin dersteki performansı*”, “*derse devam*”, “*dosya düzenlemeleri/etkinlik raporları*”, “*uygulama öğretmeninin öğretmen adayı hakkındaki görüşleri*” ve “*kılık-kıyafete özen*” şeklinde kriterler olduğu görülmüştür. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Öğretmen adaylarının değerlendirilmesinde benim için birinci öncelik anlattığı ders tabi. Ders içinde de kriterlerim var. Öncelikle öğretmenlik uygulaması dersinde alanında [alan bilgisi] iyi olması... İkincisi formasyonla ilgili öğretmenlik becerileriyle ilgili kullanılması gereken materyalleri kullandı mı yöntem teknik kullandı mı ben öğrencilerime diyorum [konu anlatırken] yakın hedefin uzak hedefin var yakın hedefin o dersi çocuğa en doğru şekilde aktarabilmek uzak hedefin tarih sevgisi mi olur coğrafya mı olur konu neyse çocukta onu uyandırabilmek ikinci olarak bunların üzerinde duruyorum. Onun dışında üçüncü olarak okullarda şimdi serbest kıyafet var ama bakıyorum kıyafetine düzgün gelmiş mi? Notu oluşturmada bunlar benim için önemli benim için (ÖE1).”

“İlk etapta dinleme. Gidip okulda dersi dinliyorum. Not vermede yüzde 60, yüzde 70 bu etkili olur uygulamada. Sonra da staj dosyasına bakıyorum bu da yüzde30 etkili oluyor... (ÖE3).”

“İlk, dersteki performansına bakıyorum. Öğrencinin dersini izliyorum çok güzel anlattı mı potansiyeli var mı? Ya da çok iyi değildi beceremiyor bu işi diyebiliyorsun... Uygulama öğretmenin görüşü

benim için çok önemli, ona sormadan karar vermiyorum. Çünkü onlarla en fazla zaman geçiren onlar. Görüşleri benim için bir kriter. 2. devam-devamsızlık durumu. Bunlara bakıyorum (ÖE4).”

4.4.1.4 MEBBİS Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin MEBBİS üzerinden değerlendirmesine yönelik öğretim elemanlarının çoğunluğu olumlu yönde görüş bildirirken diğer katılımcılar ise MEBBİS'in uygulanma sürecinde çeşitli sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; bu sistemde öğretim elemanlarının kendilerine ait bir hesaplarının olmamasının değerlendirmede uygulama öğretmenleriyle birlikte karar verilmesini sağladığını, gerekli verilerin sisteme haftalık girilmesinden dolayı takip anlamında önemli olduğunu, süreci olumlu etkilediğini ve değerlendirmeleri daha kontrol edilebilir hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; gerekli verilerin sisteme girilmesinde öğretim elemanlarının sorumlu davranmadığını, değerlendirmelerin vicdani kararlar ön planda tutularak yapıldığını, yani bu konuda objektif davranılmadığını, sistemde yer alan değerlendirme formunda nicel verilerin ön planda tutulduğunu, bu durumun da öğretmen adayları hakkında istenilen doğrultuda değerlendirilme yapılmasını engellediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Değerlendirme yöntemi içinde MEBBİS'in olması güzel... Not vermede keyfi uygulamayı öğretim elemanları için biraz olsun ortadan kalkıyor bana göre. Ben nasıl yapıyorum. Öğretmenle birlikte oturuyoruz sistemin başına o notlarını almış öğrenciyle ilgili, ben notlarımı aldım. Birlikte bir değerlendirme yapıyoruz. MEBBİS'den önce nasıldı? Yine bu şekilde uygulayan vardır hoca notu veriyor gönderiyor. Buna neden dikkat etmediniz veya bunu niye dikkate aldınız bilinmiyor ama şimdi bu sistemde orada konuşuyoruz... Bilgilerin üzerinde oynama durumunu azaltıyor. Çocuk ne istendiğini yani sistemin [MEBBİS] katılığını biliyor devam anlamında fayda sağlıyor değerlendirme de zaten form var, bölümleri var onun çocuğu akademik olarak değerlendiriyorsun... Öğretmen her hafta onu [gerekli bilgileri] giriyor. Her öğrenci için her hafta giriyor. O yüzden hafta

hafta girip değerlendirme sağladıkları için de uygun buluyorum (ÖE1).”

“MEBBİS iyi bir sistem bu derste ama ben şu haliyle MEBBİS’deki verilerin özellikle öğretmen atamalarında dahi kullanılmasının doğru olduğunu düşünmüyorum. Çünkü çok objektif olunamıyor bu konularda, siz de gördünüz. Not verme bir sisteme göre değil, daha çok vicdani boyut ön plana çıkıyor. Objektif davranma konusunda hala sıkıntılarımız var. Şurada [değerlendirme formunda] verdiğimiz 3,2,1 gibi notların işte ne kadar sağlıklı olduğu ortada. Az önce bahsettik öğrenci orada ders esnasında tir tir titiyor sınıfın karşısında. Ben bazı özellikleri ön plana çıkararak notu oluşturuyorum ama sadece nicel verilerden oluşan bir değerlendirme sunuyor bu sistem. Nitel verileri de hesaba katmamız gerekiyor bence. Benim danışmanlığında bulunan 6 öğrenci hakkında en azından bir fikrimi ifade etmemi, bu öğrencilerin genel tutumu hakkında değerlendirme yapabileceğim bir formatta, onu da sorgulayan bir değerlendirme sistemi en sağlıklı olacaktır (ÖE5).”

4.4.2 Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersi

Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersi değerlendirme yöntemine ilişkin uygulama öğretmenlerinin görüşleri; mevcut değerlendirme yöntemi, dosya düzenlemeleri, değerlendirme kriterleri ve MEBBİS açısından olmak üzere 4 farklı kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.4.2.1 Mevcut Değerlendirme Yöntemi Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin mevcut değerlendirme yöntemini, sadece 1 uygulama öğretmeni yeterli bulurken diğer katılımcılar yetersiz bulmuştur. Öğretmenlik uygulaması değerlendirme yöntemini yeterli bulan katılımcı değerlendirmelerin hem uygulama öğretmeni hem de öğretim elemanı tarafından gerçekleştirilmesinin uygun olduğunu ve değerlendirme formlarının ders amaçlarına göre hazırlandığını ifade etmiştir. Değerlendirme yöntemini yetersiz bulan katılımcılar özellikle iki konu hakkında sorun gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda bir grup katılımcı; resmiyette belirtilen değerlendirme kriterleri ile

uygulamadakiler arasında fark olduğunu ifade ederken diğer katılımcılar değerlendirme formunun ayrıntılı olduğu yönünde görüş bildirmiştir. 1 katılımcı da değerlendirme formuyla ilgili olarak konuya farklı bir açıdan yaklaşmış, uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının ayrı becerileri ölçen farklı formlar kullanması gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Şey, olumlu değerlendiriyorum. Sadece bizim değerlendirmelerimize göre değil mesela. Öğretim elemanının da değerlendirmesi ile adayın değerlendirilmesi güzel, uygun. Ayrıca burada ana şey form [değerlendirme formu] oluyor. Ben bu formun olmasını önemsiyorum. Ben formu da uygun buluyorum. Ders amacına göre hazırlanmış. Bence bunlar yeterlidir zaten (UÖ6).”

“... Ancak mevcut sistemde ben yönetmeliği okuduğumda 24 saat ders anlatması gerektiği yazıyor. Ben bunların [öğretmen adayı] hepsi ders anlatırsa kendim ders işleyemem. Diğer taraftan ben öğrenci bu kadar dersi anlatmazsa onu nasıl gözlemleyeceğim nasıl değerlendireceğim. Uygun bulmuyorum. Mevzuatla gerçek arasında uyumsuzluk var (UÖ5).”

“Bu durum için şu söylenebilir; değerlendirme ölçeğinde yazarlarla bizim öğrencilerden beklediklerimiz arasında farklar var bir kere. Bence zaten ölçek bu ders için uygun değil. Teferruatlı. Nedenleri şöyle; biz adaylardan buraya gelmesini öğretmenlik deneyimi kazanmasını birkaç kez de uygulama yapmasını istiyoruz. Sistem bu. Ama ölçeğe bakıyorsunuz alakasız şeyler. Biz onlara da mecburen cevap vermek zorunda kalıyoruz. Ben uygulamadaki ölçeğin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. (UÖ3).”

“Eksik buluyorum mevcut yöntemi, değerlendirme formu özellikle çok ayrıntı içeriyor. İşte derste şu nu yaptı mı bunu yaptı mı? İğneden ipliğe her şeyi forma yazmışlar... Hele bir de hocası onu 1 derste dinleyerek o değerlendirme yapıyor. Hadi biz belki 2, 3 defa izleyebiliyoruz o tek derste izliyor ama onlarda da bizim değerlendirme şeylerimizin,

formlarımızın aynısı var. Bence ayrı şeyleri ölçen formlar olmalı. Yani bu şekilde ben uygun görmüyorum (UÖ2).”

4.4.2.2 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretmenlerinin 5’i dosya düzenlemelerini değerlendirme sürecinde gerekli görmediklerini ifade ederken, 1 katılımcı gerekli bulunduğunu belirtmiştir. Konuya olumlu yaklaşan katılımcı dosyaların öğretmen adaylarının işine yaradığını düşündüğünü; günlük plan, yıllık plan gibi bazı belgelerin dosyada olmasını istediğini ve dosyaları değerlendirmede kısmen de olsa hesaba kattığını ifade etmiştir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; dosya düzenlemelerinin portfolyo değerlendirme olduğunu ve bu tarz değerlendirmelerin hakkıyla yapılamadığını, dosyaların değerlendirilmesinde net puan gösterge çizelgelerinin olmaması ve dosyalarda istenilen çalışmaların bir standart oluşturulmamasından dolayı keyfi puanlar verildiğini, bunun da değerlendirmeleri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Ama öğretmenlik uygulamasında ben dosyaya dikkat ediyorum. Özellikle işlerine yarayacağını ve önemli olduğu düşündüğüm günlük plan, yıllık plan, izinler gibi şeylerin o dosyada olması gerektiğini onlara belirtiyorum. Değerlendirmede hesaba katıyorum. Bu kısmen çok az da olsa nota yansıyor (UÖ4).”

“... Önemli görmüyorum. Bana dosya gelirse ben bakıyorum, ayrıntılı bir değerlendirme olmuyor... (UÖ1).”

“Ya bana gereksiz geliyor. Biz, performans değerlendirme, ee şey portfolyo değerlendirme var biliyorsunuz. Bu iş biraz ona giriyor. Biz bu işi hakkıyla yapamıyoruz. Bu tür değerlendirmelerde keyfi kalınıyor. Çünkü net bir puan skalanız yok, dosyada istenen şeyler standart değil. Hocadan hocaya değişiyor... Öğrenci tamamen hocanın hakkaniyetine bırakılmış. Bu nedenle de keyfi değerlendirmeler oluyor, sağlıklı olmuyor. Değerlendirmede ben çok gerekli görmüyorum (UÖ6).”

“Ben dosyaların değerlendirmede benim açımdan bir yerinin olduğunu düşünmüyorum. Bakmıyorum açıkçası (UÖ2).”

“Dosyaların bence öyle önemli bir özelliği yok çoğu zaman bakmıyorum bile. Hani değerlendirmede de olması gerektiğini düşünmüyorum (UÖ5).”

4.4.2.3 Değerlendirilme Kriterleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde uygulama öğretmenlerinin çoğunlukla öğretmen adaylarının derse devamına öncelik verdikleri, ders anlatımındaki yöntem-teknik kullanımına, okul içindeki davranış ve uyumuna en az dikkat ettikleri görülmüştür. Ayrıca değerlendirmelerde bir standart olmayıp kriterlerinin kişiden kişiye değiştii anlaşılmıştır. Konuya ilişkin görüşlerinin 8 ayrı grupta toplandığı görülmüştür. Bunların ne olduğuna bakıldığında; “*derse devam*” “*değerlendirme formundaki kriterlere uyma*”, “*derse hazırlıklı gelme/ders anlatımındaki başarı*”, “*ilgi/istek/çaba*”, “*iletişim*”, “*sorumluluk*” gibi kriterlerin öncelikli olduğu, “*derste yöntem-teknik kullanımı*” ve “*okul içindeki davranış ve uyum*” kriterlerine daha az dikkat edildiği anlaşılmıştır. 2 katılımcı ise öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencileri not ile sınırlamama, onları etkilememe, not konusunda sorumluluğu öğretim elemanında görme ve verilen değerlendirme notunu bir ölçü olarak görmeme gibi nedenlerden yüksek notlar verdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Derse devamı, ilgisi, isteği, sorumluluğu taşıması, burada ders anlatırken çalışmış olarak hazırlanmış olarak gelmesi ve dersteki gayreti. Bunlar varsa ben zaten değerlendirme notunu yüksek veriyorum. Ben benim notumla onları sınırlamak istemiyorum. Ben not konusunda asıl etkiyi oradaki hocalarında görüyorum... Yani yüksek not veriyorum samimi olmak gerekirse. Bu konuda ben onları etkilemek istemiyorum. Burada not onları zaten ölçmüyor, yüzeysel değerlendirmeler yapıyor (UÖ1).”

“Devamsızlık, ders anlatımındaki başarısı, öğrenciye yaklaşımı benim izlediğim yol bu, bunlara bakıyorum. Genelde yüksek not veriyorum. Not benim için bir ölçü değil özellikle bu derslerde (UÖ3).”

“İlk baktığım şey adayların dersini izleyebilmek. Yani değerlendirme formu, sistemdeki ilk ona bakıyorum, notun asıl bölümü o. Form tamamen sağlıklı olmasa da yönlendiriyor en azından. Devam durumu, okul içindeki davranış ve uyumu (UÖ5).”

“Öncelikli dikkat ettiğim geldikleri dersteki hazırlıkları, derste en az bir yöntem veya teknik kullanması, iletişimi ve öğrenci ile ilgili kendi gözlemlerim. Buraya bu işi öğrenmek için mi gelmiş yoksa zorunlu olduğundan mı? Bunlara bakarak değerlendiriyorum (UÖ4).”

4.4.2.4 MEBBİS Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi sürecinde MEBBİS uygulamasına ilişkin olarak uygulama öğretmenlerinin çoğu MEBBİS üzerinden değerlendirme yapılmasına yönelik olumlu görüş bildirirken az sayıdaki katılımcının olumsuz görüş bildirdiği görülmüştür. Konuya olumlu yaklaşan katılımcılar; MEBBİS’ in öğrencilerin devam konusunu eskiye oranla olumlu yönde etkileyip gerçek dışı uygulamaları engellediğini, gerekli bilgilerin kalıcılığını sağladığını, keyfi değerlendirmeleri azalttığını ve bunların da değerlendirmeleri olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Konuya olumsuz yaklaşan katılımcılar ise; MEBBİS olmadan da normalde aynı değerlendirmelerin yapıldığını, sistem üzerinde yer alan değerlendirme formunda işaretlenmesi gereken oldukça fazla madde bulunduğunu, bu nedenle genel değerlendirmeler yapılarak sistemde yer alan formdaki en yüksek değerlendirme ibaresi olan “iyi yetişmiş” seçeneğinin işaretlediğini ve MEBBİS’ in kendilerine artı bir iş yükü getirdiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bu güzel bir şey aslında. Şöyle; bundan önce ahbap dost ilişkisi ile öğrenciler hiç uğramadan [okula gelmeden] dersi geçtiklerini hatırlıyorum. Ama bu haftalık olarak hem devam-devamsızlığı hem öğrencinin haftalık performansını değerlendirdiğim bir sitem. Bu kakımdan üçkâğıdın önüne geçiyor ve ben destekliyorum... Değerlendirme açısından uygun buluyorum (UÖ4).”

“Güzel bir uygulama ve olması gereken. Çünkü bu kalıcılığı artırıyor. Hocaların keyfi davranmasını azaltıyor. Önceden rasgele notlar

verilebiliyordu. Şimdi bu sistem bunu düzeltmese bile not verirken düşünüyoruz, yanlış yapmamaya çalışıyoruz (UÖ6).”

“MEBBİS üzerinden değerlendirme bu bilgiye ulaşmak isteyenlerin bunları görmelerini sağlıyor doğru. Ben bu sistemi ilk duyduğumdan beri destekliyorum, uygun buluyorum (UÖ3).”

“Bu konu daha kalıcı olsun, herkes ilgili herkes görsün diye mi yapıldı bu bilmiyorum. Bu sistemdeki şeyler zaten daha önce elle yaptığımız şeylerdi. MEBBİS olmasaydı da ben zaten normalde de aynı değerlendirmemi yapıyordum. Hiç fark etmedi. Bir önemi olmuyor benim için. Artı bizim iş yükümüzü arttırıyor (UÖ1).”

“Bunu doğru bulmuyorum. Angaryası çok fazla. Bu sistem bence önemli bir yük. Çünkü buraya haftalık bir sürü şey girmek durumundasınız. Değerlendirme formuna bir sürü şey işaretliyorsunuz. Ben ne yapmak zorunda kalıyorum o zaman, bunun çok fazla yük getirdiğini düşünüyorum. O zaman genel değerlendirmeler yapıyorum, iyi yetişmiş işaretle gitsin diyorum (UÖ5).”

4.4.3 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin

Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersi değerlendirme yöntemine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri; mevcut değerlendirme yöntemi, akademik performanslar, dosya düzenlemeleri ve değerlendirme yönteminde eksik görülen noktalar ve öneriler olmak üzere 4 kategoride ele alınarak konuların her biri ilgili kategori altında değerlendirilmiştir.

4.4.3.1 Mevcut Değerlendirme Yöntemi Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinin mevcut değerlendirme yöntemini öğretmen adaylarının tümünün yetersiz bulduğu görülmüştür. Konuyla ilgili bazı katılımcılar; öğretmen adaylarının değerlendirme açısından tek derste dinlendiği ve bu sayının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise gerçekleştirilemeyecek etkinliklerin bulunup bu etkinliklerin sürece bir şey katmadığını ancak bazı hocalar tarafından değerlendirmede gerekli görüldüğünü, uygulama öğretmenlerinin

değerlendirme yüzdesinin öğretim elemanlarından fazla olmasının doğru olmadığını, mevcut sistemin başarıyı yeterince ayırt edemediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“... Değerlendirme yönteminin değiştirilmesi lazım bence. Yani bir dosya isteniyor bir de ders dinleniyor hatta tek ders dinleniyor... Etkinlikler konusunda sorun var. Etkinliklerin tamamı gerçekleştirilemiyor. Mesela okuldaki sosyal faaliyetlerle ilgili bir çalışma etkinliği var. Ama benim okulda sosyal faaliyetle katılmam mümkün değil. Ama ben bunu yapmışım gibi yazmak zorunda kalmıştım. Bazı etkinliklerin bize faydası yok. Bence sitem yanlış (ÖA2).”

“Hocanın sürekli geride kalma [müfredatı yetiştirememe] problemi var. Örneğin ders anlatmak isteyince sorun oluyor. Yani 2,3 ders anlatabilsek ne ala. Değerlendirme için ders sayısı çok az... Madem bu dersin amacı öğretmenlik becerisi kazandırmak, öğretmenlik becerisini değerlendirmede bu sistem yeterli değil, olmuyor yani (ÖA5).”

“Bence uygun bir değerlendirme yöntemi değil. İzlenen ders sayısı yetersiz bu sistemde... Etkinlikler sürece bir şey katmıyor ama bazı hocalar etkinlikleri değerlendirmede hesaba katıyor... Uygulama öğretmenlerinin değerlendirme oranının fazla olması doğru değil (ÖA3).”

“Çok sağlıklı bir değerlendirme yöntemi değil. Not konusunda bizim için yüksek notlar veriyor. Bu sistem bir kere şunu ölçmüyor o belli kim biliyor kim bilmiyor. Kimden öğretmen olur kimden olmaz. Bunları ölçen bir yöntem değil. Bunu neden söylüyorsun diyeceksiniz. Hocam 1 dönem okula gidiyoruz, 40 dakika hoca bizi dinliyor... Normal bir derste bir sınıf bir dersten 90, 100 alamaz ama bu derslerde alınabiliyor (ÖA1).”

4.4.3.2 Akademik Performanslar Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersi değerlendirme yönteminin öğretmen adaylarının süreç içindeki akademik performanslarını ne kadar yansıttığına ilişkin tüm katılımcıların konuya olumsuz yaklaşarak öğretmenlik uygulaması değerlendirme yönteminin süreçteki performansları yeterince ölçmediğini ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılar değerlendirme amacıyla dinlenen ders sayısının yetersiz olduğunu ve bu derste puanların performanslara bakılmaksızın yüksek verildiğini dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre performanslara bakılmadan herkese benzer puanlar veriliyor ve yüksek puanlar veriliyor. Bunda tabii ders sayısının yetersiz olması da var. O yüzden ders sayısı artarsa, öğretim elemanının olmadığı derslerde öğretmenler aynı bize not verilen derslerdeki gibi dinlerlerse bu bizim performansımız için çok daha iyi olur (ÖA6).”

“Bu değerlendirme sistemi benim performansımı ölçmüyor. Çünkü ders anlattığımız ders sayısı çok az (ÖA5).”

“Hayır, akademik performansı yansıtan bir değerlendirme yöntemi değil bu. Yani mevzuatta yazılan da yeterli değil. Orada 3 kere galiba bizi dinlemeli diyor. Bu süre çok az, bu değerlendirmeler 1 yıl gibi bir dilimi kapsamalı ki bir performanstan söz edelim (ÖA4).”

“Ben insanları ölçen performanslarını doğru şekilde yansıtan bir değerlendirme sistemi olduğunu düşünmüyorum. Puanlar hep yüksek ancak karşılığını ne kadar veriyor o muamma (ÖA1).”

4.4.3.3 Dosya Düzenlemeleri Açısından

Öğretmenlik uygulaması dersinde dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecindeki yerine ilişkin öğretmen adaylarının eşit bir şekilde ikiye ayrıldığı görülmüştür. Bu konuda 3 katılımcı dosyaların öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirme sürecinde gerekli olduğunu ifade ederken diğer 3 katılımcı gerekli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Dosyaları gerekli gören katılımcılar; tüm çalışmaların bu dosyalara bakılarak değerlendirilebildiğini ifade ederken diğer katılımcılar gerekli etkinliklerin çoğunlukla yerine getirilmediğini, mevzuatla ilgili çalışmaların istendiğini ancak

bunların sürece bir katkısının olmadığını bu nedenle de dosyaları değerlendirmede gerekli görmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bizden istenmedi bu dönem ama değerlendirmede yeri var... Değerlendirme için kesinlikle yeri var öğrencinin tüm çalışmalarını görüyoruz çünkü burada... Değerlendirme için bence bu derse çok uygun bir uygulama bu (ÖA1).”

“Dosyalar olmalı çünkü bize yararlı birçok çalışma o dosyalara konuluyor. Ben gerekli görüyorum... Hani ekinkileri haftalık takip etmede çok iyi bir şey sağlamsa da sonuçta tüm etkinlikler dosyada oluyor (ÖA4).”

“Var ve olması gerekiyor dosyalar... (ÖA5).”

“Dosyalar hakkıyla yapılmıyor, gereksiz çalışmalar isteniyor... Ayrıca baştan savma dosyalar hazırlanıyor. Değerlendirmede dosyalar olmayabilir... (ÖA2).”

“Değerlendirmede de yeri yok bana göre. Çünkü etkinlikler yapılmıyor çoğunlukla. Burada mevzuatla ilgili şeyler isteniyor, sayfalarca doküman. O da bence olmasa da olur. Orada yazan şeyleri getirmenin ve bunu değerlendirmenin bir anlamı yok (ÖA3).”

“Bence öğretmenlik uygulamasında dosya olmamalı. Bence değerlendirme de yeri yok. Okul deneyiminde olabilir. Ama burada değerlendirmede bir şeyi yok (ÖA6).”

4.4.3.4 Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Değerlendirme Yöntemine Eksik Görülen Noktalar ve Öneriler

Öğretmenlik uygulaması dersinde, bazı katılımcıların uygulama yapılan ders sayısının yetersiz olduğunu, öncelikle öğretim elemanları ile iletişim içinde bulunmalarından ve uygulama öğretmenlerinin yeterli dönüt sağlanamadıklarından dolayı değerlendirme sürecinde uygulama öğretmenlerinin olmaması gerektiğini ifade ettiği, bazı katılımcılar ise mevcut değerlendirme yönteminin sadece derslerin dinlenmesinden

oluşan tek boyutlu bir değerlendirme sunduğunu ancak öğretmenlik mesleğinin ölçme-değerlendirme, rehberlik gibi farklı boyutlarının da değerlendirilmesi ve ayrıca öğretmenlik uygulaması dersinin eğitim alanında çalışan öğretim elemanlarına verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Uygulama yapılan ders sayısı kesinlikle yetersiz bu sistemde. Bu düzeltilmeli... Normalde kılavuzlarda uygulama öğretmenlerinin dersleri dinleyip bize dönüt vermesi gerektiği yazıyor... Ben uygulama öğretmenlerinin değerlendirme konusunda bir yetkisi olmaması gerekliliğini düşünüyorum. Çünkü onlar öğretim elemanı kadar bile dönüt sağlamıyorlar. Bilgi eksiklikleri var. Güzeldi beğendim gibi şeyler söyleniyor sadece. Bence böyle daha sağlıklı olur... (ÖA4).”

“... Sadece danışman hoca [öğretim elemanı] beni dinleyebilir. Okuldaki öğretmene de gerek yok. Hani onların dinlemesi bizim için bir şey ifade etmiyor. Biz öğretim elemanı ile iletişim halindeyiz... Uygulama için ders sayısı artırılmalı... (ÖA6).”

“Uygulamada değerlendirme yapılan dersler çok az. Hani bunun önüne geçilebilir mi bilmiyorum ama bu düzeltilmeli... (ÖA1).”

“Değerlendirme şu anda tek boyutlu sadece ders dinleniyor. Ama öğretmenliğin rehberlik boyutu var, ölçme değerlendirme ile ilgili boyutu var. Bunlara bakılmıyor. Bence bunların hepsini kapsayacak şekilde değerlendirme yapılmalı. Örneğin bir konuya yönelik sorular yazılabilir, mesela bu program geliştirme ile alakalı, örneğin sınav kâğıtları okunmalı ve hocalar bunları değerlendirmeli neyi doğru yapmış neyi yanlış yapmış. Bunun gibi kapsamlı olmalı değerlendirme (ÖA5).”

“Değerlendirmelerde öğretmenliğin farklı yönleri de ölçülebilir. Sadece ders dinlenmemeli, farklı boyutlara da odaklanılmalı... (ÖA2).”

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularından yola çıkarak sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar

Sosyal bilgiler eğitiminde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve değerlendirme yöntemi boyutlarını öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1 Okul Deneyimi

Görüşme yapılan öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının ifadelerine göre:

1. Okul deneyimi dersine öğretmen adaylarının devam ettiği anlaşılmıştır. Devam süreci ile ilgili öğretim elemanlarının tamamına yakını öğretmen adaylarını dönem başında okullara tanıştırma amaçlı götürdükleri ancak bu görüşmelerin istenilen şekilde verimli olmadığı belirlenmiştir.
2. Okul deneyimi dersinde devam açısından takip sağlamada, hem öğretim elemanlarının hem de uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını yeterince takip etmediği anlaşılmıştır. Ayrıca uygulama öğretmenleri bu konuda daha etkin bir unsur olmasına karşın, ciddi anlamda bir takip gerçekleştirmedikleri için, devam konusunun suiistimal edilebileceği tespit edilmiştir.
3. Okul deneyimi dersinde öğretmen adaylarınca gerçekleştirmesi gereken etkinliklerin takibinin öğretim elemanlarının sorumluluğunda yürütüldüğü, etkinliklerin bir şekilde öğretim elemanları tarafından takip edildiği, incelendiği ve değerlendirildiği anlaşılmıştır.

4. Okul deneyimi dersinde gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin uygulama öğretmenleri tarafından sadece öğretim elemanları ve öğretmen adayları arasında bir faaliyet olarak görüldüğü tespit edilmiştir.

5. Okul deneyimi dersinde uygulama öğretmenlerinin etkinlikler ile ilgili herhangi bir bilgisinin olmadığı tespit edilmiş ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi konusunda herhangi bir sorumluluk hissetmedikleri saptanmıştır. Ayrıca uygulama öğretmenlerinin herhangi bir etkinlik takibi gerçekleştirilmeyerek öğretmen adaylarına dönüt vermedikleri anlaşılmıştır. Bu konuda öğretim elemanları ile uygulama öğretmenleri arasında işbirliği ve iletişim eksikliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6. Okul deneyimi dersindeki faaliyetlerin takibi sürecinde, öğretmen adayları ve uygulama öğretmenleri tarafından dosya düzenlemelerinin gerekli görülmediği ancak öğretim elemanlarınca gerekli görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

7. Okul deneyimi dersinin mevcut değerlendirme yönteminin öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri tarafından yeterli bulunduğu, öğretmen adaylarının tümü tarafından yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

8. Okul deneyimi dersinde tüm katılımcı gruplarının genel olarak değerlendirme yönteminin bir standart oluşturmadığı konusunda görüş birliği içinde oldukları tespit edilmiştir.

9. Okul deneyimi dersinin değerlendirilmesinde dosya düzenlemelerinin öğretim elemanları tarafından gerekli görüldüğü ancak uygulama öğretmenleri tarafından gerekli görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları, bu konuda ikiye ayrılmış olup yarısı dosya düzenlemelerinin değerlendirmede gerekli görürken diğer yarısı gerekli görmediğini belirtmiştir.

10. Okul deneyimi dersinde öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin değerlendirme kriterlerinde bir standardının olmadığı ve değerlendirmelerin kişilere göre değişebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

11. Okul deneyimi dersinde, öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin *derse devam, derse karşı tutum ve iletişim* konularında aynı değerlendirme kriterlere sahip oldukları belirlenmiştir.

12. Okul deneyimi dersi değerlendirme yönteminin öğretim elemanlarına ve uygulama öğretmenlerine not verme konusunda oldukça esneklik sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

13. Okul deneyimi dersinde net değerlendirme kriterlerinin olmamasının yani değerlendirmelerin farklı hocalar tarafından farklı şekilde yapılmasının sıkça dile getirilen problemler olduğu tespit edilmiştir.

14. Öğretim elemanlarının takip süreciyle ilgili yaşadıkları en önemli sorunun okulların uzak olmasından kaynaklandığı ve bu nedenle sürece yeterince dâhil olamadıkları tespit edilmiştir.

15. Okul deneyimi dersi takip sürecinde en fazla dile getirilen sorunun *öğretim elemanlarının okul ortamında yeterince bulunmaması* olduğu görülmüştür. Sürece ilişkin ifade edilen diğer sorunların önemli bir bölümünün ise bu nedenden kaynaklandığı fark edilmiştir. Konuya yönelik önerilerin de yine öğretim elemanlarının okullarda daha fazla bulunmasıyla ilişkili olduğu anlaşılmıştır.

5.1.2 Öğretmenlik Uygulaması

Görüşme yapılan öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının ifadelerine göre:

1. Öğretmenlik uygulaması dersine öğretmen adaylarının devam ettiği görülmüştür. Devam konusunda öğretmen adayları ile dönem başında konuşulduğu ve bu konuda genel itibariyle bir sorunla karşılaşmadığı tespit edilmiştir.

2. Öğretmenlik uygulaması dersi devam sürecine ilişkin öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin sorunluluklarını önemli ölçüde yerine getirdiği anlaşılmıştır.

3. Öğretmenlik uygulaması dersinde, öğretim elemanlarının çoğunun süreç içinde etkinliklerin takibini yapmadıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarınca gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin çoğunlukla gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.

4. Öğretmenlik uygulaması dersinde, uygulama öğretmenlerinin okul deneyimi ile benzer şekilde gerçekleştirilmesi gereken etkinlikler ile ilgili herhangi bir bilgisinin olmadığı, bu nedenle herhangi bir takip sağlamadıkları ve dolayısıyla öğretmen adaylarına dönüt vermedikleri saptanmıştır.
5. Öğretmenlik uygulaması dersinde, öğretmen adaylarınca gerçekleştirmesi gereken etkinlikler ile ilgili bazı öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin etkinlik kapsamında değerlendirilebilecek bir takım faaliyetler yaptıkları anlaşılmıştır.
6. Öğretmenlik uygulaması dersinde, öğretim elemanlarının tamamına yakınının dosya düzenlemelerini öğretmen adaylarının süreçteki faaliyetlerinin takibinde gerekli gördüğü, buna karşın uygulama öğretmenlerinin tamamının gerekli görmediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının çoğunluğunun dosya düzenlemelerini faaliyetlerin takibinde gerekli görmediği tespit edilmiştir.
7. Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde dosya düzenlemelerinin öğretim elemanları tarafından gerekli görüldüğü, ancak uygulama öğretmenleri tarafından gerekli görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları, bu konuda ikiye ayrılmış olup yarısı dosya düzenlemelerinin değerlendirmede gerekli görürken diğer yarısı gerekli görmediğini belirtmiştir.
8. Öğretmenlik uygulaması dersi mevcut değerlendirme yöntemini katılımcıların tamamına yakınının yetersiz bulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının tamamının mevcut değerlendirme yönteminin süreçteki akademik performansları yansıtmadığı yönünde görüş birliği içinde olduğu saptanmıştır.
9. Öğretmenlik uygulaması dersinde öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin değerlendirme kriterlerinde bir standardın olmadığı ve değerlendirmelerin kişilere göre değişebildiği tespit edilmiştir.
10. Öğretmenlik uygulaması dersinde, öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin *derse devam* ve *öğrencinin dersteki performansı* konularında aynı değerlendirme kriterlere sahip oldukları belirlenmiştir.

11. Öğretmenlik uygulaması dersi değerlendirme yönteminin öğretim elemanlarına ve uygulama öğretmenlerine not verme konusunda oldukça esneklik sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

12. Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde MEBBİS uygulamasının öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin tamamına yakını tarafından uygun bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

13. Öğretmenlik uygulaması dersinde, öğretmen adaylarının okullara yeterince uygulama yapamamasının ve değerlendirme amacıyla yapılan ders sayısının yetersizliğinin dile getirilen önemli problemler olduğu saptanmıştır.

5.2 Tartışma

Öğretmenlik, öğrenci gelişimi üzerine odaklanan öğrenme ve öğretme sürecinde çok yönlü yapıya sahip olan bir meslektir. Öğretmenin bu çok yönlü yapısı; planlı bir şekilde öğretim faaliyetlerini gerçekleştirip öğrencilerin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi desteklemesinden gelmektedir (Karakelle, 2005). Ülkemizde öğretmenler eğitim ve öğretim sürecinde bu önemli görevi yerine getirmek için hizmet öncesi eğitim olarak da adlandırılan dört yıllık bir lisans eğitimden geçmektedirler. Öğretmenlik mesleğine yönelik teorik ve uygulamalı dersler ile bilgi ve beceri kazanılan bu dönem, hiç şüphesiz öğretmenlik mesleğini tanıma ve bu yönde mesleki gelişim sağlama adına oldukça önemlidir. Hizmet öncesi öğretmen eğitimi programları Darling- Hammond'un (2006) ifade ettiği gibi; tutarlı öğrenme deneyimleri kazanılmasına ve mesleki uygulamalara olanak veren, performans-portfolio değerlendirme gibi yöntemlerin kullanılabilirdiği ve aynı zamanda kuramsal bilgiler ile uygulamalar arasında bağlantı kuran programlardır. Bu açıdan, ülkemizde öğretmenlerin lisans eğitimlerinde kuram ve uygulamalar arasındaki bu işbirliği önemli ölçüde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile sağlanmaktadır.

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin çeşitli açılardan takibinin sağlanması, öğretmen adaylarının ders amaçları doğrultusunda istenilen yönde süreci tamamlamaları bakımından gerekli bir durumdur. Öğretmen adaylarının bu derslere devamı, ders anlatımları, süreç içinde yapılması beklenen etkinlikleri gerçekleştirmeleri ve sonrasında bu etkinliklerin bir portfolyo dosyası haline getirip

sorumlu kişilere teslim etmeleri, öğretmen adayları hakkında bilgi edinilip değerlendirilebilmeleri için oldukça önemlidir.

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine devam oldukça önemli bir konudur. Çünkü öğretmen adayları, bu dersler sayesinde mesleklerini yakından tanıma fırsatı elde edeceğinden sürece devam bu anlamda oldukça önemlidir. Bu bakımdan öğretmen adaylarının okullarda gerçekleştirilen bu derslere devamı sıkça takip edilmelidir (Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006). Bu araştırmada öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun Yeşilyurt ve Semerci'nin (2011) çalışmasıyla örtüşmediği görülmüştür. Söz konusu çalışmada, öğretmen adaylarının bu süreçte devamsızlık yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada, söz konusu çalışmayla örtüşmeyen bir sonuca ulaşılmasının devam konusunda görevli paydaşların sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Çünkü araştırma sonucunda her ne kadar öğretmen adaylarının derslere devam ettiği sonucuna ulaşılsa da özellikle uygulama öğretmenlerinin devam durumunu suiistimal edebileceği ve bu konuda esnek davranabileceği görülmüştür. Bu durumun ise devam sürecinin uygulama öğretmenlerince yeterince önemsenmemesinden ve bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmeleri için bir denetimin gerçekleştirilmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adayları üniversitede öğretim elemanları, okullarda ise uygulama öğretmenlerinin sorumluluğu altında sürece devam etmekte ve çalışmalarını yürütmektedir. Bu kişiler aynı zamanda öğretmen adaylarına rehberlik edip onların süreç içinde izlenmesi ve sürecin devamlılığında önemli ölçüde sorumludurlar (Sands ve diğerleri, 1997). Bu sürecin sağlıklı yürütülmesi adına, gerek okul deneyimi gerekse öğretmenlik uygulaması dersinde ilk hafta yani okula ilk gidişte, öğretmen adaylarının okul müdürü ve uygulama öğretmenleriyle tanıştırılması gerekmektedir. Bu ilk tanışmada, sürecin işleyişine yönelik görev ve sorumlulukların karşılıklı olarak teyit edilmelidir (Sezer, 2015). Bu konuda, araştırmaya katılan öğretim elemanları ise sorumluluklarını kısmen yerine getirmektedir. Örneğin; öğretim elemanlarının tamamına yakını okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adayları ile okula gitmekte ancak durum bundan öteye gitmemektedir. Öğretim elemanlarının çoğunluğu okullarda

süreçteki sorumluluklar, yapılması gereken çalışmalar vb. durumlar hakkında konuşmamaktadır. Bu durum ise uygulama öğretmenlerinin devam ve etkinliklerin takibi konusunda esnek davranmalarına, dolayısıyla da öğretmen adaylarının gerekli etkinlikleri zamanda gerçekleştirmemelerine neden olmaktadır.

Okul deneyimi 4 uygulama ve 1 teorik, öğretmenlik uygulaması ise 6 uygulama 2 teorik dersten oluşmaktadır. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasının teorik dersleri de sürecin takibinin sağlanması ve değerlendirmeler açısından oldukça önemlidir. Bu konuda Sezer (2015), yukarıda belirtilen teorik ders saatlerini işaret ederek en az 2. haftadan itibaren teorik derslerde öğretmen adaylarının uygulama okullarında yapmış oldukları etkinliklerin tartışılması ve değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak araştırmada elde edilen bulgulara göre 5 öğretim elemanından sadece 2 si okul deneyimi dersinin teorik saatini haftada bir veya iki haftada bir şeklinde düzenli olarak fakültelerde gerçekleştirmektedir. Bu sayının oldukça az olmasının ise, derslerde gerçekleştirilmesi beklenen faaliyetler konusunda uygulama öğretmenlerinin keyfi kararlar almalarını sağladığı düşünülmektedir. Çünkü teorik derslerin az sayıda öğretim elemanı tarafından gerçekleştirilmesi, çalışmaların periyodik olarak takip edilip değerlendirilmesinin önüne geçmekte ve aynı zamanda öğretim elemanlarının işleyen süreç hakkında yeterli bilgi edinememesine neden olmaktadır. Bu konudaki bulgular Eraslan'ın (2008) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Eraslan öğretim elemanlarının her hafta öğretmen adaylarıyla yapmaları gereken toplantıları yapmayıp süreci yeterince takip etmemesinin uygulama öğretmenlerinin süreçte gerçekleştirilecek gözlem ve aktiviteler ile ilgili istediği gibi karar vermesini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde gerçekleştirilmesi gereken etkinlikler öğretmenlik becerilerinin geliştirilmesinde oldukça önemlidir. Çünkü öğretmen adaylarınca gerçekleştirilen etkinlikler öğretmenlik deneyimi kazanılmasına yardımcı olmaktadır (Ergüneş, 2005). Bu süreçte gerçekleştirilecek etkinlikler, öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin işbirliği içinde yürütülmektedir (YÖK, 1999) ve bu çalışmalar yeterince takip edilmelidir. Ancak araştırma sonucunda, okul deneyimi dersinde gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin sadece öğretim elemanlarının sorumluluğunda yürütüldüğü ve uygulama öğretmenlerinin bu etkinlikleri sadece öğretim elemanı ve öğretmen adayları arasında gerçekleşen bir

faaliyet olarak gördüğü tespit edilmiştir. Ayrıca bu sonuçlarla bağlantılı olarak, uygulama öğretmenlerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde yapılması gereken etkinlikler hakkında bilgisinin olmadığı ve etkinlikleri önemli görmedikleri sonucuna ulaşılmasının özellikle öğretmenlik uygulaması yönergesindeki bazı maddelerle çeliştiği görülmüştür. Öğretmenlik uygulaması yönergesinin 3. bölüm “i” bendinde uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin (MEB, 1998): *“uygulama programının gerektirdiği etkinliklerin yürütülmesini sağlar, uygulama etkinliklerinin başarılı bir biçimde yerine getirilmesi için öğretmen adayına rehberlik eder, bu etkinlikleri izler ve denetler”* ibaresi yer almaktadır. Ancak bu çalışmada ulaşılan sonuçlar, ilgili madde ile örtüşmemektedir. Ayrıca yapılan görüşmeler sırasında edinilen izlenimler de uygulama öğretmenlerinin etkinlik çalışmaları ile ilgili kendilerinde hiçbir şekilde sorumluluk hissetmedikleri ve bu konuda oldukça rahat oldukları yönündedir. Bu konuda ulaşılan sonuçların örneğin; (Arslantaş ve Yıldız, 2013; Eraslan, 2009; Köroğlu, Başer ve Yavuz, 2000; Sılay ve Gök, 2004, Yiğit ve Alev, 2005)’in çalışmalarıyla benzerlik gösterdiği görülmüştür. Bu çalışmalarda özetle; uygulama öğretmenlerinin bilgi eksikliklerinden dolayı okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri kapsamındaki faaliyetleri tam ve plânlı bir şekilde yürütmedikleri ve etkinliklerin çoğu kez uygulama öğretmenlerinin tutumu nedeniyle istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği ifade edilmektedir. Buna karşın bu çalışmada ulaşılan sonuçların aksine Çoban ve İleri’nin (2017) çalışmasında, uygulama öğretmenlerinin gerekli etkinliklerin gerçekleştirilmesinde öğretmen adaylarına yeterince yardımcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Etkinliklerin takibi ve değerlendirilmesinde bir diğer önemli nokta da uygulama dosyalarıdır. Foster, Walker ve Song (2007), uygulama ürün dosyalarının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine hazırlanma sürecinde değerlendirme açısından oldukça yararlı olduğunu ifade etmektedir (aktaran Gedik ve Göktaş, 2015). Okullarda yapılan uygulama çalışmaları ile ilgili verileri ve öğretmen adaylarının kendileri tarafından hazırlanan çeşitli not vb. dokümanları içeren etkinlik dosyaları, öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinin adeta bir kaydı konumundadır. Bu nedenle etkinlik dosyaları uygulama sürecinde bir başvuru dokümanı olarak görülebilir ve öğretmen adayının okullardaki çalışmalarının değerlendirilmesinde önemli bir araç olabilir

(Sands ve diğeri, 1997). Bu konu Fakülte ve Okul İşbirliği Kılavuzunda ve OMÜ Öğretmenlik Uygulaması Kılavuzunda da ele alınmaktadır ve bu belgelerde, dosyaların takip ve değerlendirme sürecinde dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin konu ile ilgili olarak Fakülte Okul İşbirliği Kılavuzunda “... Öğretmen adayının etkinliklerini rapor ettiği dosyaların düzenli biçimde denetlenerek, görevlerini yerine getirip getirmediği değerlendirilir “ (YÖK, 1998, s. 34) ibaresi yer almaktadır. Ancak bu araştırmada, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersinde dosya düzenlemelerinin özellikle uygulama öğretmenleri için süreçteki faaliyetlerin takibinde ve değerlendirilmesinde önemli görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ise yukarıda bahsi geçen bir takım resmi normlar ile örtüşmemekte, ayrıca uygulama öğretmenlerinin “uygulama öğretmenliği” görevleriyle ilgili kılavuz, yönetmelik vb. belgelerdeki bilgilere hâkim olmadığını göstermektedir. Bu hususa dair, Göktaş ve Şad’ın (2014) ifade ettiği gibi, uygulama öğretmenlerinin seçiminde, niteliği gözetilen resmi normların olmamasının ve bu işlemin gelişigüzel yapılmasının etkili olduğu düşünülmektedir

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde gerçekleştirilen etkinliklerin ders amaçlarına uygun bir şekilde ve belirli standartlara göre değerlendirilmesi gereklidir. Bu konuya yönelik araştırmada çoğunlukla dile getirilen sorunların değerlendirmelerde ortak ölçütlerin kullanılmaması ile ilgili olduğu görülmüştür. Örneğin bu konuda bazı katılımcıların; *farklı hocalar farklı puanlar veriyor bir çalışmaya, her hoca kendisine göre değerlendirebiliyor* veya *bir hoca yaptığın çalışmaya 100 verirken diğeri 60 verebilir* şeklindeki görüşler yukarıdaki açıklamaları doğrular niteliktedir. Yiğit ve Alev (2005) konuya ilişkin benzer görüşler dile getirmişler ve öğretmen adaylarının başarı notlarının oluşturulmasındaki sorunlara dikkat çekerek bu soruların giderilmesi için raporların değerlendirilmesinde ortak ölçütlerin kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu üzerinde durulması gereken konulardan biridir. Çünkü okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile ilgili kılavuz ve yönetmeliklerde, etkinliklerin değerlendirme sürecinde dikkate alınması gerektiği belirtilmekte ancak bu etkinlik veya raporların hangi ölçütlere göre ve nasıl değerlendirileceği hakkında yeterli bilgi verilmemektedir. Bu da etkinliklerin bir standarda göre değil, öznel ölçütlere göre değerlendirilmesine neden olmakta ve değerlendirmelerin kalitesini düşürmektedir.

Okul deneyimi de öğretmenlik uygulaması derslerinde, öğretmen adaylarından en üst düzeyde verim alınabilecek ve onların akademik performanslarını tam manasıyla yansıtabilecek bir değerlendirme yönteminin olması beklenmektedir. Çünkü tüm lisans derslerinin ötesinde gerçek anlamda öğretmenlik becerisi kazanmada bu dersler temel yapıtaşları görevindedir. Bu çalışmada okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin mevcut değerlendirme yöntemi genel itibarıyla yetersiz görülmüştür. Okul deneyimi dersi değerlendirme yöntemine ilişkin öğretmen adaylarınca dile getirilen en önemli problemin bu dersin değerlendirme yönteminin bir standart sunmadığı, uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının çalışmaları genel itibarıyla kendi öncelik verdikleri kriterlere göre değerlendirebildiği şeklindedir. Bu sonuç Özmen'in (2008) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, öğretim elemanları arasında; hem rapor formatı olarak hem de değerlendirme tarzı olarak bir standardın olmadığı ve her öğretim elemanının kendine göre bazı uygulamalar ile değerlendirme yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik uygulaması mevcut değerlendirme yöntemi ise katılımcıların tamamına yakını tarafından yetersiz bulunmuştur. Bu durum üzerinde; öğretmen adaylarının değerlendirildiği ders sayısının yetersizliğinin, derslerin tam anlamıyla izlenememesinin ve değerlendirme sürecinde kişilere göre değişebilen kriterlerin var olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu sonuçlar Parker'in (2008) çalışmasıyla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada, öğretmenlik uygulaması değerlendirme sürecinde en önemli sorunlardan biri olarak ders sunumlarının uygulama öğretim elemanı tarafından yeterince izlenmediği ve uygulama süresinin sağlıklı bir değerlendirme için yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğretmenlik uygulaması dersinin en önemli aşaması şüphesiz ders anlatımlarıdır ve ders anlatımları, ne kadar fazla izlenip değerlendirilirse bu durum doğrudan öğretmen adayının yararına olacaktır.

Öğretmen adaylarının uygulama okullarında yeterince uygulama yapamadığı sonucuna ulaşılması Eraslan'ın (2009) çalışmasıyla örtüştüğü görülmüştür. Söz konusu çalışmada öğretmen adaylarının yarısından fazlasının gönderildikleri okullarda yeteri kadar uygulama yapma fırsatı bulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin temelini oluşturan öğretim faaliyetleri ile ilgili yeterli deneyim elde etmeleri, mesleki niteliklerini doğrudan etkileyen bir durumdur. Kaldı ki öğretmenlik uygulaması ile ilgili kılavuz ve yönetmeliklerde öğretmen

adaylarının 24 saat ders anlatımı faaliyeti gerçekleştirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Resmi uygulamalar ile yapılanlar arasında belirgin farkların bulunmasının ve araştırmada bu yönde bir sonuca ulaşılmasının okullardaki mevcut şartlar ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders saatlerinin tam anlamıyla bir uygulama sürecine izin vermemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin tam bir bütünlük içinde yürütülebilmesi için sürecin ana unsurlarının yani öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sürekli bir işbirliği ve koordinasyon içinde çalışmaları gerekmektedir. Burada bahsi geçen unsurlardan birinin veya birkaçının olmaması, öncelikle ders amaçlarının tam anlamıyla yerine getirilememesine, sonuç itibariyle de öğretmen adaylarının bu durumdan olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Bu süreçte rehber konumunda bulunan öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin öğretmen adayları tarafından okullarda gerçekleştirilen faaliyetlere katılamaması önemli bir sorundur. Bu araştırmada özellikle öğretim elemanlarının tamamına yakınının okulların uzaklığını önemli bir problem olarak gördüğü ve bu nedenle sürece yeterince katılamadıkları tespit edilmiştir. Bu durumun ortadan kaldırılıp öğretim elemanlarının okullarda daha fazla zaman geçirmesi istenilen bir durumdur. Çünkü araştırma sonucunda, okulların uzaklığından dolayı öğretim elemanlarının okul ortamında yeterince bulunamamasının çoğunlukla dile getirilen problemlerden biri olduğu görülmüştür. Ayrıca uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının okullara daha fazla gelerek süreci takip etmeleri gerektiği yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Bu sonuçlar Öner ve Aydın'ın (2016) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada öğretim elemanlarının daha sık bir şekilde gözlem yapmak için okula gelmeleri ve öğretmen adaylarının gelişimlerini düzenli olarak takip etmeleri gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte öğretim elemanlarının okullara daha sık gitmesi takip sürecinde yaşanan sorunları önemli ölçüde önleyecek ve değerlendirme açısından daha sağlıklı verilere ulaşılmasını sağlayacaktır.

Araştırmada öne çıkan diğer bir sonuç ise MEBBİS'in öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri tarafından öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde uygun bulunmasıdır. Değerlendirmelerin bu sistem aracılığıyla yapılması birçok açıdan yarar sağlamaktadır. Örneğin bu sayede öğretmenlik

uygulamasının takibi ve değerlendirilmesi ile gerekli verilerin ilgili kişilerce görülebilmesine olanak sağlanmaktadır. Aynı zamanda, verilerin haftalık olarak sisteme girilmesi, öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinin daha dikkatli bir şekilde takip edilip değerlendirilmesini sağlamaktadır. Örneğin, bazı katılımcıların ifade ettiği gibi; “... *hocaların keyfi davranmasını azaltıyor...*”, “... *ahbap-dost ilişkisini önüyor...*”, “... *bilgilerin üzerinde oynama durumunu azaltıyor...*” şeklindeki görüşler bunu doğrular niteliktedir. Diğer taraftan MEBBİS ile ilgili olarak öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin olumsuz düşüncelerinin de olduğu görülmüştür. Bu konudaki temel argümanlar ise; çoğunlukla değerlendirmelerin objektif yapılmadığı ve sistem üzerindeki değerlendirme formunun ayrıntılı olması ile ilişkilidir. Gerekli sorumluluklar yerine getirildiğinde bu gibi sorunların üstesinden gelinebileceği ve her türlü değerlendirmede insani faktörlerin önemli rol oynadığı varsayıldığında, bunları minimumda tutmak kaydıyla MEBBİS’in eskiye oranla gerek devam gerekse değerlendirmede daha fazla şeffaflık sağlaması bunun uygun bir sistem olduğunu düşündürmektedir.

Bazı öğretmen adaylarının özellikle öğretmenlik uygulamasında, değerlendirmelerin tek boyutlu gerçekleştiğini düşünmesi önemli bir sorundur. Bu konuda dile getirilen önerilere bakıldığında, öğretmen adaylarının sadece ders anlatımlarına göre değerlendirilmeyip mesleğin farklı boyutlarını ölçen örneğin öğrencilerin sınav kâğıtlarının okunması, rehberlik çalışmaları yürütülmesi gibi faaliyetlerin de değerlendirme sürecinde yer alması gerektiği ifade edilmektedir. Değerlendirmenin bu şekilde çeşitlendirilmesi oldukça gerekli görülmektedir. Çünkü öğretmen adayları eğitim bilimleri açısından düşünülecek olursa lisans eğitimlerinde, öğretmenlik mesleği için oldukça önemli dersler görmektedirler. Ancak bu derslerde kazanılan bilgi ve becerilerin çoğu okullarda uygulanamamakta ve bunların ilk uygulama yeri göreve başlanan okullar olmaktadır. Öğretmenlik uygulaması dersinin amaçları, öğretmen adayları için sadece ders sadece ders anlatımlarının değil, rehberlik ve ölçme değerlendirme gibi lisans derslerinin de pekiştirilebileceği bir değerlendirme yönteminin, mesleki gelişim açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

5.3 Öneriler

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler aşağıda ifade edilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının derse devamı ile ilgili veriler, bu konuda yaşanacak suiistimalleri önlemek için öğretim elemanlarının görebileceği, devam sürecine katılabileceği ve çevrimiçi olarak takip edebileceği bir sisteme aktarılmalıdır.
2. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarının düzenli takibi adına, öğretim elemanlarının fakülte'deki dersleri 4 güne toplanmalı ve 1 tam gün okul çalışmalarına ayrılmalıdır. Böylece öğretim elemanlarının okullarda yeterince zaman geçirmelerine, öğrencilerin çalışmalarına ve ders anlatımlarına daha fazla katılabilmelerine olanak sağlanmalıdır.
3. Öğretim elemanları, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin gerçekleşmesinde sürece en hâkim unsurdur. Öğretim elemanları, bu süreçte daha aktif bir rol alarak uygulama öğretmenlerine sürecin önemini ve öğretmen adaylarına yapacağı katkıyı açıklamalıdır.
4. Ogan Bekiroğlu, Kahveci, İrez, Şeker ve Çakır'ın (2010) ifade ettiği gibi; uygulama öğretmenleri, sürecin önemli unsurlarından biri olduğundan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması ile ilgili etkinlik ve çalışmalarda yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Bunun için uygulama öğretmenleri; görevlerinin tanımı, içeriği ve bu konudaki sorumlulukları ile ilgili eğitim almalıdır.
5. Öğretmen adaylarının etkinlik dosyalarına koyacağı çalışmaların bir kopyası okul yönetimine teslim edilmelidir. Okul yönetimi bunu uygulama öğretmenlerinin dışında her bir öğrenci için kontrol etmelidir. Dosyalar değerlendirme sürecinde okul yönetiminde bulunanlar ile karşılaştırılmalıdır. Bu sayede gerçekleştirilmeyen çalışmaların dosyalara konulması önlenerek ve etkinlik dosyalarının çalışmaların takibinde daha verimli bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.
6. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde, öğretmen adaylarının etkinlik ve diğer çalışmaların yer aldığı dosyalar, öznellikten kaçınmak için belirli kriterlere göre hazırlanan bir ölçeğe göre değerlendirilmelidir.
7. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri en az 2 öğretim elemanı ile birlikte izlenmeli ve değerlendirilmelidir.

8. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi yüzeysel ve formalite bir işlem olarak değil, hem öğretim elemanının hem uygulama öğretmeninin hem de öğretmen adayının katıldığı toplantılarda tartışmalar yapılarak nihai değerlendirmeler gerçekleştirilmelidir.

9. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması teorik dersleri, takip ve değerlendirme sürecinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Teorik derslerin süreçteki önemi göz ardı edilmemeli ve bu derslere diğer lisans dersleri ile aynı önem verilerek düzenli bir şekilde yerine getirilmelidir.

10. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takibinde okulların fakültelelere uzak olması öğretim elemanlarınca çoğunlukla dile getirilen bir sorundur. Bu bakımdan uygulama okulları, öğretim elemanlarının ders yükü dikkate alınarak mümkün olduğunca eğitim fakültelerine yakın okullar arasından seçilmelidir.

11. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinden istenilen faydanın sağlanabilmesi için bu dersler öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının karşılıklı anlayış ve işbirliği çerçevesinde yürütülmelidir.

12. Öğretmenlik uygulaması dersinde, farklı öğretmenlik becerilerini ölçen ve diğer formasyon derslerinin de pekiştirilebileceği bir değerlendirme yöntemi oluşturulmalıdır.

13. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik en önemli sorunlardan biri; bu derslerin takibi, değerlendirilmesi, yürütülmesi vb. durumlar ile ilgili birden çok resmi uygulama metninin bulunmasıdır. Bu durum ortadan kaldırılarak okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile ilgili tek bir kılavuz hazırlanmalı, tüm bölümler ve eğitim fakülteleri bu kılavuzu temel almalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Turkish Studies*, 8(12), 15-28. Erişim adresi: <http://www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=5706&Detay=Ozet>
- Akpınar, M. ve Kaymakçı, S. (2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 605-626. Erişim adresi: http://www.kefdergi.com/pdf/20_2/20_2_16.pdf
- Alakuş, A. O. (2005). Öğretmen adaylarının okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin algıları. *Eğitim ve Bilim*, 30(138), 3-9. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/4988>
- Arslantaş, H. İ. ve Yıldız M. A. (2013). “Öğretmenlik uygulaması” dersinin, uygulama öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 58-84. Erişim adresi: <http://www.arastirmax.com/en/bilimsel-yayin/celal-bayar-universitesi-sosyal-bilimler-enstitusu-dergisi/11/1/58-84-ogretmenlik-uygulamasi-dersinin-uygulama-ogretim-elemanlari-uygulama-ogretmenlerinin>
- Aslan, M. ve Sağlam, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 144-162. doi: 10.16986/HUJE.2017030313
- Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159. Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/159/icindekiler.htm
- Barr, R. D., Barth, J. L. ve Shermis, S. S. (1978). *The nature of social studies*, CA: ETC Publications.
- Barth, J. L. (1991) Elementary and junior high/middle school studies curriculum, activities and materials (3rd edition). Lanham: University Press of America, Inc
- Baskan, G., A. (2001). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 16-25. Erişim adresi: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/980-published.pdf>
- Bilgili, A. S. (2015). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. A. S. Bilgili (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (7. baskı) içinde (s. 2-33). Ankara: Pegem Akademi.
- Cansaran, A., İdil, Ö. ve Kalkan, M., (2006). Fen bilgisi eğitimi anabilim dallarındaki “okul deneyimi” uygulamalarının değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi*

Dergisi, 26(1), 83-99. Erişim adresi:
<http://www.gefad.gazi.edu.tr/download/article-file/77214>

Coşkun, C. (2012). *Öğretmen adaylarının uygulama öğretmenliği yeterliliklerine ilişkin görüşleri (Aydın İli örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın. Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Creswell, J. W., Bütün M. ve Demir, S. B. (Çev. Ed.). (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3. baskıdan çeviri). Ankara: Siyasal Kitapevi.

Çetin, Ö. F. ve Bulut, H. (2002). Okul deneyimi I, II ve öğretmenlik uygulaması derslerinin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 69-75. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/erziefd/issue/5990/79728>

Çoban, A. ve İleri, T. (2017). Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersi hakkındaki görüşleri: Amasya Üniversitesi örneği. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 77-89. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/408584>

Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314. Erişim adresi: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0022487105285962>

Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/view/5000001271>

Dursun, Ö. Ö. ve Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen adayı ve öğretim elemanı görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 159-178. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Abdullah_Kuzu/publication/267725744_OGRETMENLIK_UYGULAMASI_DERSINDE_YASANAN_SORUNLARA_YONELIK_OGRETMEN_ADAYI_VE_OGRETIM_ELEMANI_GORUSLERI/links/54c656570cf256ed5a9e49b1/OeGRETMENLIK-UYGULAMASI-DERSINDE-YASANAN-SORUNLARA-YOeNELIK-OeGRETMEN-ADAYI-VE-OeGRETIM-ELEMANI-GOeRUeSLERI.pdf

Ekiz, D. (2007). Bilimsel araştırmalarda nitel veri analizi ve yorum. D. Ekiz (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (190-217). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Erarslan, A. (2008). Fakülte-okul işbirliği programı: matematik öğretmeni adaylarının okul uygulama dersi üzerine görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 95-105. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunefd/article/view/5000048469/0>

Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve*

- Matematik Eğitimi Dergisi*. 3(1), 207-221. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/39779>
- Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 75-86. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/pauefd/issue/11126/133062>
- Eret Orhan, E. (2017). Türkiye’de öğretmen adayları aldıkları öğretmen eğitimi hakkında ne düşünüyor? Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 197-2016. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/4661>
- Ergüneş, Y. (2005). "Okul deneyimi" dersi uygulamasının öğrenciler tarafından amacına uygun olarak yapıp yapılmadığının değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 106-128. Erişim adresi: http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/index.php?option=com_content&task=view&id=59&Itemid=86
- Geçit, Y. (2011). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim literatürü. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (2. baskı) içinde (s. 74-136). Ankara: Pegem Akademi.
- Gedik, N. ve Göktaş, Y. (2015). Öğretmenlik uygulaması. H. İ. Demircioğlu (Ed.). *Aday Öğretmenler İçin Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması* içinde (s. 68-98). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gelen, İ. (2007). Bilimsel araştırmalarda veri toplama araçları. D. Ekiz (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemler* içinde (126-159). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Glesne, C., Ersoy, A. ve Yalçınoğlu, P. (Çev. Ed.). (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (5. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göktaş, Ö. ve Şad, S. N. (2014). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersi uygulama öğretmenlerinin seçim süreci: ölçütler, sorunlar ve öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 115-128. Erişim adresi: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/48-published.pdf>
- Gültekin, M. (1992). Öğretmen adayları için uygulama modelleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(2), 821-832. Erişim adresi: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/501/6022.pdf>
- Güngördü, A. (1999). Öğretmenlik deneyimi ve öğretmenlik uygulaması: fakülte-okul işbirliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(3), 455-459. Erişim adresi: <http://www.kuey.net/index.php/kuey/issue/view/19>
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik uygulamaları öğretim teknolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kıncal, R. Y., Büyükkasap, E. ve Kızılkaya, S. (2000). Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde okul deneyimi uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 148. Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/148/icindekiler.htm

- İlyas, İ. E., Coşkun, İ. ve Toklucu, D. (2017). *Türkiye’de aday öğretmen yetiştirme modeli izleme ve değerlendirme*. İstanbul: SETA Yayınları. Erişim adresi: <https://setav.org/assets/uploads/2017/04/AdayOgretmenler.pdf>
- Jones, M. (2001). Mentors’ perceptions of their roles in school-based teacher training in England and Germany. *Journal of Education for Teaching* 27 (1), 75-94. Erişim adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02607470120042555>
- Karakelle, S. (2005). Öğretmenlerin etkili öğretmen tanımlarının etkili öğretmenlik boyutlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 30(135), 1-10. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5044/1266>
- Karasu Avcı, E. ve İbret, B. Ü. (2016). Öğretmenlik uygulaması-II dersine ilişkin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2519-2536. Erişim adresi: <http://79.123.169.199/ojs/index.php/Kefdergi/article/view/1461/456>
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14. Erişim adresi: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/137/949.pdf>
- Kaymakçı, S. ve Ata, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgilerin doğasıyla ilgili görüşleri [Öz]. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 35-64. Öze erişilen adres: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/179031>
- Kazu, İ. Y. ve Yenen, E. T. (2014). Öğretmen yetiştirmede yeni bir yaklaşım: klinik uygulama. *İlköğretim Online*, 13(3), 796-805. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/2143>
- Keçe, M. ve Meray, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinlerarası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 110-139. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/yyuefd/article/view/5000055515>
- Kılıçoğlu, G. (2009). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (1. baskı) içinde (s. 4-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Koç, C. ve Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 223-236. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/770>
- Köroğlu, C. Z. ve Köroğlu, M. A. (2016). Bilim kavramının gelişimi ve günümüz sosyal bilimleri üzerine. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 1-15. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/411814>
- Köroğlu, H., Başer, N. ve Yavuz, G. (2000). Okullarda uygulama çalışmalarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 85-95. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/88038>

- Kösece Loğoğlu, P., Akbaşlı, S. ve Üredi, L. (2016). Hizmet öncesi öğretmen eğitimi sürecinde gerçekleşen öğretmenlik uygulamalarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 1629-1646. Erişim adresi: <http://www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=8834&Detay=Ozet>
- Kudu, M., Özbek, R. ve Bindak, R. (2006). Okul deneyimi- I uygulamasına ilişkin öğrenci algıları (Dicle Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 99-109. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/esosder/issue/6129/82207>
- MEB, (1998). Öğretmen adaylarının milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge. Erişim adresi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/102.html>
- MEB. (2017a). *Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09140719_Strateji_Belgesi_Resmi_Gazete_sonrasY_ilan.pdf
- MEB. (2017b). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMEN_LYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf
- Merriam, S. B. ve Turan, S. (Çev. Ed.). (2015). *Nitel araştırma, desen ve uygulamalar için bir rehber* (3. basımdan çeviri). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973). Resmî Gazete. Yayımlı Tarihi: 24.06.1973. Sayısı: 14574. Numarası: 1739. Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Ogan Bekiroğlu, F., Kahveci, A., İrez, S., şeker, H. ve Çakır, M. (2010). Fakülte-okul işbirliği modelinin değerlendirilmesi: ortaöğretim fen alanları öğretmen adaylarının görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(4), 148-168. Erişim adresi: <http://www.tused.org/internet/tused/sayilar/defaultarchive.asp?islem=gruplar&sene1=Volume-7%20Issue-4>
- Okullarda Uygulama Çalışmaları Yönergesi (2018). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Samsun Erişim adresi: <http://egitim.omu.edu.tr/mevzuat/formlar-ve-dokumanlar>
- Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kılavuzu (2017). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Samsun.
- Öner, G., Aydın, E. (2016). Öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinden ve bu derslerin paydaşlarından beklentileri. *ERPA International Congresses on Education 2016 bildiriler kitabı* içinde (s. 283-298). Sakarya: Edugarden Yayıncılık. Erişim adresi: https://www.erpacongress.com/upload/dosya/erpa_2016_book_of_proceedings_final_15866757080bf2.pdf
- Özkan, H. H., Albayrak, M. ve Berber, K. (2005). Öğretmen adaylarının ilköğretim okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulamasının yetişmelerindeki rolü. *Millî Eğitim Dergisi*, 33(168). Erişim adresi:

http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/168/index3-icindekiler.htm

- Özmen, H. (2008). Okul deneyimi - I ve okul deneyimi - II derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 25- 37. Erişim adresi: <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/124566-2011081915552-25-25-haluk-ozmen.pdf>
- Öztürk, C., Keskin, S. C. ve Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebî ürünler ve yazılı materyaller* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Paker, T. (2008) Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(23), 132-139. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/114690>
- Peker Ünal, D. (2017). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen örtük bir öge olarak öğretim üyesi davranışları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 440-440. doi: 10.5961/jhes.2017.220
- Sands, M., Özçelik, D. A., Busbridge, J. ve Dawson, D. (1997). *Okullarda uygulama çalışmaları ilköğretim*. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları.
- Sarıtaş, M. (2007). Okul deneyimi I uygulamasının aday öğretmenlere sağladığı yararlar konusundaki görüşlerin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 121-143. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/153310>
- Sezer, A. (2015). Okul deneyimi. İ. H. Demircioğlu (Ed). *Aday Öğretmenler İçin Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması* içinde (s. 20-66). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sılay, İ. ve Gök, T. (2004). Öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları gidermek amacıyla hazırlanan öneriler üzerine bir çalışma. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya. Erişim adresi: <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/217.pdf>
- Şahin, M. ve Çetinoğlu, A., G. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bölümlerindeki ders ve uygulamalara ilişkin algıları. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 50-59. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijer/article/view/5000147893>
- Şaşmaz Ören, F. Ş., Sevinç, Ö. S. ve Erdoğan, E. (2009). Öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(58), 217-246. Erişim adresi: <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/49383-20110602161735-3-oren.pdf>
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014–2018)*, Ankara. Erişim adresi: <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx>

- Tay, B. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (2. baskı) içinde (s. 2-18). Ankara: Pegem Akademi.
- TEDMEM. (2016). *2016 Eğitim değerlendirme raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları. Erişim adresi: <https://tedmem.org/yayin/2016-egitim-degerlendirme-raporu>
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2011). Sosyal bilgilerde tarihin yeri ve önemi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (2. baskı) içinde (s. 138-155). Ankara: Pegem Akademi.
- Türer, C. (2010). Bilimsel düşünme yeteneğini geliştirmeye yönelik bir öğretmen yetiştirme modeli. Seferoğlu, S. S., Bayrak, F., Güler, Ç., Mazman, S. G. ve Özdiñç, F. (Yay. haz.). *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II bildiriler kitabı* içinde (s. 317-322). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Erişim adresi: http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/belge/UOYPSS2_2010_BildiriKitabi.pdf
- Wright, N. Ve Bottery, M. (1997). Perceptions of professionalism by the mentors of student teachers. *Journal of Education for Teaching*. 23 (3), 239-251. doi:10.1080/02607479719981
- Yeşil, R. (2014). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde yapılacak etkinlikleri planlama. V. Aktepe ve E. Yalçınkaya (Ed.), *Kuram ve Uygulamada Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması* içinde (s. 18-46). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2011). Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Bakış Dergisi*. 27. Erişim adresi: <http://www.akademikbakis.org/eskisite/27/08.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılman, M. (2006). *Türkiye’de öğretmen eğitiminin temelleri*. (2. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, M., Gökyurt Özdemir, B. ve Aklar, S. (2016). Öğretmen olmanın standartları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 1(1), 65-79. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/267925>
- Yiğit, N. ve Alev, N. (2005). Etkili öğretmen yetiştirme açısından okul deneyimi derslerinin değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 91-103. Erişim adresi: <http://www.gefad.gazi.edu.tr/download/article-file/77272>
- YÖK. (1998). *Fakülte-okul işbirliği*. YÖK/Dünya Bankası milli eğitimi geliştirme projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları. Erişim adresi: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/23817636/fakulte_okul_isbirligi.pdf/561be90b-5e16-4d8a-9c2b-eaba3426b440

- YÖK. (1999). *Türkiye’de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon*. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim’i Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları. Erişim adresi: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/12924/turkiyede_ogretmen_egitiminde_standartlarla_ve_akreditasyon.pdf/
- YÖK. (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayını. Erişim adresi: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_ogretmen_kitabi/054a8c72-174b-4b00-a675-837874006db5
- Yurdugül, H., Erdem, M. ve Seferoğlu, S. S. (2010). *Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının görüşleri*. Seferoğlu, S. S., Bayrak, F., Güler, Ç., Mazman, S. G. ve Özdiñç, F. (Yay. haz.). *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II bildiriler kitabı* içinde (s. 333-342). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Erişim adresi: http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/belge/UOYPSS2_2010_BildiriKitabi.pdf

EKLER

Ek 1:

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM ÖĞRETİM KURUMLARINDA YAPACAKLARI ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN YÖNERGE

Tebliğler Dergisi : EKİM 1998/2493

İKİNCİ BÖLÜM

Öğretmenlik Uygulaması İlkeleri

Madde 5- Öğretmenlik uygulaması aşağıdaki ilkeler doğrultusunda planlanır, programlanır ve yürütülür,

a) Kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon ilkesi : Öğretmenlik uygulamasına ilişkin esaslar Millî Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından ortaklaşa belirlenir. Uygulama çalışmaları, sorumlulukların paylaşılması temelinde belirlenen esaslara dayalı olarak, millî eğitim müdürlükleri ile **öğretmen yetiştiren kurumlar⁽¹⁾**ın koordinasyonunda yürütülür. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi bu esasların belirlenmesinde aktif rol oynar.

b) Okul ortamında uygulama ilkesi: Öğretmenlik uygulamaları, öğretmen adaylarının öğretmeni olacağı öğretim düzeyinde, alanlarına uygun gerçek etkileşim ortamından il-ilçe millî eğitim müdürlükleri ile fakülte dekanlıkları tarafından belirlenen Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî, özel, yatılı-pansiyonlu ve gündüzlü, okul öncesi, ilköğretim, genel ve meslekî orta öğretim, özel eğitim ile çıraklık ve yaygın eğitim kurumlarında yürütülür.

c) Aktif katılma ilkesi : Öğretmen adaylarının, öğretme-öğrenme ve iletişim süreçlerine etkili bir biçimde katılmaları esastır. Bunun için, öğretmenlik uygulamasında her öğretmen adayından, bir dizi etkinliği bizzat gerçekleştirmesi istenir. Öğretmen adaylarının; bunları aşamalı olarak, süreklilik içinde ve artan bir sorumlulukla yürütmeleri sağlanır.

Öğretmen adayları; uygulama hazırlığı, uygulama okulunda gözlem, uygulama öğretmeninin görevlerine katılma, eğitim-öğretim/yönetim ve ders dışı etkinliklere katılma, uygulama çalışmalarını değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirir.

d) Uygulama sürecinin geniş zaman dilimine yayılması ilkesi : Öğretmenlik uygulaması programı; planlama, inceleme, araştırma, katılma, analiz etme, denetleme, değerlendirme ve geliştirme gibi kapsamlı bir dizi süreçten oluşur. Bu süreçlerin her biri hazırlık, uygulama, değerlendirme ve geliştirme aşamalarından oluşmaktadır. Öğretmen adayının, öğretmenlik davranışlarını bu süreçler yoluyla istenilen düzeyde kazanabilmesi için fiilen uygulama yapacağı süreden çok daha fazla zamana ve çabaya ihtiyacı vardır. Bu nedenle öğretmenlik uygulamaları; öğretmen adayına giderek artan bir sorumluluk ve uygulama yeterliliği kazandırmak için, en az bir yarı yıla yayılarak programa yerleştirilir.

e) Ortak değerlendirme ilkesi: Uygulama etkinliklerini birlikte planlayıp yürüttükleri için öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki performansı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından ayrı ayrı değerlendirilir. Öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki başarısı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin yaptığı değerlendirmelerin fakültenin "Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği" gereğince birleştirilmesiyle not olarak belirlenir. Uygulama öğretim elemanı notları fakülte yönetimine teslim eder.

f) Kapsam ve çeşitlilik ilkesi : Öğretmenlik mesleği, ders hazırlığı, dersi sunma, sınıf yönetimi, atölye ve laboratuvar yönetimi, okul ve aile mesleği ile ilgili konularda öğrenciye rehberlik yapma, öğrenci başarısını değerlendirme, yönetim işlerine ve eğitsel çalışmalara katılma gibi çok çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Ayrıca öğretmenler, çeşitli bölgelerde, farklı olarak ve koşullara sahip genel-meslekî, gündüzlü-yatılı, pansiyonlu, şehir ve köy okullarında, müstakil veya birleştirilmiş sınıflarda görev yapmaktadır. Bu nedenle öğretmenlik uygulaması, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği tüm görev ve sorumluluk alanlarını kapsayacak şekil ve çeşitlilikte planlanır ve yürütülür.

g) Uygulama sürecinin ve personelinin sürekli geliştirilmesi ilkesi : Öğretmenlik uygulaması çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlik uygulaması süreci ve buna paralel olarak uygulamaya katılan personel yeterlilikleri sürekli geliştirilir.

h) Uygulamanın yerinde ve denetimli yapılması ilkesi : Öğretmenlik uygulamasından beklenen faydanın sağlanabilmesi, ancak; öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması kapsamında yapacakları etkinlikleri, öğrencisi buldukları fakültenin öğretim elemanlarının yakından izleme, rehberlik etme, yanlışlarını düzeltme, eksikliklerini tamamlama ve değerlendirme çabaları ile mümkündür. Bu nedenle öğretmenlik uygulaması, fakültenin bulunduğu il veya ilçelerdeki uygulama okulları ile ilgili kurumlarda yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Madde 6- Öğretmenlik uygulamasında;

a) Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesinin görev, yetki ve sorumlulukları:

1. Yükseköğretim Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ile Fakülteler ve diğer ilgili kurumlar arasındaki bilgi akışını sağlar.

2. Öğretmen yetiştirilmesi ve eğitiminin en önemli boyutlarından biri olan fakülte okul iş birliği konusunda gerekli görülen model ve alt yapı çalışmalarını gerçekleştirir.

3. Ülkenin ihtiyaçları ve öncelikleri ile alandaki çağdaş gelişmeler ve araştırma bulguları doğrultusunda hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme sürecini etkin ve verimli hale getirir.

4. Ülkenin önceliklerini ve öğretmen açığı olan bölgeleri saptar, her branş için gerekli olan öğrenci sayısının dağılımını yapar ve öğretmenlerin temini ve istihdamı ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği ve koordinasyon içerisinde çalışır.

5. Öğretmen yetiştirme ve eğitimi programlarını ve derslerini oluşturup, güncelleştirir.

6) Öğretmen yetiştirme ve eğitimi derslerine ilişkin ulusal ölçütleri geliştirir ve uygulamayı değerlendirir.

b) Fakülte yönetiminin görev, yetki ve sorumlulukları :

1. Bölümlerden gelen önerileri dikkate alarak uygulama öğretim elemanlarını belirler.

2. İl-ilçe millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörünün iş birliği ile uygulama okullarını belirler.

3. Uygulama okullarındaki etkinliklerin, etkili ve verimli bir biçimde yürütülmesini, denetlenmesini sağlar.

4. Uygulama sürecinde, **öğretmen yetiştiren kurumlar**⁽¹⁾-uygulama okulu iş birliğinin gerçekleştirilmesi için her yıl belirli zamanlarda uygulama çalışmalarına ilişkin toplantılar, kurs ve seminerler düzenler.

c) Fakülte uygulama koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Bölüm uygulama koordinatörü ve millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü ile iş birliği yaparak uygulama okullarını belirler, öğretmen adaylarının bu okullara dağılımını sağlar.

2. Uygulama çalışmalarını, fakülte adına izler ve denetler.

3. Öğretmenlik uygulaması çalışmalarını değerlendirir ve geliştirilmesi için gerekli önlemleri alır.

d) Bölüm uygulama koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Bölümle ilgili uygulama çalışmaları konusunda, bölüm uygulama öğretim elemanları arasındaki koordinasyon ve iş birliğini sağlar.

2. Uygulama öğretim elemanlarının ve her uygulama öğretim elemanının sorumluluğuna verilen öğretmen adaylarının listesini hazırlar; fakülte uygulama koordinatörüne iletir.

3. Uygulama okullarının seçiminde fakülte uygulama koordinatörüne yardım eder.

e) Uygulama öğretim elemanının görev ve sorumlulukları:

1. Öğretmen adaylarını, öğretmenlik uygulaması etkinliklerine hazırlar.

2. Öğretmen adaylarının uygulama çalışmaları kapsamındaki etkinliklerini, uygulama okulu koordinatörü ve uygulama öğretmeni ile birlikte planlar.

3- Öğretmen adayının çalışmalarını, uygulama öğretmeni ile birlikte düzenli olarak izler, denetler.

4. Uygulamanın her aşamasında öğretmen adayına gerekli rehberliği ve danışmanlığı yapar.

5- Uygulama sonunda öğretmen adayının çalışmalarını, uygulama öğretmeni ile birlikte değerlendirir ve sonucu not olarak fakülte yönetimine bildirir.

f) İl-ilçe millî eğitim müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları :

1. Öğretmenlik uygulaması yapılacak illerde il millî eğitim müdür yardımcılarında birini, merkez ilçeler dışındaki ilçelerde ilçe millî eğitim şube müdürlerinden birini "millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü" olarak görevlendirir.

2. Fakülte uygulama koordinatörünün iş birliği ile sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi farklı kent ve köy uygulama okullarını ve her okulun uygulama kontenjanlarını öğretmenlik alanları itibariyle belirler, kontenjanların fakültele dağıtımını yapar.

3. Fakültenin düzenleyeceği uygulama çalışmalarına ilişkin toplantı, seminer ve kurslara; millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü, uygulama okulu koordinatörleri ile uygulama öğretmenlerinin katılımını sağlar.

4. **Öğretmen yetiştiren kurumlar⁽¹⁾** ve uygulama okulları arasında koordinasyonu ve iş birliğini kolaylaştırıcı önlemler alır.

5. Uygulama çalışmalarını izler ve denetler.

g) Millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Fakülte ve okul uygulama koordinatörleri ile iş birliği yaparak uygulama okullarını belirler.

2. Uygulama okullarının, uygulama kontenjanlarını öğretim alanları itibariyle belirler, fakültele dağılımını sağlar.

3. Öğretmenlik uygulamalarını denetler, değerlendirir, etkili bir biçimde yürütülmesi için gerekli önlemleri alır.

h) Uygulama okulu müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları :

1. Uygulama okulu koordinatörünü belirler,

2. Uygulama öğretim elemanlarının iş birliği ile uygulama öğretmenlerini belirler.

3. Uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarıyla toplantı yapar, kendilerine görev ve sorumluluklarını bildirir.

4. Uygulama çalışmalarının etkili ve verimli bir biçimde yapılabilmesi için gerekli eğitim ortamını sağlar.

5. Uygulama öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını denetler.

ı) Uygulama okulu koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Millî eğitim müdürlüğü, okul yönetimi ve fakülte arasındaki koordinasyon ve iş birliğini sağlar,

2. Uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni ile iş birliği yaparak öğretmen adaylarının uygulama çalışmaları kapsamındaki etkinlikleri planlar.

3. Uygulama çalışmalarını izler, değerlendirir ve sağlıklı yürütülmesi için gerekli önlemleri alır.

i) Uygulama öğretmenin görev ve sorumlulukları:

1. Uygulama öğretim elemanı ve uygulama okulu koordinatörü ile iş birliği yaparak öğretmen adaylarının uygulama çalışmaları kapsamındaki etkinlikleri hazırlar.

2. Uygulama programının gerektirdiği etkinliklerin yürütülmesini sağlar, uygulama etkinliklerinin başarılı bir biçimde yerine getirilmesi için öğretmen adayına rehberlik eder, bu etkinlikleri izler ve denetler.

3. Uygulama sonunda öğretmen adayının uygulama çalışmalarını değerlendirir, uygulama okulu koordinatörüne teslim eder.

j) Öğretmen adayının görev ve sorumlulukları:

1. Uygulama programının gereklerini yerine getirmek için planlı ve düzenli çalışır. Uygulama öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve diğer öğretmen adayları ile iş birliği içinde planlı bir şekilde çalışır.

2. Uygulama programının gereklerini yerine getirirken okul yönetimi, uygulamadan sorumlu öğretim elemanı, öğretmenler ve diğer görevlilerle iş birliği yapar.

3. Öğretmenlik uygulaması etkinlikleri kapsamında, yaptıkları çalışmaları ve raporları içeren bir dosyayı uygulama öğretim elemanına teslim eder.

4. Kişisel ve meslekî yeterliliğini geliştirmek için sürekli çaba gösterir.

Ek 2:

OKUL DENEYİMİ VE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ

GÖRÜŞME KILAVUZU

Uygulama Öğretmeni - Öğretim Elemanı

GENEL BİLGİLER

Araştırma Sorusu

Sosyal bilgiler eğitiminde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip (izleme) süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin görüşler nelerdir?

Araştırmacının:

Üniversitesi/Enstitüsü/Bölümü: Ondokuzmayıs Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü /Sosyal Bilgiler Eğitimi

Adı-Soyadı/Unvanı: İbrahim Can Güngör / Yüksek Lisans Öğrencisi

Görüşmenin:

Tarihi:/...../.....

Başlangıç/Bitiş Saati:/...../.....

Görüşülen Kişinin:

Unvanı:

Kodu:

Danışmanlık Deneyimi (Yıl):

Yaşı:

Cinsiyeti: E/ K/

YÖNERGE

GİRİŞ*

Merhaba, adım İbrahim Can Güngör ve Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans öğrencisiyim. *Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması* derslerine yönelik bir çalışma yapıyorum ve bu konu ile ilgili sizinle görüşmek istiyorum.

Bu araştırma yüksek lisans tez çalışmamın bir gereği olarak yapılmaktadır. Araştırmaya katılmanızı istiyorum çünkü eğitim fakültelerinde staj dersleri olarak bilinen okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin sosyal bilgiler eğitimindeki durumunu daha iyi anlamama yardımcı olacağınıza inanıyorum. Bu araştırmaya katılarak kendiniz hakkında yeni şeyler öğrenebilir ve siz de bu derslere bir şekilde dahil olduğunuzdan konuya yönelik düşüncelerinizi paylaşmaktan keyif alabilirsiniz. Ayrıca araştırmaya katılımınız ve aktardıklarınız bu çalışmaya katkı sağlamanın yanı sıra ve başkalarının (araştırmacı, uzman, ilgilenen herkes) benzer çalışmalarına katkı sağlayabilir.

Bu çalışmaya katıldığınızı sadece ben bileceğim. Bana verdiğiniz bilgileri her kullandığımda sizin için bir kod isim kullanacağım. Ayrıca sizinle görüşmeye başladığımda veri kaybını önleme ve araştırmanın daha sağlıklı yürütülmesi adına ses kaydı yapmak için sizden izin isteyeceğim. Bu ses kaydını dinleyen tek kişi ben olacağım ve çalışma tamamlandıktan sonra bu kayıtların hepsini yok edeceğim. Araştırmanın gereği olarak size okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri için geliştirilen ve çoğunluğu açık uçlu sorulardan oluşan bir takım sorular yönelteceğim. Görüşme sırasında size bu derslerin takip süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin sorular soracağım. Görüşmemizin yaklaşık olarak yarım saat süreceği tahmin edilmektedir.

Benimle bu araştırmaya katılırken hatırlamanız gereken en önemli şey; size sorduğum soruların doğru ya da yanlış yanıtının olmadığıdır. Ben burada sadece sizin görüş, düşünce ve duygularınızı öğrenmek istiyorum. Araştırma sırasında sizden daha fazla şey anlatmanızı ya da yanıtınızı açıklamanızı istersem söylediklerinizi gerçekten anladığımdan emin olmak içindir. Son olarak, çalışmaya katılmayı reddetme hakkına sahiptir. Görüşmeden istediğiniz zaman çekilebileceğinizi ve bu konuda bir zorunluluğunuzun olmadığını bildirmek isterim.

Görüşmeye İlişkin Önemli Noktalar

- Yapacağımız görüşmede adınız etik kurallar gereği **tamamen gizli tutulacak** ve çalışmada isminiz **hiçbir şekilde** açıklanmayarak bunun yerine kod isimler kullanılacaktır.
- Görüşmeden elde edilecek veriler **sadece araştırmaya konu olan bu yüksek lisans tezinde** kullanılacaktır.
- Görüşmemiz **yaklaşık 30-45 dk arasında** sürecektir ve ayrıca ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacaktır.

*Bu yönergenin giriş bölümü, Glesne'nin (2015, s.72) "Nitel Araştırmaya Giriş" adlı eserinin "Rebecca'nın Araştırma Özeti" kısmı dikkate alınarak oluşturulmuştur.

SORULAR

Okul Deneyimi Dersi Görüşme Soruları

1. OD dersi kapsamında, danışmanı olduğunuz öğretmen adaylarının derse devamlılığı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - Bu süreçte danışmanı olduğunuz öğretmen adaylarının derse devamlılığını nasıl takip ediyorsunuz?
2. OD dersi kapsamında, öğretmen adaylarınca gerçekleştirilmesi gereken yapılması gereken etkinlik veya görevlerin takibini nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
3. OD dersinde dosya düzenlemelerinin öğretmen adaylarının süreçteki faaliyetlerinin takibinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
4. OD dersinin takibi (izlenme) sürecinde eksik gördüğünüz noktalar var mıdır? Cevabınız evet ise açıklar mısınız?
5. OD dersi için daha etkili bir takip (izleme) süreci nasıl oluşturulabilir?
6. OD dersinin uygulanmakta olan mevcut değerlendirme yöntemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - Mevcut değerlendirme yöntemini uygun buluyor musunuz? Açıklar mısınız?
 - Mevcut değerlendirme yönteminin bu dersin hedefleri ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?
7. OD dersinde dosya düzenlemelerinin öğretmen adaylarının değerlendirilmelerinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
8. OD dersinin değerlendirilmesinde nasıl bir yol izliyorsunuz?
9. OD dersinin değerlendirme yönteminde eksik gördüğünüz noktalar var mıdır? Cevabınız evet ise açıklar mısınız?
10. OD dersinin değerlendirme yöntemi sizce nasıl olmalıdır?

Öğretmenlik Uygulaması Dersi Görüşme Soruları

1. ÖU dersi kapsamında danışmanı olduğunuz öğretmen adaylarının derse devamlılığı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - Bu süreçte danışmanı olduğunuz öğretmen adaylarının derse devamlılığını nasıl takip ediyorsunuz?
2. ÖU dersi kapsamında, öğretmen adaylarınca gerçekleştirilmesi gereken yapılması gereken etkinlik veya görevlerin takibini nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
3. ÖU dersinde dosya düzenlemelerinin öğretmen adaylarının süreçteki faaliyetlerinin takibinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
4. ÖU dersi takip (izlenme) sürecinde eksik gördüğünüz noktalar var mıdır? Cevabınız evet ise açıklar mısınız?
5. ÖU dersi için daha etkili bir takip (izleme) süreci nasıl oluşturulabilir?

6. ÖU dersinin uygulanmakta olan mevcut değerlendirme yöntemi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Mevcut değerlendirme yöntemini uygun buluyor musunuz? Açıklar mısınız?
- Mevcut değerlendirme yönteminin bu dersin hedefleri ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?

7. ÖU dersinde dosya düzenlemelerinin öğretmen adaylarının değerlendirilmelerinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

6. ÖU dersinin değerlendirilmesinde nasıl bir yol izliyorsunuz?

8. ÖU dersinde öğretmen adaylarının MEBBİS üzerinden değerlendirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Bu şekilde bir değerlendirmeyi uygun buluyor musunuz?

9. ÖU dersinin değerlendirme yönteminde eksik gördüğünüz noktalar var mıdır? Cevabınız evet ise açıkla mısınız?

10. ÖU dersinin değerlendirme yöntemi sizce nasıl olmalıdır?

Ek 3:

OKUL DENEYİMİ VE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ

GÖRÜŞME KILAVUZU

Öğretmen Adayları

GENEL BİLGİLER

Araştırma Sorusu

Sosyal bilgiler eğitiminde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin görüşler nelerdir?

Araştırmacının:

Üniversitesi/Enstitüsü/Bölümü: Ondokuzmayıs Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü /Sosyal Bilgiler Eğitimi

Adı-Soyadı/Unvanı: İbrahim Can Güngör / Yüksek Lisans Öğrencisi

Görüşmenin:

Tarihi:/...../.....

Başlangıç/Bitiş Saati:/...../.....

Görüşülen Kişinin:

Unvanı:

Kodu:

Yaşı:

Cinsiyeti: E/ K/

YÖNERGE

GİRİŞ*

Merhaba, adım İbrahim Can Güngör ve Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans öğrencisiyim. *Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması* derslerine yönelik bir çalışma yapıyorum ve bu konu ile ilgili sizinle görüşmek istiyorum.

Bu araştırma yüksek lisans tez çalışmamın bir gereği olarak yapılmaktadır. Araştırmaya katılmanızı istiyorum çünkü eğitim fakültelerinde staj dersleri olarak bilinen okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin sosyal bilgiler eğitimindeki durumunu daha iyi anlamama yardımcı olacağınıza inanıyorum. Bu araştırmaya katılarak kendiniz hakkında yeni şeyler öğrenebilir ve siz de bu derslere bir şekilde dahil olduğunuzdan konuya yönelik düşüncelerinizi paylaşmaktan keyif alabilirsiniz. Ayrıca araştırmaya katılımınız ve aktardıklarınız bu çalışmaya katkı sağlamanın yanı sıra ve başkalarının (araştırmacı, uzman, ilgilenen herkes) benzer çalışmalarına katkı sağlayabilir.

Bu çalışmaya katıldığınızı sadece ben bileceğim. Bana verdiğiniz bilgileri her kullandığımda sizin için bir kod isim kullanacağım. Ayrıca sizinle görüşmeye başladığımda veri kaybını önleme ve araştırmanın daha sağlıklı yürütülmesi adına ses kaydı yapmak için sizden izin isteyeceğim. Bu ses kaydını dinleyen tek kişi ben olacağım ve çalışma tamamlandıktan sonra bu kayıtların hepsini yok edeceğim. Araştırmanın gereği olarak size, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri için geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan bir takım sorular yönelteceğim. Görüşme sırasında size bu derslerin takip süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin sorular soracağım. Görüşmemizin yaklaşık olarak yarım saat süreceği tahmin edilmektedir.

Benimle bu araştırmaya katılırken hatırlamanız gereken en önemli şey; size sorduğum soruların doğru ya da yanlış yanıtının olmadığıdır. Ben burada sadece sizin görüş, düşünce ve duygularınızı öğrenmek istiyorum. Araştırma sırasında sizden daha fazla şey anlatmanızı ya da yanıtınızı açıklamanızı istersem söylediklerinizi gerçekten anladığımdan emin olmak içindir. Son olarak, çalışmaya katılmayı reddetme hakkına sahiptir. Görüşmeden istediğiniz zaman çekilebileceğinizi ve bu konuda bir zorunluluğunuzun olmadığını bildirmek isterim.

Görüşmeye İlişkin Önemli Noktalar

- Yapacağımız görüşmede adınız etik kurallar gereği **tamamen gizli tutulacak** ve çalışmada isminiz **hiçbir şekilde** açıklanmayarak bunun yerine kod isimler kullanılacaktır.
- Görüşmeden elde edilecek veriler **sadece araştırmaya konu olan bu yüksek lisans tezinde** kullanılacaktır.
- Görüşmemiz **yaklaşık 30-45 dk arasında** sürecektir ve ayrıca ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacaktır.

*Bu yönergenin giriş bölümü, Glesne'nin (2015, s.72) "Nitel Araştırmaya Giriş" adlı eserinin "Rebecca'nın Araştırma Özeti" kısmı dikkate alınarak oluşturulmuştur.

SORULAR

Okul Deneyimi Dersi Görüşme Soruları

1. OD dersinde bir öğretmen adayı olarak derse devam süreciniz ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - Bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?
2. OD dersine devamı sağlama konusunda, uygulama öğretmenleri/öğretim elemanları sizce sorumluluklarını yerine getiriyor mu? Açıklar mısınız?
3. OD dersi kapsamında, gerçekleştirmeniz gereken etkinlik veya çalışmalar nasıl takip edildi?
 - Sizce bu konuda, uygulama öğretmenleri/öğretim elemanları sorumluluklarını yerine getiriyor mu? Açıklar mısınız?
4. OD dersinde dosya düzenlemelerinin süreçteki faaliyetlerinizin takibinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
5. OD dersinin takibi sürecinde eksik gördüğünüz noktalar var mıdır? Cevabınız evet ise daha etkili bir takip süreci nasıl oluşturulabilir?
6. OD dersinin uygulanmakta olan mevcut değerlendirme yöntemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - Değerlendirme yönteminin uygun bulduğunuz veya eleştirdiğiniz yönleri nelerdir?
7. OD dersi değerlendirme yönteminin süreçteki akademik performansınızı yansıtan bir değerlendirme sunduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
8. OD dersinde dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
9. OD dersinin değerlendirme yöntemi sizce nasıl olmalıdır?
 - Nasıl daha iyileştirilebilir?

Öğretmenlik Uygulaması Dersi Görüşme Soruları

1. ÖU dersinde bir öğretmen adayı olarak derse devamlılığınız ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - Bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?
2. ÖU dersine devamı sağlama konusunda, uygulama öğretmenleri/öğretim elemanları sizce sorumluluklarını yerine getiriyor mu? Açıklar mısınız?
3. ÖU dersi kapsamında, gerçekleştirmeniz gereken etkinlik veya çalışmalar nasıl takip edildi?
 - Sizce bu konuda uygulama öğretmenleri/öğretim elemanları sorumluluklarını yerine getiriyor mu? Açıklar mısınız?
4. ÖU dersinde dosya düzenlemelerinin süreçteki faaliyetlerinizin takibinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

5. ÖU dersinin takibi (izlenme) sürecinde eksik gördüğünüz noktalar var mıdır? Cevabınız evet ise daha etkili bir takip süreci nasıl oluşturulabilir?

6. ÖU dersinin uygulanmakta olan mevcut değerlendirme yöntemi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Mevcut değerlendirme yönteminin uygun bulduğunuz veya eleştirdiğiniz noktaları nelerdir?

7. ÖU dersi değerlendirme yönteminin süreçteki akademik performansınızı yansıtan bir değerlendirme sunduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

8. ÖU dersinde dosya düzenlemelerinin değerlendirme sürecinde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

9. ÖU dersinin değerlendirme yöntemi sizce nasıl olmalıdır?

- Nasıl daha iyileştirilebilir?

Ek 4:

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
27.12.2017	12	2017/ 272-322

KARAR NO:
2017 – 309

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Serpil SÜRMELE'nin danışmanlığında Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencisi İbrahim Can GÜNGÖR'ün "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Görüşler (Öğretmen Adayları-Uygulama Öğretmenleri- Öğretim Elemanları)" konulu yüksek lisans tezine ilişkin mülakat ve ses kaydı çalışmaları okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Serpil SÜRMELE'nin danışmanlığında Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencisi İbrahim Can GÜNGÖR'ün "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Görüşler (Öğretmen Adayları-Uygulama Öğretmenleri- Öğretim Elemanları)" konulu yüksek lisans tezine ilişkin mülakat ve ses kaydı çalışmalarının kabulüne oybirliği ile karar verilmiştir.

ASLI GİBİDİR.

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 2748554-821.01-E.3327692
Konu : İbrahim Can GÜNGÖR Hk.

16.02.2018

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01.E.12607291 - 2017/25 sayılı Genelgesi,
b) Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 06.02.2018 tarihli ve 42301062-302.08-E.2999 sayılı yazısı.

Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim Can GÜNGÖR'ün İlimiz Atakum İlçesinde Atakent Ortaokulu, Seyfi Demirsoy Ortaokulu, Bayındır Ortaokulu, Fahrettin Ulusoy Ortaokulu, Denizevleri Ortaokulu, Ertuğrul Gazi Ortaokulu, İlkadım İlçesi 30 Ağustos İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan Sosyal Bilimler Öğretmenlerine yönelik olarak "Sosyal Bilimler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Görüşler(Öğretmen Adayları-Uygulama Öğretmenleri-Öğretim Elemanları)" başlıklı tez uygulama çalışması yapmak istediğine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri, ilgi (a) genelgeye göre incelenmiş ve komisyon tarafından uygun görülmüştür.

Söz konusu çalışmanın komisyon kararı doğrultusunda, anket çalışma sonuçlarının çalışmayı yapan kişi tarafından rapor halinde Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimine gönderilmesine dikkat edilerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, duyurusu ve denetimi ilçe millî eğitim müdürlüğümüz tarafından gerçekleştirilmek üzere okul müdürlüğü sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmadan gönüllülük esasına bağlı olarak yapılmasının sağlanması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Coşkun ESEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ekler :

- 1- İlgi (b) dilekçe ve ekleri (8 sayfa)
2- 13.08.2018 tarihli komisyon kararı (1 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

Atakum ve İlkadım İlçe Kaymakamlığına
(İlçe MEM)

Bilgi:

Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi
Eğitim Bilimler Enstitüsü

Adres: Atatürk Blv. Yeni İktisat Köşkü Kat:3 SAMSUN
Elektronik Ad: samsun.meb.gov.tr
e-posta:

Bilgi için: Burcu Sağaroglu
Tel: 0 (362) 433 80 63
Faks: 0 (362) 432 48 34

Bu e-yağ görevli elektronik ortamda iletilmektedir. <https://evsml.meb.gov.tr/adresinden> b84b-de72-32c3-a90e-e577 kodu ile teyit edilebilir.

Ay FM: 2

T.C.
MILLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim Can GÜNGÖR
Kurumu / Üniversitesi	Ondokuzmayıs Üniversitesi
Araştırma Yapılacak İl/İlçe	Samsun /Atakum-İlkadım
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Samsun İli Atakum İlçesinde Atakent Ortaokulu, Seyfi Demirsoy Ortaokulu, Bayındır Ortaokulu, Fahrettin Ulusoy Ortaokulu, Denizevleri Ortaokulu, Ertuğrul Gazi Ortaokulu; İlkadım İlçesinde ise 30 Ağustos İmam Hatip Ortaokulu okullarında Sosyal Bilimler Öğretmenliği görevinde bulunan öğretmenler
Araştırma Konusu	"Sosyal Bilimler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Görüşler (Öğretmen Adayları-Uygulama Öğretmenleri-Öğretim Elemanları)"
Üniversite / Kurum Onayı	
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Tez Çalışması
Veri Toplama Araçları	Anket Soruları
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Anket sonuç raporunun 11 maddesi ile ilgili olarak komisyon üyeleri tarafından görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde anket sorularının içeriği ve soruların uygulanması konusunda görüşler alınmıştır. Görüşmelerde anket sorularının içeriği ve soruların uygulanması konusunda görüşler alınmıştır.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalef üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi;
KOMİSYON	
13/02/2018 Komisyon Başkanı Mehmet Raci EVREN İl Millî Eğitim Müdürlüğü Şube Müdürü	Üye Serpil AKYÜN İl Millî Eğitim Müdürlüğü Rehber Öğretmeni
	Üye Selma BAHADIR İl Millî Eğitim Müdürlüğü Sosyal Bilimler Öğretmeni